

EESTI KAITSEVÄGI

AJATEENISTUSE ELLUJÄÄMISKEEL

TÖÖRAAMAT JA KUULAMISFAILID

Helena Metslang
Lea Kreinin

Tallinn 2025

Helena Metslang (PhD), Lea Kreinin (PhD)

Ajateenistuse ellujäämisekeel. Tööraamat ja kuulamisfailid

Õppekomplekti valmimisele on kaasa aidanud paljud inimesed ja asutused. Oma panuse andsid kaitseväge teenistujad kpt Kenneth-Martin Kreitsmann, kpt Janno Sonne, kpt Tõnis Kask, ltn Hans Vega Lehepuu, ltn Jaan Nuga, ltn Riho Kääp, ltn Tanel Ladvä, ltn Franz Jõgi, ltn Reigo Palm, ltn Andree Porila, n-ltn Adrian Alexander Kargin, n-ltn Raido Zopp, n-ltn Martin Avamere, st-vbl Taavi Muru, st-vbl Helari Pilve, v-vbl Aivar Aas, vbl Holger Patsula, vbl Ranel Loss, vbl Teet Maidla ja hr Kullar Viimne, KüVJ staabi- ja tagalakompanii ajateenijad rms Rudolf Ševtšenko ja rms Maxim Borodin, lisaks pr Helelyn Tammsaar ja hr Mihkel Margus. Õppekomplekti loomist toetasid ajateenijate eesti keele õpetajad pr Helve Lees, pr Kaire Viil, hr Lembit Linnamäe, pr Marge Lumi, pr Margit Lestsepp, pr Tiia Vainula, pr Ülle Rumvolt, pr Siiri Toomik, pr Helgi Lehemets, pr Merike Ojamaa, pr Reet Randmäe, pr Maria-Magdalena Jürvetson ja pr Anu Veldre.

Koostaja ja toimetaja: kpt Anu Loss

Fotod ja illustratsioonid: mil.ee, „Sõduri käsiraamat“, „Laskuri maastikuraamat“, „R-20, R-20 S ja R-20 L automaatrelva tutvustus“, „Raadiojaamad ja kõneprotseduurid“, Sõdurilehe videokogumik „Automaatrelva R-20 õpe“, ajateenistuse õppuste salvestised, õppematerjalid ja dokumentide näidised

Kaane fotol: kpr Andres Parusk

Keeletoimetaja: Kristina Lepist

Arvutigraafika: Anu Taur

Küljendaja: Roland Jaagomann

Väljaandja: Kaitseväge Akadeemia, õppevara grupp

Tellijä: Eesti Kaitseväge, 2025

Trükk: POS Print OÜ

RAAMATU MÄRGID

Sõnad

Grammatika, keele struktuur

Räägi!

Kirjuta!

Kuula!

Vaata videot!

Korda!

Pane tähele!

Ise-seisev töö

Lisa-ülesanded

Kuulamis-faili link

SISUKORD

Raamatu märgid	3
Hea aja-teenija!	6
1. Kaitse-väe-linnak ja keda siit leida võib	7
1.1. Saame tuttavaks!	7
1.2. Kaitse-väe-linnak	9
1.3. Au-astmed ja pöördumised	12
1.4. Kaitse-väe struktuur	13
1.5. Tee ette-kanne!	21

*Grammatika: mina, minu, mind, ...
kindral, kindrall, kindralIT
kasarmu KÕRVAL, kasarmu EES*

2. Mina, aja-teenija	25
2.1. Mida sõdur teeb?	25
2.1. Aja-teenija motivatsioon	34
2.3. Milline on hea sõdur?	35

*Grammatika: pikk, pikeM, KÕIGE pikeM
oskama ⇒ oskUS
tuli ⇒ tulisTAb
ise, enda, ennast
teeb koos-tööd KELLEGA?*

3. Söök ja varustus	41
3.1. Söök aja-teenistuses	41
3.2. Sõduri-varustus	43
3.3. Sõduri riide-varustus	45
3.4. Varustus-elemendid	47
3.5. Isiku-kaitse-vahendid	51
3.6. Kuidas me kanname varustust?	52
3.7. Probleemid varustusega ja seletus-kirjad	57
4. Mida me sel nädalal teeme?	71
4.1. Aja-teenistuse kogemus	71
4.2. Päeva-kava	75
4.3. Nädala-kava	76
4.4. Taotlused	78
5. Mida me õpime aja-teenistuses?	83
5.1. Õpin eesti keelt	83
5.2. Õppe-kava ja välja-õpe	89
5.3. Tunni-plaan	98
5.4. Minu sõduri-tee	100

*Grammatika: eile ma käiSIn / Ei käiNUD õppusel
sõda ⇒ sõdUR, laskma ⇒ laskUR*

6. Relva-õpe: üks huvitav laske-päev	109
6.1. Huvitava laske-päeva lugu	109
6.2. Õppuse päeva-kava	118
6.3. Laske-päeva kogemus	124
<i>Grammatika: õpetama ⇒ õpetaJA</i> <i>õppima ⇒ õppUS</i> <i>eile ma käiSln / Ei käiNUD õppusel</i> <i>kindral, kindrall, kindralIT</i> <i>tahan õppiDA, pean õppiMA</i>	
7. Relva-õpe: kasuta relva ohutult!	131
7.1. Relva-ohutus	131
<i>Grammatika: Test on tehTUD. Test on tegeMATA.</i> <i>õnneLIK ja õnneTU</i> <i>ilma moonata</i>	
8. Maastik, ilm ja nähtavus	147
8.1. Ilma-kaared	147
8.2. Orienteerume maastikul	150
8.3. Halb nähtavus	155
8.4. Ilm ja sõduri ohud	156
9. Metsa-laager ja rännak	163
9.1. Lähme laagrisse!	163
9.2. Ülesanded metsas	170
9.3. Käge-märgid	172
9.4. Sõduri töö-riistad	174
9.5. Peame sidet!	177
<i>Grammatika: rännakuL, rännakuKS, ENNE rännakuT</i> <i>see uus ülem, selle uue ülema, seda uut ülemat</i>	
10. Relva-õpe: lähme laskma!	189
10.1. Valmistume relva-tunniks!	189
10.2. Teeme relva korda!	190
<i>Grammatika: tahan õppiDA, pean õppiMA</i> <i>padruni-pesaSSE, padruni-pesaS, padruni-pesaST</i>	
11. Keha ja tervis. Esma-abi	199
11.1. Õnnetused ja esma-abi	199
11.2. Keha ja asendid	202
11.3. Esma-abi ABC	205
<i>Grammatika: kannatanu KÕRVAL, KÕRVALE, KÕRVALT</i>	
12. Teist Eestit ei ole. Kaitseme Eestit!	209
12.1. Mida ma tahan kaitsta?	209
12.2. Euroopa ja maa-ilm muutuvad: ohud ja vastutus	211
12.3. Kuidas me Eestit hoiame?	215
Viited	218

Hea aja-teenija!

Tere tulemast aja-teenistusse ja eesti keele õppesse!

Sa oled aja-teenija ja õpid eesti keelt. Aitäh, et oled siin! Õppe-komplekt „**Ajateenistuse ellujäämiskeel**“ on tehtud just sinule. Siit õpid sa sõnu ja lauseid, mida on vaja aja-teenistuses: kasarmus, harjutus-väljal, klassis, ravis ja laagris.

Mis raamat see on?

See on **praktiline keele-õpik**. See raamat

- aitab sul eesti keelest aru saada ja **rääkida eesti keeles kaitse-väes**,
- õpetab vajalikke sõnu ja väljendeid, mida **kasutad iga päev**,
- sisaldab **sõduri baas-kursuse tekste**, ülesandeid ja kuulamis-ülesandeid,
- on sinu keele-tasemel (A2 kuni B1.2).

Mida sa siit saad?

- Õpi rääkima nagu sõdur: au-astmed, pöördumised, ette-kanded.
- Harjuta väljendeid, mis aitavad toime tulla relva-õppes ja maastikul.
- Kasuta iga-päevast eesti keelt: söömine, tervis, ilm, vestlus kaaslastega.

Õpik ja audio-failid. Kasuta nii:

- **Loe ja kuula**. Igas peatükis on tekstid. Ära tõlgi kõiki sõnu! Proovi aru saada mõttest.
- **Kuula heli-faile**. Heli-failid leiad QR-koodi alt. Kuula palju, iga teksti kas-või kümme korda.
- **Räägi palju!** Räägi tunnis, räägi kaaslastega, kasuta uusi sõnu. Kui sa õpid keelt, siis sa pead palju rääkima.
- **Korda grammatikat** ka mujal. Näiteks eesti keele e-kursusel veebi-lehel keeleklikk.ee või mõnes muus eesti keele õpikus.
- **Kasuta raamatut koos õpetajaga**, aga harjuta ka ise.
- **Küsi julgesti abi!** Õpetaja, jao-kaaslased ja ülemad aitavad sind.

Õpi efektiivselt!

1. **Harjuta ja mõtle ise!** Ära vaata sõnu kohe sõna-raamatust. Proovi alati vastust meenutada. Siis jäävad sõnad paremini meelde.
2. **Tõlgi ainult siis, kui on väga vaja.** Ära tõlgi iga sõna. Kontekst aitab aru saada. Nii õpid efektiivsemalt.
3. **Õpi väljendeid**, mitte üksikuid sõnu. Näiteks „Küsi ülema käest!“, „Mis juhtus?“.
4. **Ära karda raskusi!** Siis, kui on raske, õpid efektiivselt.
5. **Ära karda teha vigu!** Tähtis on eesti keeles suhelda, isegi kui sa teed vigu.
6. **Kuula, kuidas teised räägivad.** Proovi rääkida nagu nemad.

1. PEATÜKK. KAITSE-VÄE-LINNAK JA KEDA SIIT LEIDA VÕIB

1.1. SAAME TUTTAVAKS!

1. Saame tutvavaks! Räägi endast.

Saame tutvavaks!

- Mis on sinu nimi?
- Kust sa pärit oled?
- Mis koolis sa õppisid?
- Milline on sinu perekond?
- Kas sul on **juhi-luba**?
- Mida sa teed vabal ajal?
- Millist muusikat sa armastad?
- Kas sulle meeldib õppida eesti keelt?
- Mida sa tead kaitse-väest?

2. Leia keegi, kes ...

Saame tutvavaks!

- ... armastab lugeda _____
- ... elab Tallinnas _____
- ... on sinust pikem _____
- ... oskab autot juhtida _____
- ... ei kuula räppi _____
- ... on käinud Hispaanias _____
- ... räägib kolme keelt _____

JUHILUBA ⇒ **JUHI-LUBA**

Raamatus kirjutame liit-sõnu side-kriipsuga. Siis sa saad hästi aru: **JUHI-LUBA**

Eesti keeles on õige ilma side-kriipsuta: **JUHILUBA**

Kuidas on sõna-raamatus?

3. Vali õige sõna.

Mina, minu, mind, ...

- _____ olen sõdur.
- Kaitse-vägi kutsus _____ aja-teenistusse.
- _____ sõber Aleks tuli koos _____.
- Alguses oli kõik _____ võõras.
- Nüüd juba tunnen oma jao poisse.
- Nad räägivad _____ eesti keeles.
- _____ on hea meel, et nad saavad _____ aru.
- Nad küsisid _____, kust ma pärit olen.
- Poistele meeldib _____ rääkida.
- Nad on leidnud _____ uue sõbra.
- Ema helistas _____ eile õhtul.
- Ta rääkis _____ uudiseid.
- _____ väike vend ootab _____ koju.
- Tal on ilma _____ igav.
- Ma pean nüüd minema.
- _____ jõudis teade, et instruktor ootab _____ enda juurde.
- Ta oli _____ kuulnud.
- Ta ütles _____, et saadab _____ spordi-võistlustele.
- _____ olen hea sportlane.
- Meie jagu usub _____.

mina / ma
minu / mu
mind
minusse / musse
minus / mus
minust / must
minule / mulle
minul / mul
minult / mult
minuni
minuga / muga
minuta

Pane tähele!

kes?	ma, mina	sa, sina	ta, tema	Mina olen Aleks.
kelle?	mu, minu	su, sinu	ta, tema	See on minu telefon.
keda?	mind	sind	teda	Kas sa kuuled mind ?
kellesse?	musse, minusse	susse, sinusse	tasse, temasse	Maria on minusse armunud.
kelles?	mus, minus	sus, sinus	tas, temas	Minus on eestlase geenid.
kellest?	must, minust	sust, sinust	tast, temast	Minust saab kindral.
kellele?	mulle, minule	sulle, sinule	talle, temale	Mulle meeldib šokolaad.
kellel?	mul, minul	sul, sinul	tal, temal	Mul on kaks sõpra.
kellelt?	mult, minult	sult, sinult	talt, temalt	Ta küsib mult PIN-koodi.

kelleks?	minuks	sinuks	temaks	Erik riietus minuks – ta pani selga minu riided.
kelleni?	minuni	sinuni	temani	Ta tuli minuni ja läks veel edasi.
kellena?	minuna	sinuna	temana	Erikesines minuna , aga inimesed said aru, et see on tema.
kellela?	minuta	sinuta	temata	Karl läheb ilma minuta klubisse.
kellega?	muga, minuga	suga, sinuga	taga, temaga	Räägi minuga !

4. Räägi seda lugu uuesti.
Kasuta **mina** asemel sõnu **sa / sina**.

Mina, minu, mind, ...

Näide: **Sa** oled aja-teenija. Kaitse-vägi kutsus **sind** aja-teenistusse ...

Lisa-ülesanne. Kirjuta uus lugu. Kasuta sõnu **ta / tema**.

1.2. KAITSE-VÄE-LINNAK

5. Kaitse-väe-linnak. Mis on mis?

Linnak

1) laske-tiir, -u, -u, -e	8) värav, -a, -at, -aid
2) auditoorium, -i, -it, -eid	9) lipu-väljak, -u, -ut, -uid
3) kasarmu, -, -t, -id	10) söökla, -, -t, -id
4) magala, -, -t, -id	11) spordi-plats, -i, -i, -e
5) ladu, lao, ladu, ladusid	12) korrus, -e, -t, -eid
6) relva-ruum, -i, -i, -e	13) toimkonna laud, laua, lauda, laudu
7) harjutus-väli, -välja, -välja, -välju	

Õpi ära need sõna-vormid. Need on kõige tähtsamad.

värav, -a, -at, -aid ⇒ **värav, värava, väravat, väravaid**

Meie linnaku ees on suur **värav**.

Lind istub **värava**-postil.

Ma ei leia linnaku **väravat**.

Ma ei leia linnaku **väravaid**.

- _____ koht, kus toimuvad loengud
- _____ koht, kus sõdurid öösel magavad
- _____ koht, kus üksus hoiab varustust
- _____ seal on relvad
- _____ koht, kus sõdurid elavad
- 1** _____ maja, kus sõdurid õpivad relvast laskmist
- _____ sõdurid söövad seal
- _____ sõdurid teevad seal sporti
- _____ seal toimub rivistus
- _____ laud, kus sõdur on valves
- _____ maja tasand, kuhu saab trepist või liftiga
- _____ inimesed tulevad sealt linnakusse sisse
- _____ suur territoorium, kus sõdurid õpivad relvast laskma

6. Joonista kaitse-väe-linnaku kaart.
Kasuta eelmise ülesande sõnu.

Linnak

7. Kus miski kaardil on?
Kasuta väljendeid ... kõrval, ... ees, ... taga, ... juures,
... vastas, ... kohal.

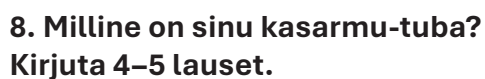
Kasarmu KÕRVAL,
kasarmu EES

mille kõrval?
mille ees?
mille vastas?

väljaku kõrval
väljaku ees
väljaku vastas

mille taga?
mille juures?
mille kohal?

väljaku taga
väljaku juures
väljaku kohal

[illegible]

9. Kuula!

Kirjuta, mis on kadunud asjade kapis.

Linnak

Linnak

Kui te leiате mingi asja, mille keegi on ära kaotanud, siis kõigepealt küsige rühma-kaaslaste käest. Kui see asi ei ole nende oma, siis viige asi toimkonna lauda. Seal on kadunud asjade kapp, kuhu viiakse kõik kadunud või ripakile jäänud asjad. Kui sul on midagi kadunud, siis on see üks esimestest kohtadest, kust otsida.

toim|kond, -konna, -konda, -kondi

rühma-kaasla|ne, -se, -st, -si

viima, viia, viib (viige)

1.3. AU-ASTMED JA PÖÖRDUMISED

11. Kuula!

Kirjuta siia kõik au-astmed, mida kuuled.

Au-astmed

12. Lugege paarilisega dialooge. Kontrolli oma vastuseid.

Au-astmed
Pöördu!

PÖÖRDUMINE

(Koputus)

Leitnant: Jaa!

Rea-mees: Kellega on au?

Leitnant: Leitnant L-ga.

Rea-mees: Härra leitnant! Rea-mees G. **Lubage pöörduda!**

Leitnant: Jaa!

RÜHMA-ÜLEM RÄÄGIB TUNNIS RÜHMALE ...

(Koputus)

Leitnant: Jaa!

Rea-mees: Härra leitnant! **Kas K võib korraks sisse tulla?**

Leitnant: Kas teil on kiire?

Rea-mees: Võiks küll kohe.

LUBAGE MINNA!

Rea-mees: See on kõik. Lubage minna.

Leitnant: Jah, võid minna.

AUASTE ON MUUTUNUD

Leitnant N võtab teid vastu ... Muidugi ... Kapten ta juba ... Ma ei tea, leitnant vist ikka. Väga ma ei mäleta. Siin maja peal said au-astmeid inimesed, siis ei suuda kõigega kursis olla.

ole|n, ole|ma, oll|a kursis (MILLEGA?)

13. Sa saad õpetajalt rolli-kaardi.
Räägi paarilisega.

Pöördu!

Näide:

Rea-mehel on vaja pöörduda noorem-seersandi poole. Kohal on ka teine noorem-seersant.

„Noorem-seersant Kuusk, rea-mees Kask, lubage pöörduda!“

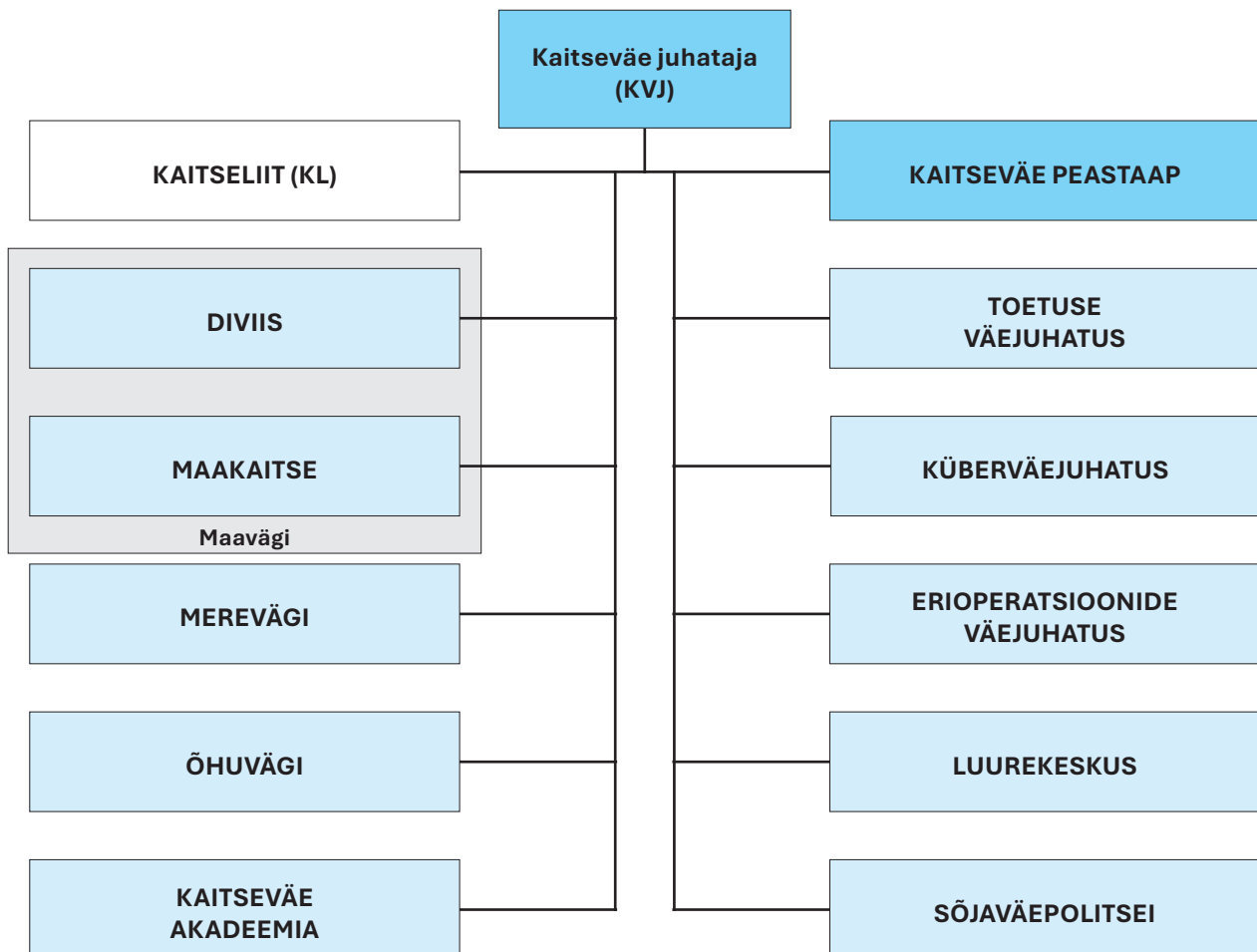
„Pöörduge!“

1.4. KAITSE-VÄE STRUKTUUR

14. Kaitse-väe struktuur

Kaitse-väe struktuur

Mis üksus?

õhuvägi

15. Vaata kaitse-väe struktuuri skeemi ja kirjuta.

Kaitse-väe struktuur

1. Kaitse-väge juhhib _____.
2. Kaitse-väe pea-staap aitab viia ellu _____
(kelle?) otsuseid ja planeerib kaitse-väe tegevust.
3. Diviisis on kaks _____-brigaadi: 1. ja 2. jalaväe-brigaad.
4. Mere-vägi kaitseb Eesti riiki _____ (kus?).
5. Õhu-vägi kaitseb Eesti riiki _____ (kus?).
6. _____-väe-juhatus tegeleb info-tehnoloogia ja kommunikatsiooniga.
7. _____ väe-juhatus toetab ja varustab kõiki teisi väe-liike.
8. _____-politsei on rahu-ajal vahi-pataljon.
9. _____ kogub ja analüüsib informatsiooni teiste riikide kohta.
10. Kaitse-väe _____ on kõrg-kool, kus õpivad ohvitserid ja all-ohvitserid.

juhhib, kaitseb, viib ellu = realiseerib, toetab, varustab,
rahu-aeg, jala-vägi

Kaitse-väe struktuur

16. Vaata tabelit ja arutle paarilisega. Vasta küsimustele.

Kaitse-väe struktuur

Nimetus	Märk	Koos-seis	Ülem
üksik-võitleja	⊗	1	–
pool-jagu / meeskond / grupp / lahingu-paar	∅	2–6	kapral
jagu	●	6–12	seersant
pool-rühm	●●	7–20	seersant
rühm / lennu-paar	●●●	15–50	leitnant
kompanii / patarei / salk / lüli		50–250	kapten/major
pataljon / eskadron / eskadrill		300–800	kolonel-leitnant
rügement		500–1000	kolonel
brigaad	X	3000–5000	kolonel / brigaadi-kindral
diviis	XX	10 000–30 000	kindral-major
korpus	XXX	30 000–50 000	kindral-leitnant
armee	XXXX	100 000–300 000	kindral
armee-grupp	XXXXX	2+ armeed	väli-marssal / armee-kindral
sõja-tander / operatsiooni-tander / piirkond	XXXXXX	4+ armee-gruppi	kuue-tärni-kindral / ülem-juhataja

Kaitse-väe maa-väe üksuste suurus ja ting-märgid.

- Kui suur on **pataljon**? (Mitu inimest? Mitu rühma?)
- Kui suur on **kompanii**?
- Kes **juhib** pool-jagu?
- Kes **juhib** rühma?
- Mis üksusesse ja all-üksusesse **sina kuulud**?

17. Vaata tabelit „Au-astmed ja pagunid“ (lk 17–18). Vasta paarilise küsimustele.

Kaitse-väe struktuur

- Mis au-aste on kõige kõrgem maa-väes ja õhu-väes?
- Mis au-aste on kõige kõrgem mere-väes?
- Mis au-astmed on vanem-ohvitseri kategoorias?
- Mitu kategooriat on all-ohvitseridel?
- Mis kategooriasse kuulub noorem-seersant?
- Mis on kõige kõrgem ohvitseride rühm?
- Mis on kõige madalam ohvitseride rühm?

18. Räägi paarilisega. Küsi ja vasta.

Kaitse-väe struktuur

Mis au-astme all-ohvitseri **sa näed linnakus** kõige rohkem? _____

Mis au-astmeid **saab aja-teenistuse ajal**? _____

19. Täida tabel.

Kaitse-väe struktuur

Kõige tähtsamad on **1.**, **2.** ja **3.** vorm: **värav**, **värava**, **väravat**

1. vorm	MIS on linnaku ees?	Linnaku ees on suur värav .
2. vorm	MILLE postil lind istub?	Lind istub värava -postil.
3. vorm	MIDA sa ei leia?	Ma ei leia linnaku väravat .

KES? MIS?	KELLE? MILLE?	KEDA? MIDA?
See on juht .	Juhi perekonna-nimi on Tamm.	Kas sa tead seda juhti ?

KES? MIS?	KELLE? MILLE?	KEDA? MIDA?
ülem	<i>ülema</i>	ülemat
	rühma	rühma
	jao	jagu
kaitse-vägi		kaitse-väge
	üksuse	üksust
aja-teenistus	aja-teenistuse	
	juhi	

20. Kirjuta sõnad.

Kaitse-väe struktuur

1. Kas sa oled juba näinud meie uut ülemat / üksuse juhti (KEDA? uus ülem, üksuse juht)?
2. Kes juhhib teie _____ (MIDA? jagu, rühm, üksus)?
3. Meie _____ (MILLE? jagu, rühm, üksus) ülem on Aivar Tamm.
4. Mida sa teed pärast _____ (MIDA? kaitse-vägi, aja-teenistus)?
5. Mis on _____ (MILLE? kaitse-vägi, aja-teenistus) ülesanne?

21. Vaata au-astmeid ja paguneid. Tee laused.

Au-astmed ja pagunid

Kelle pagunil on ...

PAGUNI ELEMENDID

V-nurgad

kolm täрни

tamme-pärg

riigi-vapp

rõngas-aasaga pael

sarikas ja täht

romb, sarikas ja täht

Näide: A: Kelle pagunil on tamme-pärg ja kaks täрни?
 B: Kolonel-leitnandi pagunil! Kelle pagunil on riigi-vapp ja üks täрни?
 A: Brigaadi-kindrali pagunil! Kelle ...

AU-ASTMED JA PAGUNID

Maavägi										
Kõrgemad ohvitserid				Vanemohvitserid			Nooremohvitserid			
Kindral OF-9	Kindralleitnant OF-8	Kindralmajor OF-7	Brigaadikindral OF-6	Kolonel OF-5	Kolonelleitnant OF-4	Major OF-3	Kapten OF-2	Leitnant OF-1	Nooremleitnant OF-1	Lipnik OF-1
Vanemallohvitserid					Nooremallohvitserid			Sõdurid		
Ülemveebel OR-9	Staabi-veebel OR-9	Vanemveebel OR-8	Veebel OR-7	Nooremveebel OR-6	Vanemseersant OR-5	Seersant OR-4	Nooremseersant OR-4	Kapral OR-2	Reamees OR-1	
Õhuvägi										
Kõrgemad ohvitserid				Vanemohvitserid			Nooremohvitserid			
Kindral OF-9	Kindralleitnant OF-8	Kindralmajor OF-7	Brigaadikindral OF-6	Kolonel OF-5	Kolonelleitnant OF-4	Major OF-3	Kapten OF-2	Leitnant OF-1	Nooremleitnant OF-1	Lipnik OF-1
Vanemallohvitserid					Nooremallohvitserid			Sõdurid		
Ülemveebel OR-9	Staabi-veebel OR-9	Vanemveebel OR-8	Veebel OR-7	Nooremveebel OR-6	Vanemseersant OR-5	Seersant OR-4	Nooremseersant OR-4	Kapral OR-2	Reamees OR-1	

Merevägi										
Kõrgemad ohvitserid				Vanemohvitserid				Nooremohvitserid		
										
Admiral	Vitse-admiral	Kontr-admiral	Kommo-door	Mereväe-kapten	Kapten-leitnant	Kapten-major	Vanem-leitnant	Leitnant	Noorem-leitnant	Lipnik
OF-9	OF-8	OF-7	OF-6	OF-5	OF-4	OF-3	OF-2	OF-1	OF-1	OF-1
Vanemallohvitserid					Nooremallohvitserid				Sõdurid	
										
Ülem-veebel	Staabi-veebel	Vanem-veebel	Veebel	Noorem-veebel	Vanem-maat	Maat	Noorem-maat	Vanem-madrus	Madrus	
OR-9	OR-9	OR-8	OR-7	OR-6	OR-5	OR-4	OR-4	OR-2	OR-1	

22. Täida tabel.

Joonista iga au-astme kõrvale pagun (tärnid, triibud, tamme-pärg, vapp).

Au-astmed ja pagunid
Kindral, kindrali, kindralit

	KES? 1. vorm	KELLE (OMA)? 2. vorm	KEDA? 3. vorm
	kindral	kindrali	kindralit
	kindral-major	kindral-majori	kindral-majorit

	KES? 1. vorm	KELLE (OMA)? 2. vorm	KEDA? 3. vorm
			majorit
		kapteni	
	kapral		
	vanem-veebel	vanem-veebli	vanem-veebliit
	<i>noorem-veebel</i>	noorem-veebli	<i>noorem-veebliit</i>

	KES? 1. vorm	KELLE (OMA)? 2. vorm	KEDA? 3. vorm
	kolonel	koloneli	koloneli
		vanem-all-ohvitseri	
	kindral-leitnant	kindral-leitnandi	kindral-leitnanti
	leitnant		
			noorem-leitnanti

	KES? 1. vorm	KELLE (OMA)? 2. vorm	KEDA? 3. vorm
		vanem-seersandi	
	lipnik	lipniku	lipnikku

1.5. TEE ETTE-KANNE!

23. Kuula!

Ette-kanne

Mitu sõdurit puudub? _____

24. Lugege koos paarilisega ette-kannet. Vasta küsimustele.

Ette-kanne

Rühma vastutav seisab rivi ees.

Saabub instruktor.

Vastutav kannab ette:

„HÄRRA VEEBEL! ESIMENE RÜHM ALGAVAKS TUNNIKS
VALMIS,

NIME-KIRJAS 18,

KOHAL 15,

2 HAIGLAS,

1 TOIMKONNAS.

NOOREM-SEERSANT LEHEPUU.“

Räägi!

Ette-kanne

- Mitu sõdurit on esimeses rühmas?
- Mitu sõdurit on ravis?
- Kus on kaks sõdurit?
- Kus on üks sõdur?
- Mis on rühma vastutava perekonna-nimi?
- Mis on rühma vastutava au-aste?
- Mis au-aste on instruktoril?

25. 🎲 Viska täringut. Vasta paarilise küsimusele.

Kindral, kindrall, kindralIT

MÄNG „KELLE POOLE SA PÖÖRDUD?“

Näide: Sa viskad täringut ja saad 🎲. Sa pead vastama küsimusele 🎲. Paariline küsib sinult: „Kelle poole sa pöördud? ... Ja mis mure sul on?“ Sina vastad. Vali ülesandest 22 au-aste.

MITU PUNKTI?	VASTA KÜSIMUSTELE	GRAMMATIKA-VORM	NÄIDE
 →	KEDA sa praegu tervitasid? Kust sa teda tunnend?	KEDA? (3. vorm)	Ma tervitasin seda kapralit . Me mängime nelja-päeviti koos korv-palli.
 →	KELLE poole sa pöördud? ... Ja mis mure sul on?	KELLE poole? (2. vorm)	Ma pöördun seersandi poole. Meie kasarmu-tuba lõhnab imelikult.
 →	Mida sa SELLE KAITSE-VÄELASE kohta tead? Kuidas?	KELLE kohta? (2. vorm)	Ma tean majori kohta , et ta viib läbi relva-õpet. Ta nimi on tunni-plaanis.
 →	KELLELE sa teed ette-kande? Mille kohta?	KELLELE? (KELLE + LE)	Ma teen ette-kande leitnandile . Mul on salv kadunud.
 →	MIDA sul vaja on? KELLELT sa seda küsid?	KELLELT? (KELLE + LT)	Mul on vaja kiiresti välja-luba. Ma küsin seda proua veebliit .
 →	KELLEGA sina luurele lähleksid? Miks?	KELLEGA? (KELLE + GA)	Ma lähaksin luurele selle noorem-seersandiga . Ta on julge ja osav!

Linnak

[illegible]

Linnak

KADUNUD ASJADE KAPP

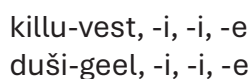
Killu-vesti lugu

Ühel aastal oli seal kapis terve killu-vest. Kellelgi laos ei olnud probleemi, et neil killu-vesti ei olnud. Kust see killu-vest sinna sai, keegi ei tea. See vist siia-maani seisab seal.

Duši-geeli lugu

Kadunud asjade kapis on tavaliselt vajalikke asju. Näiteks šampooni ja duši-geeli. Üks rea-mees terve aja-teenistuse aja ei otnud duši-geeli. Kui duši-geel otsa sai, siis ta läks ja vaatas sinna kappi. Vaatas, et see pudel on juba seal nädal aega seisnud. Et ju siis ei ole seda enam vaja. Ta võttis duši-geeli endale. Nii kasutas ta tasuta duši-geeli terve aja-teenistuse ajal. Mis on ju täitsa aus. Ära jäta oma asju ripakile!

Linnak

LÕBUS LUGU

Ehk on mõne aasta pärast kaitse-väes rohkem naisi. Siis ei olegi „Tervist, proua kolonel!“ enam nii harjumatu tervitus.

Pöördum!

- ... aja-teenija, kes seisis rivis,
- ... kolonel-leitnant, teise pataljoni ülem.

Paariline küsib sinult küsimusi: *Mis siis juhtus? Mida sa siis tegid? ...*

ISE-SEISEV TÖÖ, 1. PEATÜKK

24

2. PEATÜKK. MINA, AJA-TEENIJA

2.1. MIDA SÕDUR TEEB?

Mina teenin _____
 _____ (kus?).
 Minu jaoks on _____
 _____ (mitu?) aja-teenijat.

1. Loe koos paarilisega tekst läbi.

Mida sõdur teeb?

KAITSE-VÄE ÜLESANNE

Kaitse-väe kõige tähtsam ülesanne on **olla valmis riigi kaitsmiseks**, kui on sõda. Aja-teenija õpib kaitse-väes seda, kuidas kaitsta Eestit sõja ajal.

Sõdur saab hakkama erinevates situatsioonides. Ta:

- võitleb,
- laseb relvadest,
- kasutab jalaväe-taktikat,
- luurab,
- peab sidet,
- peab elektroonilist võitlust,
- annab esma-abi,
- aitab tsiviil-elanikke.

2. Sõnad

Mida sõdur teeb?

olema, olla, olen valmis MILLEKS?
 teenima, teenida, teenin MIDA? / KEDA?
 laskma, lasta, lasen MIDA? / MILLEST?

kaitsma, kaitsta, kaitsen MIDA? / KEDA?
 saama, saada, saan hakkama KUS?
 võitlema, võidelda, võitlen

3. Vali igale pildile sobiv pealkiri: mida sõdur teeb?

Mida sõdur teeb?

aitab tsiviil-elanikke, kasutab tehnikat, laseb relvadest, annab esma-abi, peab sidet, teeb luuret

A laseb relvadest

B

C

D

E

F

4. Harjuta väljendite kasutamist. Aruta paarilisega.

Suhtlus-väljendid

Kuidas sa ütled, kui ...

- sa oled nõus?
- sa ei ole nõus?
- sa ei ole kindel?

„MINU ARVATES SEE OLENEB ...“

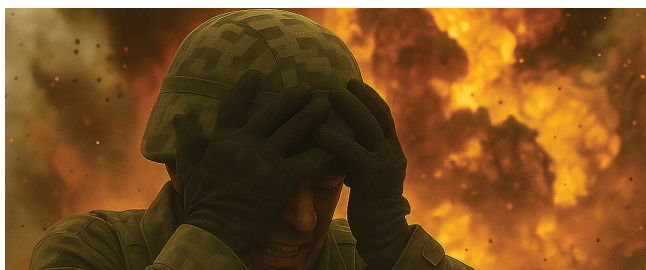
Minu arvates ...	Mina nii ei arva.	Ei saa öelda, et ...	Ma arvan ka nii.	Mida sina arvad?
Ma olen sinuga nõus.	Ma arvan, et ...	Tavaliselt ...	Kõige raskem on toime tulla ... (millega?)	
Ma pole nõus sellega, et ...	Seda on raske öelda.	Kõige lihtsam on toime tulla ... (millega?)		
Ma ei usu, et ...	Ma pole selles nii kindel.	Muidugi! Kindlasti!	See oleneb ... (millest?)	

5. Aruta paarilisega. Kasuta eelmise ülesande väljendeid.

Mida sõdur teeb?

- Milline neist sõduritest on hea **lahingus**?
- Kes on hea **lähi-võitluses** või **elektroonilises võitluses**?
- Millised ülesanded sobivad sinule kõige paremini?

Kasuta neid sõnu:

juhtima, juhtida, juhib

kartma, karta, kardab

sobima, sobida, sobib

arendama, arendada, arendab

kasutab MIDA?

käsitseb MIDA?

juht, juhi, juhti, juhte

pauk, paugu, pauku, -e

relv, -a, -a, -i

üksus, -e, -t, -eid

arendaja, -, -t, -id

droon, -i, -i, -e

elektroonika, -, -t

elektrooniline, -se, -st, -si

kasulik, -liku, -likku, -likke

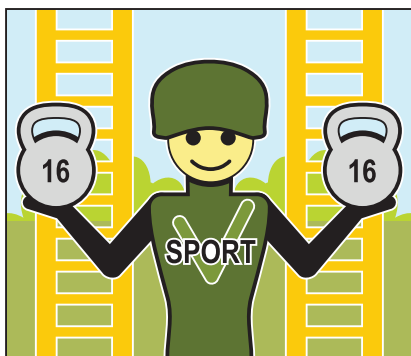

6. Aruta paarilisega.

Hea sõdur

- Kas see oskus on sõdurile tähtis?
- Kas puudub midagi olulist?

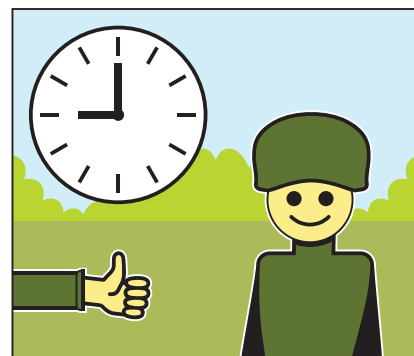
HEA SÕDUR ...

... on tugev ja treenitud.

... on puhas ja näeb hea välja.

... on täpne ja hea distsipliiniga.

... saab metsas hakkama.

... tegutseb maastikul ja on ise kaitstud.

... ei karda pauku.

... käsitseb hästi relvi.

... kasutab militaar-tehnikat.

... tahab olla hea sõdur.

7. Aruta paarilisega.

Pikk, pikeM,
KÕIGE pikeM

Mis on aja-teenijale ...

- kõige raskem?
- kõige põnevam?
- kõige kasulikum?

8. Loe tekst koos paarilisega läbi.

Tõmba joon alla teadmistele ja oskustele, mida sa õpid sõduri baas-kursusel (SBK).

Mida sõdur teeb?

„Teil on ees väga oluline ülesanne – **kasvada nüüd kokku jagudeks, rühmadeks, pataljonideks**, et mitte miski ei oleks takistuseks juhul, kui peame haarama relva enda kaitseks.“

kolonel-leitnant Mart Sirel

LÕPPES SÕDURI BAAS-KURSUS (SBK)

Sõdurid tulid aja-teenistusse jaanuaris. Nad lõpetasid SBK seitsme nädalaga ja õppisid seal palju oskusi. Nüüd nad käsitsevad osavalt relva, orienteeruvad maastikul ja tegutsevad oskuslikult

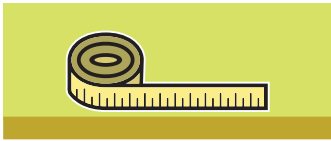
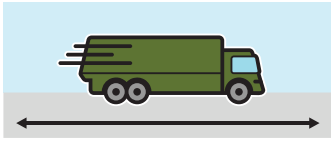
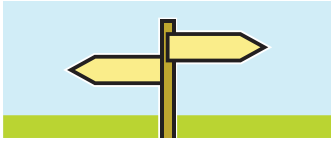
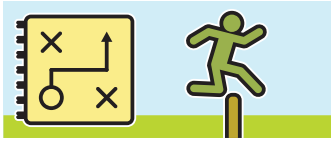

10. Vaata tabelit.

Leia ülesandest 8 tabelis toodud sõnad ja tõmba neile joon alla.

Oskama ⇒ oskus

Näide: ...ja õppisid seal palju oskusi. **OSKAMA** ⇒ **OSKUS**

-US	-MINE
oskama ⇒ oskus tegema ⇒ tegevus harjutama ⇒ harjutus takistama ⇒ takistus teenima ⇒ teenistus vastu pidama ⇒ vastu-pidavus raske ⇒ raskus pikk ⇒ pikkus	andma ⇒ andmine teadma ⇒ teadmine liikuma ⇒ liikumine laskma ⇒ laskmine käituma ⇒ käitumine maskeerima ⇒ maskeerimine möötmä ⇒ möötmine kaitsma ⇒ kaitsmine
 pikkus	 liikumine
-K	-E
tulema ⇒ tulek minema ⇒ minek panema ⇒ panek rändama ⇒ rännak valima ⇒ valik ründama ⇒ rünnak kaevama ⇒ kaevik valmis olema ⇒ valmis-olek	hüppama ⇒ hüpe kaitsma ⇒ kaits luurama ⇒ luure võtma ⇒ võte valvama ⇒ valve ette kandma ⇒ ette-kanne tanki tõrjuma ⇒ tanki-tõrje välja kutsuma ⇒ välja-kutse
 valikud	 välja-kutsed

11. Vali eelmisest harjutusest 3–5 sõna ja kirjuta laused.

Oskama ⇒ oskus

LISA-ÜLESANDED
Mine ülesande 10 juurde.
Kirjuta iga rea juurde: mida ma teen?

Oskama ⇒ oskus

Näide: *oskama* ⇒ *oskus* – *ma oskan*

12. Ühenda paarid.

Oskama ⇒ oskus

1) annab	10) paneb	_____ maskeerimine	_____ teadmised
2) harjutab	11) peab vastu	_____ käitumine	_____ panek
3) kaitseb	12) rändab	_____ andmine	_____ valik
4) käitub	13) takistab	_____ oskus	_____ rännak
5) kutsub välja	14) kaevab	9 ronimine	_____ teenistus
6) maskeerib	15) teab	_____ harjutus	_____ kaevik
7) mõõdab	16) teenib	_____ kaitse	_____ takistus
8) oskab	17) valib	_____ mõõtmine	_____ rünnak
9) ronib	18) ründab	_____ välja-kutse	_____ vastu-pidavus

13. Täida lüngad.
Kasuta sõnu ülesandest 12.

Oskama ⇒ oskus

1. Rännakul arendavad sõdurid _____ ja _____.
2. Kaevame metsas _____ ja valmistume _____ vaenlase vastu.
3. Kõige parem _____ on puude oksad ja lehed.
4. Esma-abi _____ on kasulik oskus ka tsiviil-elus.

14. Kirjuta sõnale õige lõpp.

Oskama ⇒ oskus

Vaata teksti:

LÖPPES SÕDURI BAAS-KURSUS (SBK)

Sõdurid ...

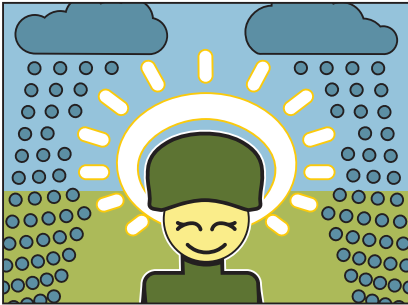
- valivad tule-positsiooni ⇒ tule-positsiooni vali k
- maskeerivad end ⇒ enda maskeeri _____
- mõõdavad vahe-maad ⇒ vahe-maa mõõt _____
- annavad esma-abi ⇒ esma-abi and _____
- paneivad miine ⇒ miinide pane _____
- rännak on 50 km pikk ⇒ rännaku pikk _____ on 50 km

**15. Millised oskused on sul olemas?
Milliseid sa pead veel õppima?**

Hea sõdur
Oskama ⇒ oskus

PSÜHHOLOOGILISED OSKUSED

Ei lähe närvi,
on vaimset tugev.

Peab vastu väsimusele,
külmale ja eba-mugavusele.

On enese-kindel.

On viisakas,
teeb teistega hästi koos-tööd.

On hea juht.

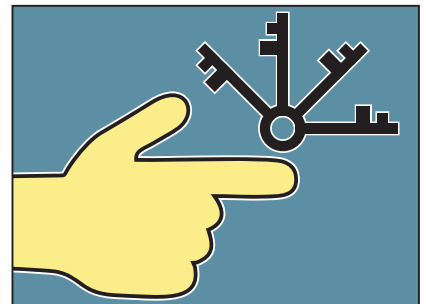
Peab lugu tsiviil-elanikest,
aitab neid.

On kompetentne,
saab hästi hakkama.

On kogenud ja kiire.

Lahendab erinevaid olukordi.

Ma olen juba _____

Ma tahan õppida, kuidas olla _____

16. Millised oskused ja tegevused on kõige kergemad? Millised on kõige raskemad? Miks?

Oskama ⇒ oskuUS

Näide: Kõige raskem on sõdurile sobiv **käitumine**, sest hea sõdur on alati viisakas.

Kõige raskem _____

Kõige kergem _____

17. Teeme uusi sõnu. -US ja -TA.

Oskama ⇒ oskuUS

Tuli ⇒ tulistaB

-US

toetab ⇒ toetus

kogeb ⇒ kogemus

turvaline ⇒ turvalisus

üks ⇒ üksus

(minu) oma ⇒ omadus

Tugi, toetab

-TA

tuli ⇒ tulistab

tugi, toe ⇒ toetab

väsib ⇒ väsitab

tekib ⇒ tekitab

Tuli, tulistab

18. Kuidas kasutada sõna ise?

Ise, enda, ennast

ISE, ENDA, ENNAST

1., 2. ja 3. vorm

KES sulle täna süüa teeb? **Ma** teen **ISE** süüa.

KELLE relvad te kaasa võtate? **Me** võtame **ENDA** relvad.

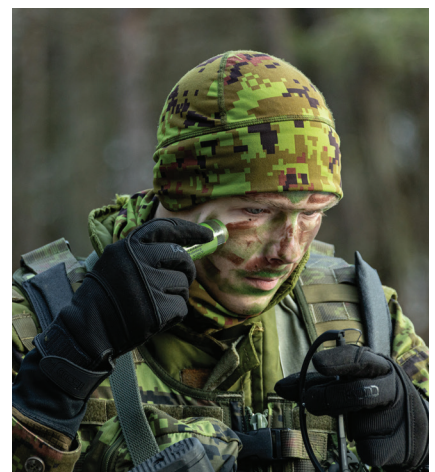
KEDA Peeter maskeerib? **Peeter** maskeerib **ENNAST**.

KELLES sa võid kindel olla? **Ma** võin **ENDAS** kindel olla.

KELLELE sõdurid suppi keedavad? **Nad** keedavad **ENDALE** suppi.

enda ≈ oma Ma võtan oma relva kaasa.

ennast = end Ta maskeerib end.

Sõdur maskeerib **ennast**.

19. Kirjuta sobiv sõna.

Ise, enda, ennast

1. Aita haavatud sõdurit, aga ole _____ *ise* kaitstud.
2. Kahel sõduril on vaja esma-abi.
3. Lõpuks nad on nii väsinud, et paluvad teistel ka _____ asju kanda.
4. Kaitse _____ peret ja _____!
5. Kui sa aja-teenistuses _____ pingutad, siis su kaaslased märkavad seda ja toetavad sind.
6. Kui on vaja, anna esma-abi _____ ja teistele sõduritele.
7. Kas sa tead _____ üksuse signaale?

Sõdurid paluvad teistel oma asju kanda.

2.1. AJA-TEENIJA MOTIVATSIOON

20. Kuula! Vasta küsimustele.

Motivatsioon

HEA SÕDUR TEEB TESTID ÄRA

Kui sõdur **kukub testil läbi**, miks see on *halb*? _____

Kui sõdur **teeb testi ära**, miks see on *hea*? _____

Pane tähele!

Kukun testil läbi	Teen testi ära	Teen testi järele

21. Loe koos paarilisega tekst läbi. Kontrolli oma vastuseid.

Motivatsioon

HEA SÕDUR TEEB TESTID ÄRA

Tsiviil-isik: Teil on nii palju eksameid ja teste. Mõni mõtleb, et „mind ei huvita“. Mis siis saab? „Ma kukun kõigist testidest läbi, ma ei viitsi õppida.“ Mis siis saab?

Aja-teenijad: (Siis ta) teeb järele.

Tsiviil-isik: Linna-loale ei saa?

Aja-teenijad: Ei saa linna-loale. Karistuse võib ka saada.

Tsiviil-isik: Karistuse?

Aja-teenijad: Kui sa üldse midagi ei tee.

Tsiviil-isik: Aga kas lõpuks sa saad ikka reservi?

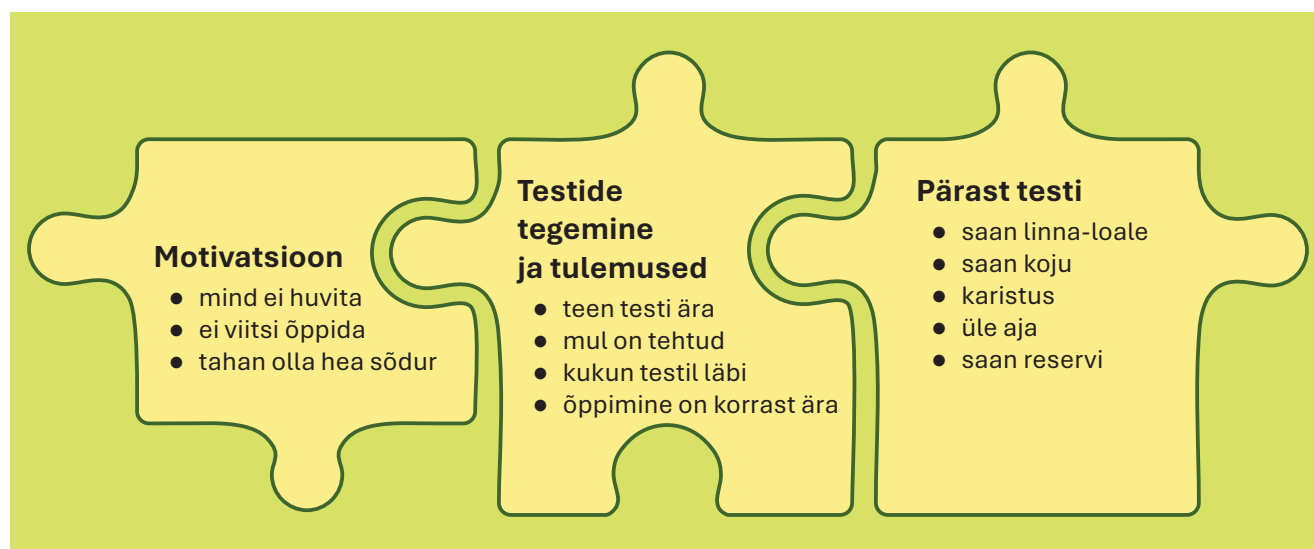
Aja-teenijad: Võib-olla natuke hiljem. Võib-olla nad hoiavad sind üle aja ka.

Tsiviil-isik: Mis siis on see motivatsioon (testideks õppida)? Tahad linna-luba saada?

Aja-teenijad: Jaa, linna-luba. Ja olla hea sõdur ka. Kui sa oled hea sõdur, siis on sulle vähem küsimusi. Kui midagi ei ole korrast ära, siis lähed lihtsalt välja. Iga päev saad minna. Arvasime SBK alguses, et me üldse ei saa koju. Aga meie ülem ütles, et kui sa teed testid hästi, siis lähed koju. Peaaegu iga nädala-vahetus läksime koju, need, kes tegid testid ära. Kui sul on eksamid tehtud korralikult, testid hästi tehtud, siis võib välja minna.

Sõnad

2.3. MILLINE ON HEA SÕDUR?

22. Kirjuta laused.

Teeb koos-tööd KELLEGA?

Näide: Ma teen koos-tööd **juhiga**. Ta on uhke **oma lahenduse üle**.

näen KEDA? / MIDA?

juhin KEDA? / MIDA?

teen koos-tööd KELLEGA?

pean lugu KELLEST?

on vaja MIDA?

olen uhke MILLE ÜLE?

teen järele MILLE?

lähen närvi MILLE / KELLE PEALE?

lasen KELLE PIHTA?

pärast MIDA?

Kaitse-väe-linnakus te näete _____.

Jao-ülem juhib _____.

Teen koos-tööd _____.

Pean oma _____ lugu.

Mul on vaja _____.

Ma olen uhke _____ üle.

Ma teen _____ järele!

Ülem läheb _____ peale närvi.

Me laseme _____ pihta.

Pärast _____ ma lähen ülikooli.

23. Kirjuta sõnad õigele reale.

Teeb koos-tööd KELLEGA?

relva, raskusele, inimest, probleemi, raskes olu-korras, teiste sõduritega, tsiviil-elanikest, relvast

aitab KEDA? inimest

peab vastu MILLELE? _____

peab lugu KELLEST? / MILLEST? _____

saab hakkama KUS? _____

lahendab MIDA? _____

laseb KUST? _____

teeb koos-tööd KELLEGA? _____

käsitseb MIDA? _____

24. Aruta paarilisega, mis on sulle raske.

Oskama ⇒ oskus

- Mis sind kõige rohkem **väsitab**?
- Mis **tekitab** sinus **stressi**?
- Kuidas **loobuda** halbadest harjumustest?

Näide: Mind väsitab kõige rohkem relvast laskmine.

25. Kirjuta sõnad tabelisse.

Pikk, pikeM,
KÕIGE pikeM

PIKK, PIKEM, KÕIGE PIKEM				
Milline?			Mis?	Kuidas?
pikk	pikem	kõige pikem	pikkus	pikalt
Peeter on pikk .	Karl on pikem .	Erik on kõige pikem .	Inimeste pikkus on erinev.	Siruta käed pikalt välja! Ma ootasid sind pikalt .

hästi	soojem	kergesti	kaitse-väelaslikult
kõige vastu-pidavam	eba-kindel	kogenud	enese-kindlalt
pikad	kõige oskuslikum	valge	viisakalt
valesti	korras	kõige rohkem	eba-viisakas

Hea sõdur

Kasuta sõnu:

kiire

osav

viisakas

käitub KUIDAS?

on uhke MILLE ÜLE?

peab lugu KELLEST? / MILLEST?

Milline on kaitseväge juhtaja?

Kasuta sõnu:

tugev

kogenud

enese-kindel

saab hakkama MILLEGA?

peab vastu MILLELE?

Millised on kasulikud sõduri-oskused?

Kasuta sõnu:

aitab KEDA?

kaitseb KEDA?

teeb koos-tööd **KELLEGA?**

annab esma-abi KELLELE?

Kasutage väljendeid ülesandest 4 „MA ARVAN, ET SEE OLENEB“.

Näide: *Ma ei ole nõus*, et hea sõdur on alati viisakas. Sest *minu arvates* hea sõdur ütleb, kui midagi on korrast ära.

Pikk, pikeM,
KÕIGE pikeM

- Kes meie kaaslastest on kõige optimistlikum?
- Kes meie kaaslastest on kõige vastu-pidavam?
- Kes meie kaaslastest on kõige julgem?

29. Küsimuste ralli.

Õpetaja annab sulle küsimus-kaardi.

Leia paariline. Küsi ja vasta. Vaheta paarilisega kaart.

Otsi uus paariline.

Kaitse-väe struktuur

Hea sõdur

Pikk, pikeM,

KÕIGE pikeM

30. Vali õige sõna.

Hea sõdur

KAKS HUNTI

1. Eile sõduri-kodus _____ *rääkis* _____ Erik ühe **loo, mille vana-isa talle kunagi jutustas**. Vana-isa rääkis:

„Meie sees _____ kaks hunti.

Nad on _____ ja see on raske _____ .

rääkis

vaenlased

võitlevad

võitlus

2. **Üks hunt on halb**. Talle meeldib _____ *vinguda* _____ ja halvasti _____ . Ta ei _____ teisi aidata. Teda ei _____ , mis _____ – ta ei karda mingit _____ .

huvita

karistust

käituda

saab

viitsi

vinguda

3. **Teine hunt on igas** _____ *olu-korras* _____ **hea** ja _____ .

Ta peab inimestest _____ .

Kui on _____ , siis oma sõprade nimel **peab ta vastu**

_____ . Ta on _____ ja vaimselt _____ . Kõik armastavad teda.“

„Aga kumb hunt siis võidab?“ küsis väike Erik oma vana-isalt.

Vana-isa vaatas talle silma ja vastas: „**Võidab see hunt, kellele sa süüa**

annad.“

lugu

olukorras

tugev

tugi

vaja

vastu-pidav

viisakas

eba-mugavusele

LISA-ÜLESANDED

31. Loe koos paarilisega tekst läbi. Anna sõduritele soovitusi.

Hea sõdur

Näide: Aleks, ole julge!

OPTIMIST JA PESSIMIST KAITSE-VÄES

Saa tuttavaks: need on Aleks ja Erik.

Aleks on pessimist. Kui ta väsib raskel rännakul, siis ta palub kaaslasi: „Palun kandke minu asju ja mind!“ Talle ei maitse kaitse-väe söök. Tema voodi on liiga kõva. Ta igatseb oma ema. Ta kaebab, et SBK õpe on halvasti korraldatud.

Erik on optimist. Ta ütleb endale: „Tee üks samm veel ja siis üks samm veel! Tubli! Tee on huvitav! Rännak on mulle kasulik kogemus, ma saan sellega hakkama! Mulle meeldib kaitse-väes, sest ma saan palju uusi sõpru.“

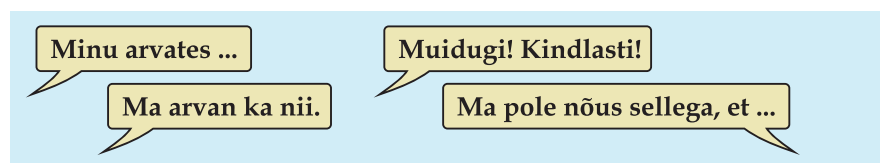

32. Millised sõduri-oskused ja omadused on Eesti kaitsmisel kõige tähtsamad? Miks need?

ISE-SEISEV TÖÖ 2. PEATÜKK

- Koosta kaheksa sisukat lauset.
- Selgita kõige kohta, miks see on tähtis.
- Räägi näidetest: oma sõduri-elust või filmidest.

3. PEATÜKK. SÖÖK JA VARUSTUS

3.1. SÖÖK AJA-TEENISTUSES

1. Räägi paarilisega.

Söök

1. Mis on sinu lemmik-söögid? _____

2. Mis sööke sa sööd kaitse-väes? _____

3. Millesst sa sööd ja jood kaitse-väes?

4. Millega sa sööd?

5. Millega sa teed süüa?

2. Artjomi vanem vend Daniel käis aja-teenistuses ammu. Siis oli kõik teist-moodi. Kirjuta pildi kohta 5–6 lauset. Lisa-võimalus: kasuta mineviku-vormi!

Söök

See on Daniel. ...

3. Kuula! Vasta koos paarilisega.

Söök

- Mida sõdurid väga tahavad? _____
- Mille nad võiksid ära süüa? _____

4. Loe koos paarilisega dialoogi. Kontrolli oma vastust.

Söök

A: Saame lõpuks ometi termosest süüa! Kõht on juba väga tühi.

B: Jah, lõuna-paus! Mul on kõht nii tühi, et võiksin terve termose ära süüa.

A: Ma mõtlesin ka juba, et võtan lõuna-söögiks padruni-kestad ette!

Kõht on väga tühi!

Vanad padruni-kestad

Kas sul on olnud kõht nii tühi? Räägi oma lugu.

3.2. SÕDURI-VARUSTUS

5. Lahingu-varustus. Kas sa tead neid sõnu?

Varustus-elementid

1. PÕHILISED ASJAD

2. RIIDED JA JALA-NÕUD

3. PLAADI-KANDJA JA
BALLISTILINE VÖÖ

4. RELVAD JA MOON

5. METSA-VARUSTUS

6. KAITSE-VAHENDID

7. SÖÖK JA JOOK

6. Räägi kaaslasega.

Kanname varustust

- Mida sa oled **harjunud** kandma?
- Mida sa ei ole **harjunud** kandma?
- Mis on kõige **mugavamad** varustus-elementid?
- Mis on kõige **eba-mugavamad** varustus-elementid?

7. Räägi kaaslasega. Mis on mis?

Varustus-elementid

PÕHILISED ASJAD

patrull-kott, väli-vorm, plaadi-kandja, selja-kott, kiiver, ballistiline vöö

8. Räägi kaaslasega. Mis on mis?

Varustus-elementid

MIS ON VORMI ALL?

sokid, villased sokid, T-särk, soe alus-pesu

3.3. SÕDURI RIIDE-VARUSTUS

**9. Mis on suvises väli-vormi komplektis?
Tõmba õigele sõnale joon alla.**

Sõduri riide-varustus

püksid, müts, rätik, labidas, vormi-jakk, saapad, tasku-rätt, nõör, pool-saapad, plätud, vöö, sõrm-kindad

10. Kontrolli oma vastust. Kas sa tead kõiki sõnu?

Sõduri riide-varustus

VÄLI-VORMID

Väli-vorm 1 Suve-vorm

väli-vormi müts
väli-vormi jakk
väli-vormi püksid
T-särk
riidest sõrm-kindad
pool-saapad

Väli-vorm 2 Kevad-sügis-vorm

väli-vormi müts
väli-vormi jakk
väli-vormi püksid
T-särk
soe alus-pesu
voodrita väli-vormi
talve-jope
riidest, villased või nahast
sõrm-kindad
pool-saapad

Väli-vorm 3 Talve-vorm

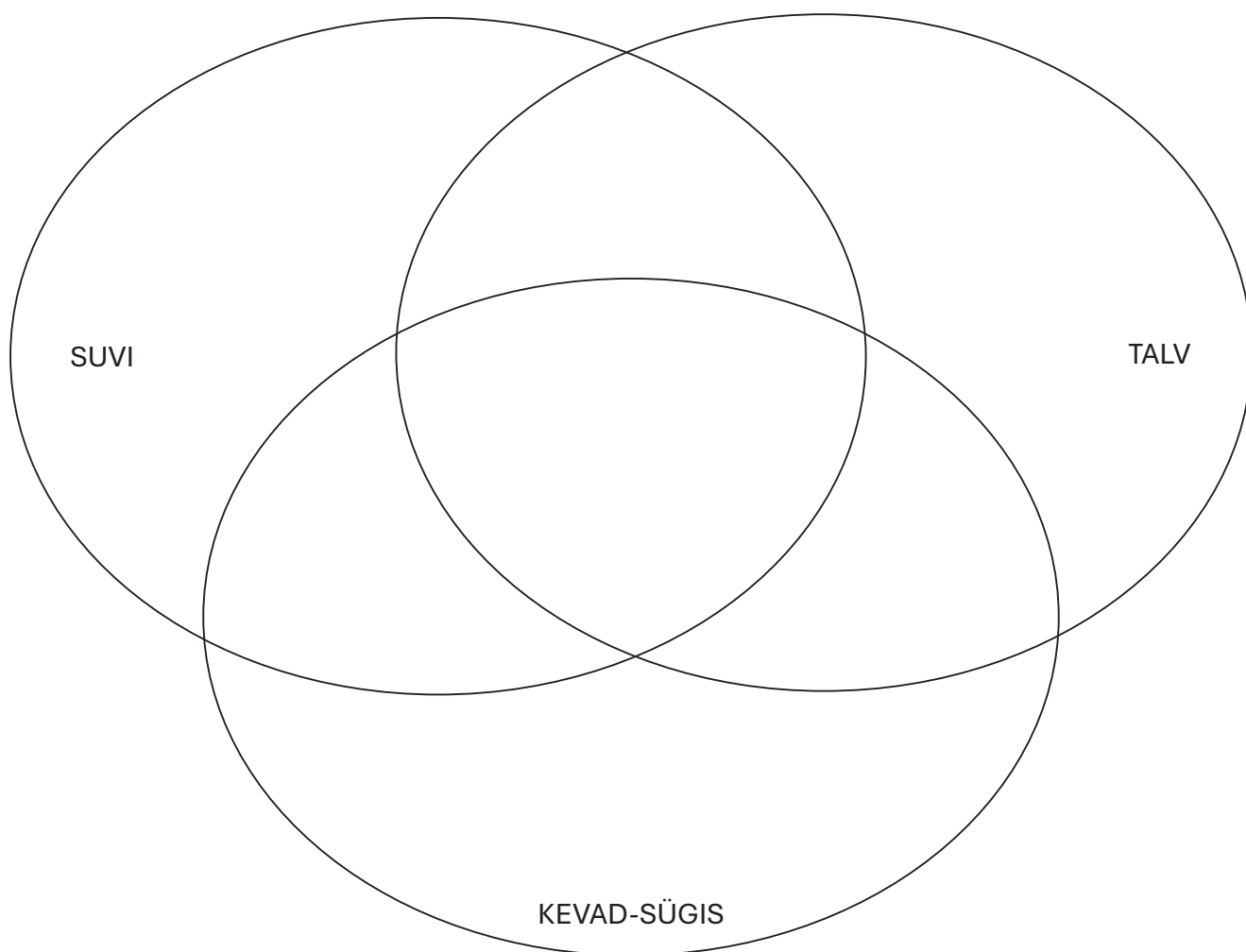
talve-müts
väli-vormi jakk
väli-vormi püksid
T-särk
soe alus-pesu
väli-vormi talve-jope
väli-vormi talve-püksid
riidest, villased või nahast
sõrm-kindad
pool-saapad

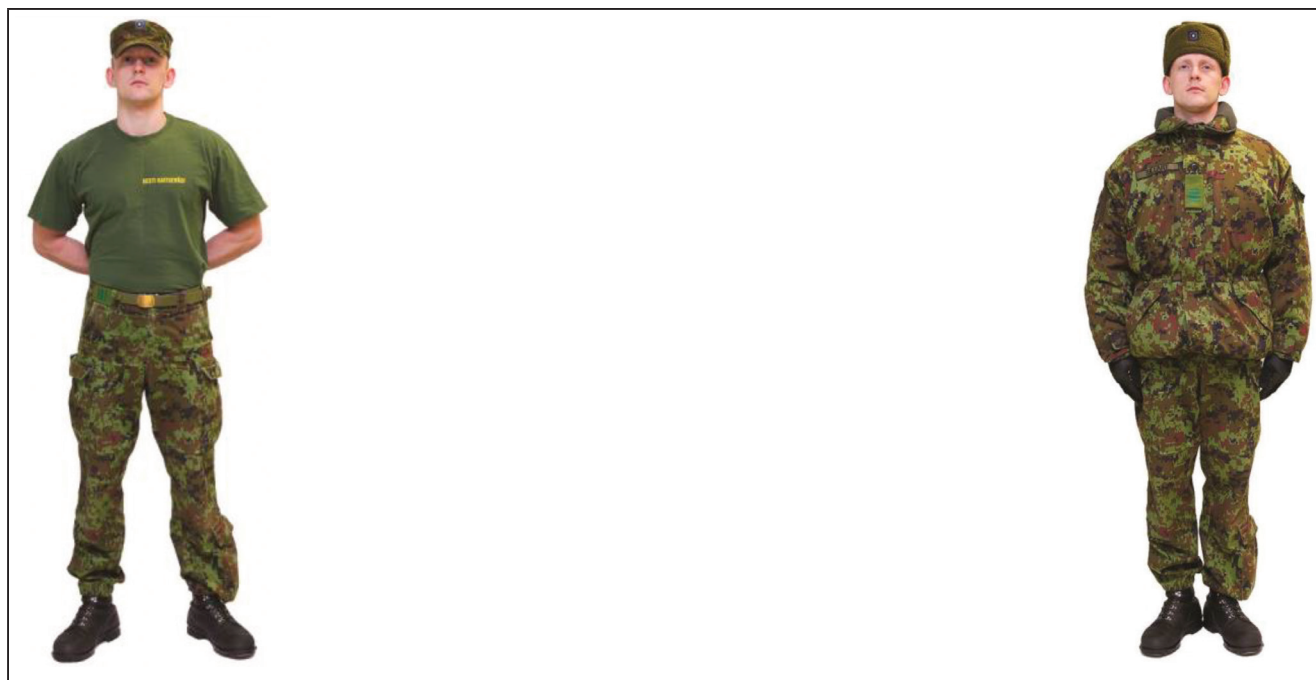
11. Mis on suve-vormil, kevad-sügis-vormil ja talve-vormil ühine? Mis on erinev?

Sõduri riide-varustus

12. Aruta paarilisega. Mis on piltidel erinev? Mitu erinevust leiate?

Sõduri riide-varustus

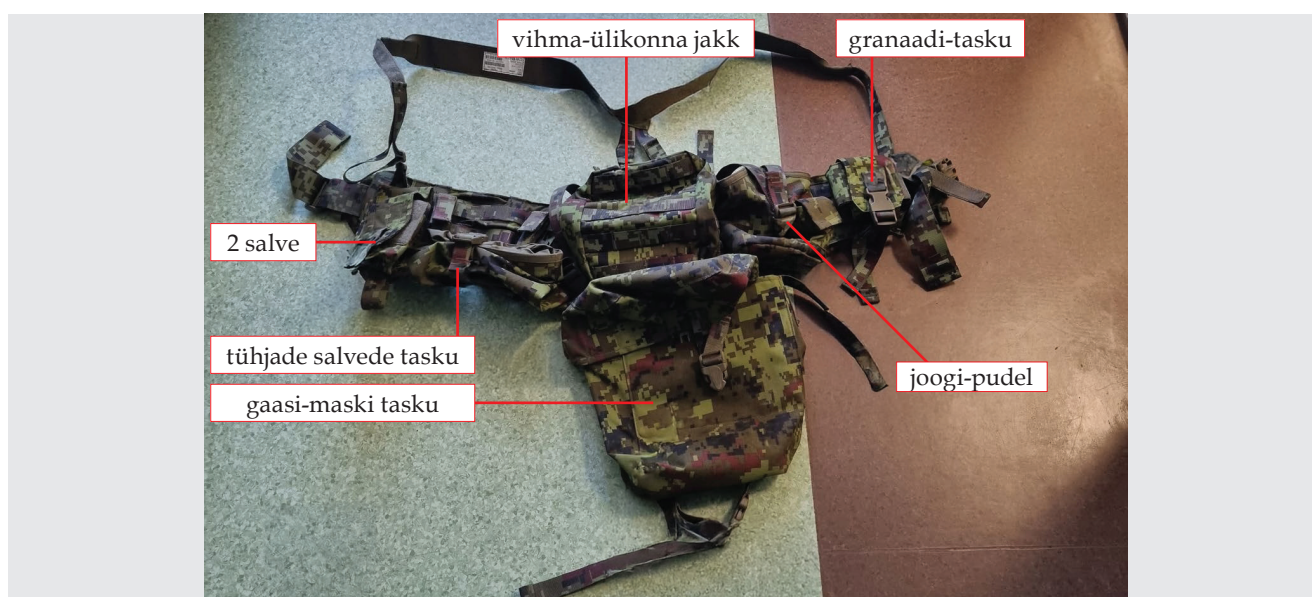
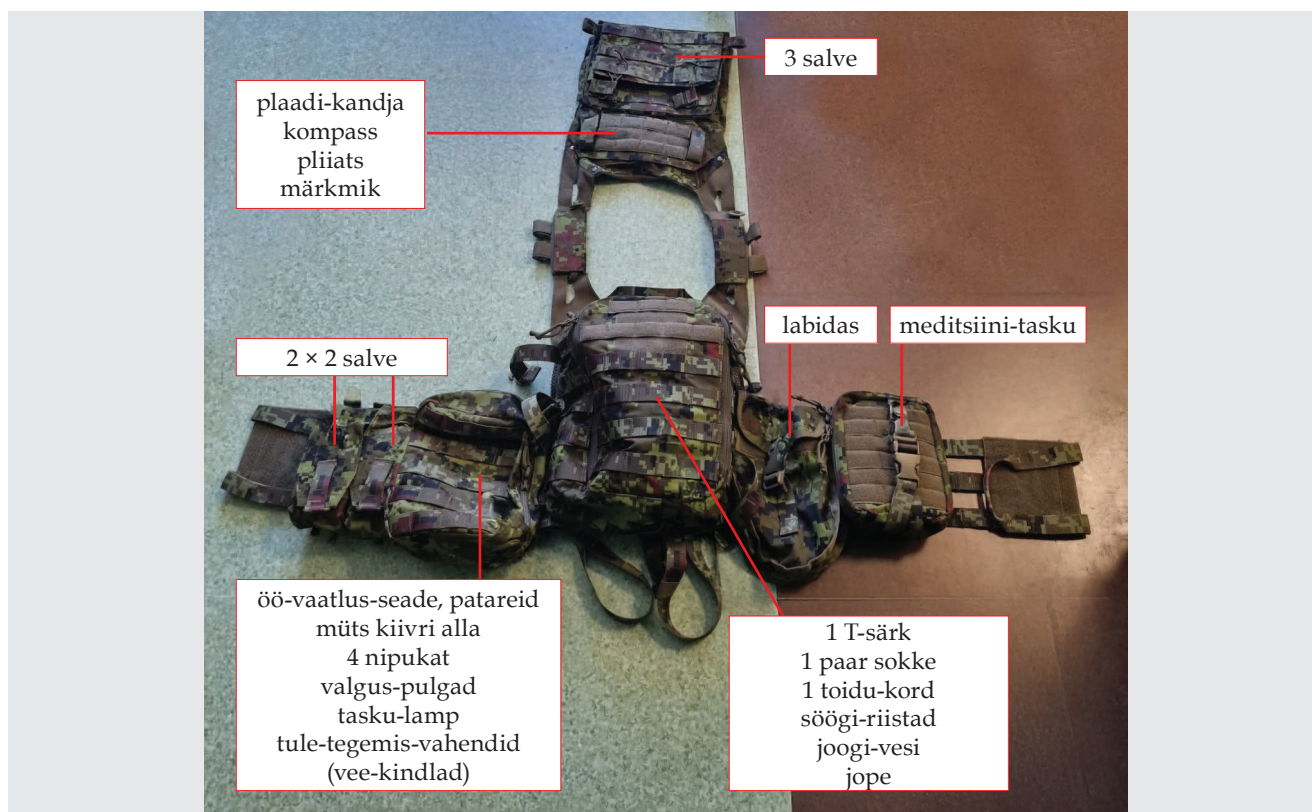
3.4. VARUSTUS-ELEMENDID

13. Vali piltidele õige pealkiri.

Varustus-elemendid

- Plaadi-kandja (lähen patrullima)
- Ballistiline vöö (lähen lahingusse)

Räägi paarilisega.

Varustus-elemendid

- Mida võib olla lahingus vaja? Miks?
- Mida ei ole lahingus vaja? Miks?

Näide: Mul võib olla lahingus vaja granaati. Ma heidan selle vaenlase pihta.
Mul ei ole lahingus vaja söögi-riistu. Ma ei söö lahingus.

14. Kirjuta selja-koti osad.

Varustus-elemendid

alus-mati rihmad

parem külje-kott

põhi-koti alumine osa

põhi-koti alumise osa rihmad

selja-koti-klapp ja rihmad

suur põhi-kott

vasak külje-kott

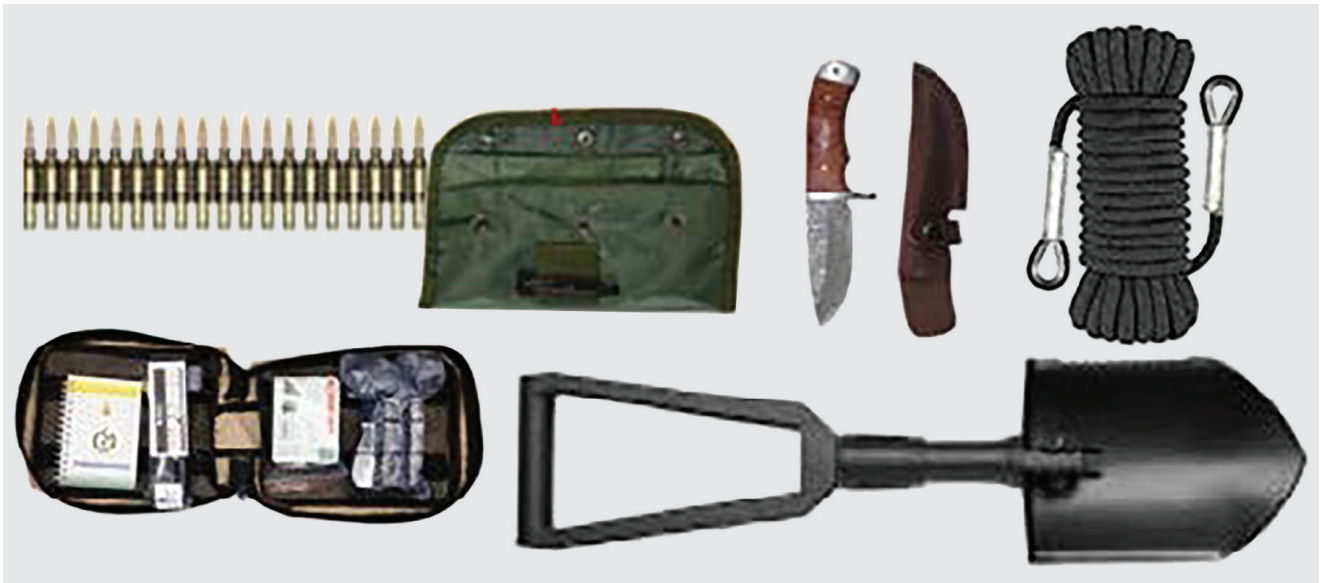

15. Aruta kaaslasega: mis on mis? Mida sa teed nende asjadega?

Varustus-elemendid

labidas, nuga, nõör, laske-moon, esma-abi-komplekt, relva-puhastus-komplekt

16. Sul on vaja telk-mantlit metsa-laagris ja rännakul. Miks? Kirjuta 3–4 lauset.

Varustus-elemendid

Sõnad

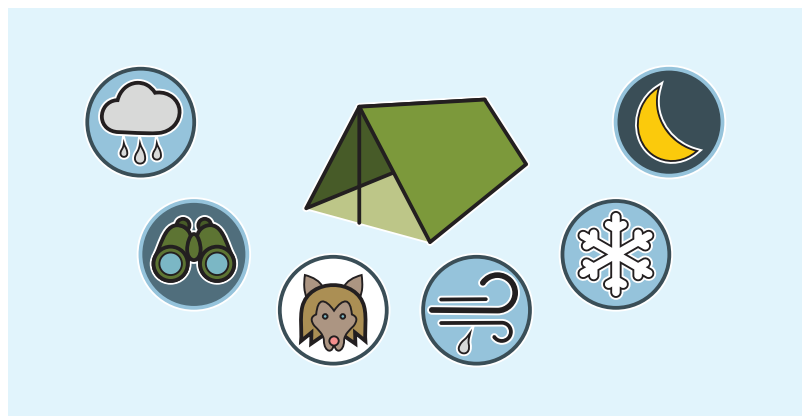
kaitseb MILLE EEST?

halb ilm, halva ilma, halba ilma

kasutan varju-alusena

hoiab kuivana

hoiab mind sooja

Varustus-elemendid

Varustus-elemendid

Selja-kott (täielik rännaku-varustus, ~30 kg) __

[illegible]

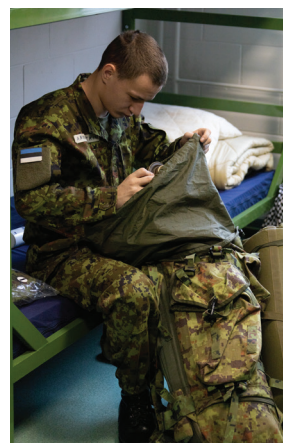

19. Homme on lõpu-rännak. Ütle Erikule, kuidas pakkida selja-kott (riided ja muu varustus). Ilma-teade lubab külma tuult ja vihma-sadu.

Varustus-elementid
Sõduri riide-varustus

LÕPU-RÄNNAKU VARUSTUS

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____
8. _____
9. _____
10. _____
11. _____
12. _____
13. _____
14. _____
15. _____

3.5. ISIKU-KAITSE-VAHENDID

20. Mida sa kaitsed nende kaitse-vahenditega?

Kaitse-vahendid

Kaitse-prillidega ma kaitsen oma

Kõrva-klappidega ma kaitsen oma

Põlve-kaitsmetega ma kaitsen oma

Küünar-nuki-kaitsmetega ma kaitsen oma

21. Ohtlik või turvaline? Arutle ja kirjuta.

Kaitse-vahendid

Millal sa kasutad kaitse-prille? _____

Millal sa kasutad küünar-nuki- ja põlve-kaitsmeid? _____

Kas pauk-padrunid on ohtlikud? Miks? _____

22. Kuula! Kirjuta siia kõik isiku-kaitse-vahendid.

Kaitse-vahendid

23. Loe koos paarilisega dialoogi. Kontrolli oma vastust.

Kaitse-vahendid

LASKE-PÄEVA INFO-TUND

Instruktor: Varustus. Milline (see) peab olema relva juures?

Rea-mees: ...

Instruktor: Kõvemini!

Rea-mehed: # \$! ? !

Instruktor: Vorm 3. Kõik sinna juurde kuuluvate isiku-kaitse-vahenditega. Kiiver, prillid. Relva juures (on) millised kuulmis-kaitsmed? Topelt: tropp + klapp.

3.6. KUIDAS ME KANNAME VARUSTUST?

24. Kirjuta!

Kanname varustust

Mida sa paned selga? _____

Mida sa paned jalga? _____

Mida sa paned pähe? _____

25. Kuhu sa midagi paned? Kus sa seda kannad?

Kanname varustust

selg ⇒ panen selga ⇒ kannan seljas

jalg ⇒ panen jalga ⇒ kannan jalas

pea ⇒ panen pähe ⇒ kannan peas

kõrv ⇒ panen kõrva ⇒ kannan kõrvas

käsi ⇒ panen kätte ⇒ kannan käes

õlg ⇒ panen õlale ⇒ kannan õlal, õlas

(nägu) ⇒ panen ette ⇒ kannan ees

külg ⇒ panen tasku vöö külge ⇒ tasku on vöö küljes

1. Mul on särk _____, püksid _____, kiiver _____ ja prillid _____.
2. Ma panen särgi _____, püksid _____, kiivri _____ ja prillid _____.
3. Ma panen relva _____. Nüüd hoian relva _____.

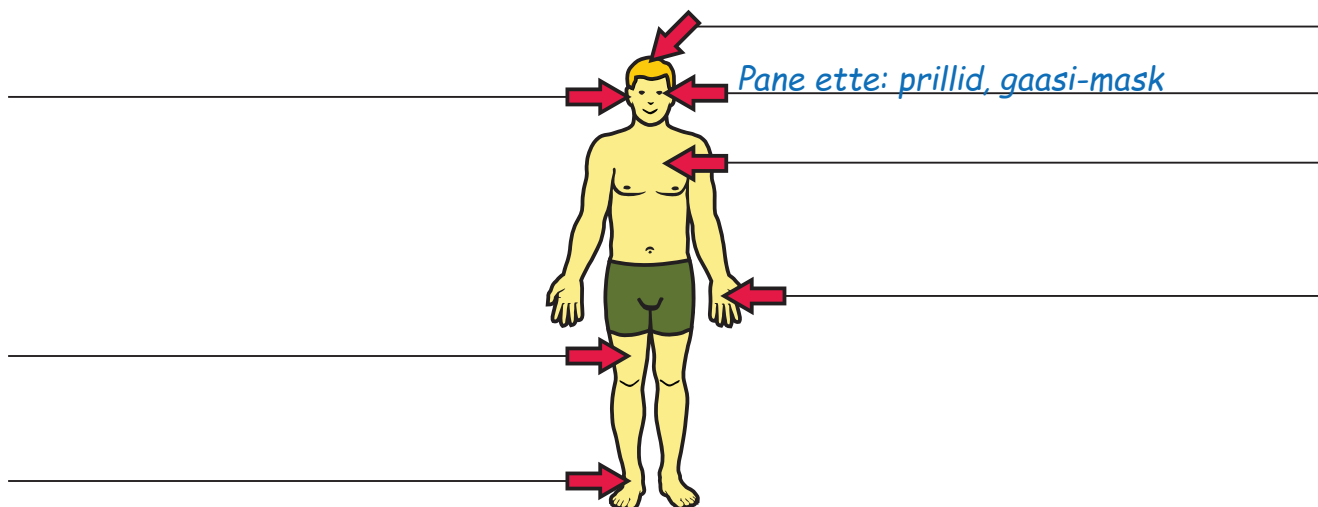

26. Juhenda sõdurit.

Kanname varustust

Pane selga ...

Pane pähe ...

27. Mis varustust kannab sõdur pildil?

Kanname varustust

Sõdur kannab väli-vormi talve-jopet

Plaadi-kandja küljes on _____

28. Kas sa tead neid sõnu?

Kanname varustust

kuuli-vest, -i, -i, -e

laske-väli, -välja, -välja, -välju

laske-asend, -i, -it, -eid

ette-valmistus, -e, -t, -i

udu, lähavad uduseks, udu-vastane aine

tulek, enne tulekut

lamab (ma laman)

loksub

29. Vaata videot. Mis järje-korras peab asju tegema?

Kanname varustust

Laskmise ette-valmistus.

_____ Kontrolli kiivrit.

_____ Mine laske-väljale.

_____ Tee relva-rihm sobivaks.

_____ Töötle kaitse-prille.

30. Lugege paarilisega korda-mööda teksti ja kontrollige oma vastuseid.

Kanname varustust

LASKMISE ETTE-VALMISTUS

Laskmine algab iga-ühe jaoks tema individuaalsest ette-valmistusest testi-laskmiseks. Ehk me kanname lahingu-veste, me kanname kiivrit, me kanname kaitse-prille. Kui teie kiiver peab loksus ja te tulete laske-väljale loksuva kiivriga, siis lamades laske-asendist ei ole võimalik lasta. Kontrollige, et teie kiivrid ei loksuks. Kaitse-prillid. Kuna me liigume, siis prillid lähivad uduseks. Prillid peaksid olema enne töödeldud mingi udu-vastase ainega. Relva-rihma pikkus. Jälle peab olema enne katsele tulekut tehtud enda jaoks sobivaks.

31. Vasta koos paarilisega küsimustele ja kirjuta.

Kanname varustust

Miks on oluline, et kiiver ei loksu? _____

Mis võib juhtuda prillidega? _____

Millal ma kontrollin: kas relva-rihm on liiga pikk? Või on sobiva pikkusega? _____

Mida ma pean tegema relva-rihmaga? _____

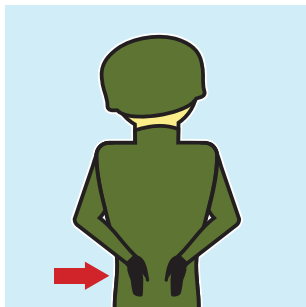
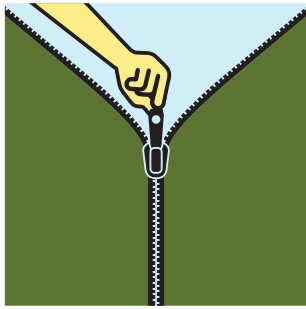
32. Rolli-kaardid. Instruktor ja rea-mees. Õpetaja annab sulle rolli-kaardi. Küsi ja anna abi.

Kanname varustust

33. Kirjuta pildi alla sobiv väljend.

Kanname varustust

34. Kirjuta sobivast varustusest.

Varustus-elemendid
Sõduri riide-varustus

HALB ILM

MILLINE varustus aitab, kui vihma sajab?

MIDA sa kannad, kui ilm on kuum?

3.7. PROBLEEMID VARUSTUSEGA JA SELETUS-KIRJAD

35. Mis võib varustusega juhtuda? Ühenda laused.

Probleemid varustusega

1) Ma ei leia oma kuuli-vesti!	_____	See on otsas.
2) Mu selja-kotis on auk!	_____	See on kadunud.
3) Mul ei ole enam seepi!	<u>2</u>	See on katki.

36. Sinu kuuli-vest on kadunud. Räägi sellest paarilisele. Arutage.

Probleemid varustusega

- Mis juhtus?
- Millal see juhtus?
- Miks see juhtus?
- Mida nüüd teha?

37. Kas sa tead neid sõnu?

Probleemid varustusega

kaob ära = läheb kaduma / läheb katki	on terve	kannab ette
tuleb küljest ära	on alles	teatab
astub peale	vastutab	kirjutab seletus-kirja

38. Kuula heli-faili. Vasta küsimustele.

Probleemid varustusega

1. Mis on laua peal?
a) nõör
b) granaadi-tasku
c) väli-vormi jakk ehk frentš | 2. Sa leiad kadunud asja. Kuhu sa selle viid?
a) rühma-vanemale
b) kasarmu-tuppa
c) toimkonna lauda |
|--|---|

39. Loe koos paarilisega tekst läbi.

Probleemid varustusega

VIIGE KADUNUD ASJAD TOIMKONNA LAUDA

Rea-mees: Kellegi granaadi-tasku on ikka veel meie laua peal.

Rühma-vanem: Jah, kui leiate mingi kaotatud asja, siis küsige rühma-kaaslaste käest. Kui see nende oma ei ole, siis viige toimkonna lauda. Seal on kadunud asjade kapp.

Toimkonna laud

40. Kuula heli-faili. Vasta küsimustele.

Probleemid varustusega

1. Mis juhtus prillidega?
a) Teine sõdur võttis prillid kaasa.
b) Prillid kukkusid maha ja sõdur astus peale.
c) Sõduril läks meelest ära, kus prillid on. | 2. Kas õige või vale?
a) Sõdur astus prillidele peale.
b) Prillid viidi kohe lattu.
c) Sõdur unustas rühma-vanemale teatada. |
|--|--|

41. Loe koos paarilisega dialoogi.

Probleemid varustusega

MUL LÄKSID PRILLID KATKI!

A: Mul läksid eile laske-tiirus prillid katki.

B: Kuidas sul prillid katki läksid?

A: Need kukkusid taskust välja. Ma astusin kogemata peale.

Klaas on terve, aga see koht tuli küljest ära.

B: Kas sa rühma-vanemale teatasid?

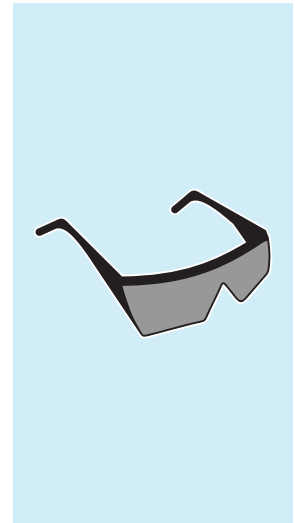
A: Ei.

B: Miks?

A: Mul läks meelest ära.

B: Miks sa neid lattu kaasa ei võtnud?

Esmas-päeval saad laost uued prillid.

42. Kuula heli-faili. Vasta küsimustele.

Probleemid varustusega

Mida teha, kui midagi kaob ära või läheb katki? _____

Kust saab uue asja? _____

43. Loe koos paarilisega tekst läbi.

Probleemid varustusega

KUI MIDAGI KAOB ÄRA, SIIS KANDKE MULLE ETTE!

Rühma-vanem: Kui teil läheb mõni varustus-element kaduma, siis teatage sellest kohe.

Rea-mees: Kellele me teatame?

Rühma-vanem: Mulle. Kui teil läheb midagi katki või kaob ära, siis saate laost uue.

44. Kuula heli-faili. Vasta küsimustele koos paarilisega.

Probleemid varustusega

1. Kes vastutab varustuse eest?

- a) Sõdur ise.
- b) Jao-ülem.
- c) Korra-pidaja.

2. Mida rühma-vanem tahab?

- a) Et kõik kirjutavad seletus-kirju.
- b) Kui midagi kaob ära, siis sõdurid ütlevad talle.

45. Loe teksti koos paarilisega.

Probleemid varustusega

KANDKE MULLE KOHE ETTE!

Rühma-vanem:

Teie vastutate selle eest, et teie varustus ei kao ära. Kui midagi kaob ära, siis te peate mulle ette kandma.

Probleem on praegu selles, et kadunud varustus tuleb välja alles siis, kui mina küsin teie käest varustuse kohta ette-kandeid. See ei peaks niimoodi olema.

Sõdur kannab ette.

46. Kirjuta laused. Kasuta neid sõnu.

Probleemid varustusega

vastutab MILLE EEST? _____

kannab ette KELLELE? _____

teatab KELLELE? _____

astub peale MILLELE? _____

läheb katki = puruneb _____

mul läheb meelest ära = mul ununeb = ma unustan ära _____

kaob ära = läheb kaduma _____

47. Õpetaja annab teile rolli-kaardid.

Olete rea-mees ja rühma-vanem.

Räägi paarilisega varustuse probleemidest.

Probleemid varustusega

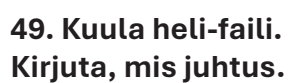

48. Õpetaja annab sulle küsimus-kaardid.

Käi ringi ja küsi kaaslastelt oma küsimus.

See-järel vahetage kaarte.

Probleemid varustusega

60

50. Loe seletus-kirja.
Räägi kaaslasele oma sõnadega, mis juhtus.

Seletus-kiri

auaste

ametikoht

ees- ja perekonnanimi

Kelle nõudmisel esitatud

N-LTN

ARGO ÕUNAPUU PATALJONI KORRAPIDAJA

auaste

ees- ja perekonnanimi

ametikoht

Seletuskirja kirjutaja

KPR

KAUR LEPIK

AUTOJUHT

auaste

ees- ja perekonnanimi

ametikoht

SELETUSKIRI

11.08.2025

seletuskirja kirjutamise kuupäev

MINA, KPR KAUR LEPIK, SÕITSIN KOOS REAMEES
MARVIN DEIGA KAITSEVÄE AUTOGA (MAN 673
EKR) ÄMARI LENNUBAASI TANKLASSE. ME PIDIME
TANKIMA AUTO. PÄRAST TANKIMIST TAHTSIME
VIIA LAAGRIST TAARAT ÄRA. SIIS PIDIME MINEMA
TALLINNA KUIVTOIDU PAKKIDE JÄRELE. KUI ME
TANKLAST VÄLJA SÕITSIME, SÕITSIME EDASI
KITSAL TEEL. HAKKASIN TELEFONIS WAZE'I PEALE
PANEMA. SIIS LÄKS AUTO KRAAVI. TULIN AUTOST
VÄLJA JA ÜTLESIN REAMEES DEILE: HELISTA
PATALLJONI KORRAPIDAJALE. ME TEATASIME,
MIS JUHTUS, JA OOTASIME UUSI KÄSKE.

Seletuskiri on kirjutatud omakäeliselt:

11.08.2025

allkiri ja kuupäev

Seletuskiri on kirjutatud ütluste järgi:

seletuskirja kirjutaja auaste, nimi ja ametikoht allkiri ja kuupäev

**51. Sa käisid laske-õppusel. Su relv läks katki.
Kirjuta seletus-kiri.
Kirjelda: mis juhtus? Mis relval viga on?**

Seletus-kiri

EESTI KAITSEVÄGI

KAITSEVÄGI
ASUTUSESISESEKS KASUTAMISEKS
Märge tehtud
Juurdepääsupiirang kehtib kuni
Alus:

Kompaniiülema nimi
auaste
ametikoht

Ettekanne relvastuse kadumisest / purunemisest

...../...../.....
päev/kuu/aasta

mis kadus/purunes.....

kadumise/purunemise aeg ja koht.....

kuidas kadus/purunes (üksikasjalik kirjeldus)

kes kaotas/kelle käes purunes(auaste, eesnimi, perekonnanimi, allüksus, rühm, jagu).....

Kui tegemist on relvaga, siis kellele on relv kinnitatud, relva number, relva kinnitamise käskkirja number ja käskkirja kuupäev.....

Koostaja:

Tutvunud:

Rühmavanem:

.....

.....

.....

Nimi/auaste/ametikoht

Rühmaülem:

Allüksuse veebel:

Allüksuse ülema seisukoht kadumise / puudus(t)e tekke põhjusest:

Sõduri riide-varustus

- Mis on põhilised täieliku **rännaku-varustuse** osad?
- Mis on põhilised **lahingu-varustuse** osad?

Varustus-elemendid

Sõduri riide-varustus

Kas sõduril on vaja minna lattu ka pärast esimest nädalat? Miks?_____

Kus on teie vääe-osa ladu?_____

54. Kirjuta dialoog, kuidas sa kasutad varustust.

Varustus-elementid

Kasuta sõnu: killu-vest, katelok, telk-mantel, labidas, kõrva-tropid, ...

Loe dialoog koos paarilisega ette.

INSTRUKTSIOON UUELE SÕDURILE

Uus aja-teenija: Mis need on? Mida ma nende asjadega teen?

Sina: _____

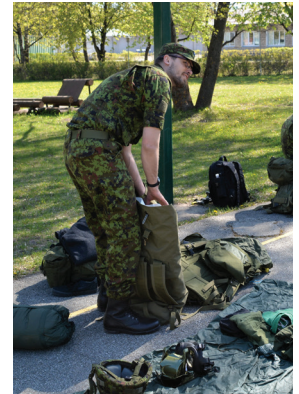
Uus aja-teenija: _____

Sina: _____

Uus aja-teenija: _____

Sina: _____

Uus aja-teenija: _____

55. Võrdle sõdurite varustust Eesti vabadus-sõjas (1918–1920) ja täna-päeval.

Varustus-elementid
Sõduri riide-varustus

[illegible]

56. Sa oled soja-filmi varustus-spetsialist. Sa saad ülesande (vali stseen „Võitle džunglis!“, „Jää ellu külmas kliimas!“ või „Varitse öösel!“). Millist varustust sul on vaja? Miks?

Varustus-elemendid

Sõduri riide-varustus

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue or grey ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are approximately 20 lines visible. The paper has a slight shadow on the right side, suggesting it's resting on a surface. There is no handwriting or other markings on the paper.

57. Aruta paarilisega: miks on uus varustus parem kui vana?

Sõduri riide-varustus

KAITSE-VÄELASE VARUSTUS

58. Kas sa tead neid sõnu? Too näiteid.

Näe hea välja!

käib ringi, ringi käima, särgi-väel, särkide väel, käime viisakalt riides, plätud, hea välja nägema, ma näen hea välja

59. Kuula! Kirjuta riide-varustuse sõnad.

Näe hea välja!

60. Loe tekst läbi ja kontrolli oma vastuseid.

Näe hea välja!

Distsipliinist paar sõna. Ehk siis olete kindlasti näinud osa sõdureid käimas ringi särkide väel väljas. Meie niimoodi ei tee. Meie käime frentšidega, terve kompaniiga. Siis koridori peal, samamoodi, käime viisakalt riides. Enne kui koridori peale tulete, siis panete särgi püksi ja isegi kui olete plätudega, mis iganes, näete viisakas ja presenteeritav välja. See on ikkagi armee, mitte laste-aed.

61. Kas õige (Õ) või vale (V)?

1. Sõdurid tohivad käia õues särgi-väel. ____	3. Kaitse-väes peab käima viisakalt riides. ____
2. Frentš (jakk) on osa sõduri-vormist. ____	4. Kui lähed koridori, pane särk püksi! ____

62. Vali üks teema ja tee paarilisega dialoog.

Näe hea välja!

„Kas see on armee või rand?“

„Miks sul frentši ei ole?“

„Mis juhtub, kui kõik nii teevad?“

„Rivi nagu tsirkus!“

Seersant: _____

Rea-mees: _____

Seersant: _____

Rea-mees: _____

Seersant: _____

Rea-mees: _____

63. Vahendid. Ühenda paarid.

Vahendid

1) transpordi-vahend	<u>C</u>	a. seep ja niisked salv-rätikud
2) õppe-vahendid	_____	b. lennuk
3) hügieeni-vahendid	_____	c. auto
4) relva-hooldus-vahendid	_____	d. telefon
5) imitatsiooni-vahendid	_____	e. kaitse-prillid
6) side-vahendid	_____	f. mopp ja ämber
7) pesu-vahend	_____	g. pesu-pulber
8) koristus-vahendid	_____	h. õpik, pliiats ja märkmik
9) lennu-vahend	_____	i. pauk-padrunid
10) isiku-kaitse-vahend	_____	j. lapp ja õli

64. Kuula heli-faili. Kirjuta siia kõik vahendid.

Vahendid

65. Mis liiki vahend? Loe ja kirjuta.

Vahendid

Instruktor: Tere hommikust! Täna tuleb meil intensiivne laske-päev! Pärast ohutus-instruktsioone laadime kõik **pauk-padrunid**, **õppe-granaadid** ja **õppe-miinid** autodelt maha. See-järel alustame õppusega. Laseme kella 12-ni. Lõuna-söögi saate termostes kell 12.

Mis liiki VAHEND?

imitatsiooni-vahendid

Aleks: Kas kasutame oma **kaussi ja nuge-kahvleid**?

Instruktor: Jah, kasutate oma **söögi-nõusid**.

Mis liiki VAHEND?

Artjom: Mis kell õppus lõppeb?

Instruktor: Kell 18 lõpetame. Laadime varustuse **autodele**, teeme käed **niiskete salv-rätikutega puhtaks** ja sõidame tagasi.

Mis liiki VAHENDID?

Erik: Millal me **kaitse-prillid** ette paneme?

Instruktor: Kõigil on kogu aeg **kiiver** peas ja **prillid** ees, kuni jõuame tagasi kasarmusse.

Erik: Hästi, härra kapten!

Mis liiki VAHEND?

Instruktor: Ja kust te **žguti** leiate?

Kõik: See on esma-abi-paunas!

Mis liiki VAHEND?

Instruktor: Väga hea! Kui tuleb relva-tõrge, mis vahendeid te siis kasutate?

Peeter: Lapp, õli-pudel ja väike hari, härra kapten.

Mis liiki VAHEND?

Instruktor: Õige! Ja **telefoni** ei ole lubatud õppuse ajal kasutada. Ainult kui keegi saab haavata, helistame 112.

Mis liiki VAHEND?

- Sa puudusid teenistusest.
- Sa kaotasid väli-vormi.
- Sa ei täitnud käsku.

KAITSEVÄGI

ASUTUSESISESEKS KASUTAMISEKS

Märge tehtud

Juurdepääsupiirang kehtib kuni

Alus: AvTS

SELETUSKIRI

SEOSSES MILLEGA

(sündmus, millal toimus /kuupäev ja kellaaeg/, kellega)

KELLE NÕUDMISEL ESITATUD

(auaste, nimi, ametikoht)

SELETUSE SISU

Seletuskiri koostatud omakäeliselt / Seletuskiri minu sõnade järgi õigesti kirja pandud (mittevajalik läbi kripsutada)

(allkiri ja kuupäev)

Seletuse
andis:

(auaste, nimi, allüksus, ametinimetus)

Seletuskirja koostas (täidetakse ainult siis, kui seletus pannakse kirja seletuse andja sõnade järgi teise isiku poolt):

(auaste, nimi, allüksus, ametinimetus, allkiri ja kuupäev, millal seletuskiri koostatud)

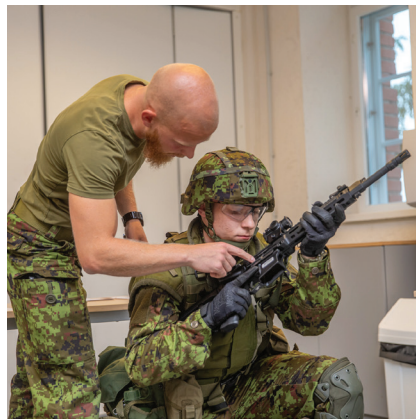
NB! Kui tekst ei mahu ära, kasuta paberi teist poolt

4. PEATÜKK. MIDA ME SEL NÄDALAL TEEME?

4.1. AJA-TEENISTUSE KOGEMUS

- Mis sulle aja-teenistuses kõige rohkem meeldib?
- Millised on sinu muljed aja-teenistusest?

MIS ON AJA-TEENISTUSES KÕIGE MEELDIVAM? MIS ON KÕIGE EBA-MUGAVAM?

1-10		
Kogu aeg on nii kiire.		
	„Ma ei jõua nii kiiresti!“	„Kiirus on tore välja-kutse.“
Ranked ülesanded		
	„Ma ei jaksa seda teha!“	„Ma olen rõõmus, et saan tugevamaks.“
Keerulised ülesanded		
	„Ma ei oska seda teha.“	„Mulle meeldib, et õpin palju.“
Väsimus		
	„Ma olen väsinud.“, „Tahaks magada.“	„Ma muutun vastu-pidavaks.“
Stress		
	„Ma olen natuke stressis.“	„Ma õpin stressi maandama.“
Elu-tingimused		
	„Ma tahan oma tuba ja oma mugavat voodit.“	„Ma magan siin hästi.“
Hügieeni-tingimused		
	„Ma tahan rohkem duši alla.“	„See ei ole tähtis.“
Söök		
	„Mulle ei maitse.“, „Mul on kõht tühi.“	„Siin on hea toit.“
Olen eemal oma perest.		
	„Ma igatsen koju.“	„Ma olen ise-seisev.“
Olen eemal oma sõpradest ja hobidest.		
	„Ma igatsen oma arvutit ja arvuti-mängu-kaaslast.“	„Siin on lõbus!“, „Mul on toredad uued tuttavad.“

Aja-teenistuse kogemus

[illegible]

3. Aruta kaaslastega.

Aja-teenistuse kogemus

- Kuidas saab sõdur probleemidest rääkida?
- Mis mured sõduritel on?
- Kuidas nad abi küsivad?

Kirjuta siia:

Mu sõber on natuke stressis.

„Ta on viimasel ajal pinges.“, „Tal on palju asju peas.“, „Ta on värske vend, ta ei jaga veel asja.“, ...

Mu sõbral on abi vaja.

„Kas sa saad teda aidata?“, „Kuule, mine näita talle, kuidas see käib!“, ...

Kas sa saaksid mind aidata?

„Ma olen täitsa läbi! Aita mul see varustus ära tassida!“, ...

Mul saapad hõõruvad.

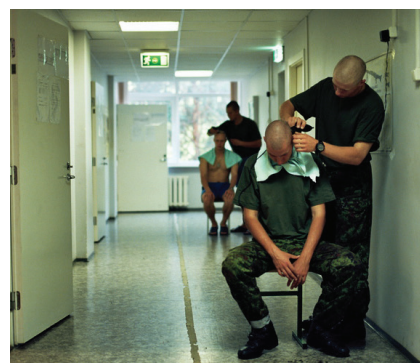
„Mul on vill jala peal.“, ...

4. Aruta kaaslastega.

Aja-teenistuse kogemus

- Mille pärast sa kõige rohkem **muretsed**?
- Mida sa kõige rohkem **ootad**?

5. Vaata videot „Esimene päev kaitse-väes“. Vasta küsimustele.

Aja-teenistuse kogemus

1. Millega tulevad poisid kaitse-väkke? _____
2. Kuhu nad kõige-pealt lähevad? _____
3. Mitu inimest istub sööklas ühes lauas? _____
4. Mida teevad poisid pärast sööki? _____
5. Mida panevad poisid musta kile-kotti? _____
6. Poisid saavad oma voodi-koha. Kuhu nad lähevad? _____

4.2. PÄEVA-KAVA

6. Kas sa tead neid sõnu?

Päeva-kava

hommikune äratus
hommiku-võimlemine
üle-vaatus
rivistus

toimkond
täiendus-õpe
päeva-uudised
õhtune tualett

loendus
öö-rahuh
riiklik püha

7. Aruta kaaslasega päeva-kava. Mis on nädala-vahetusel teist-moodi?

Päeva-kava

VAHI-PATALJONI PÄEVA-KAVA

	E-R	L	P, riiklik püha
Hommikune äratus	06.00	07.00	09.00
Hommiku-võimlemine (T, K, N, R)	06.10–06.30		
Enda ja ruumide korrastamine	06.30–08.00	07.00–08.00	09.00–10.00
Hommiku-söök	07.00–08.30	08.00–09.30	10.00–13.00
Hommikune üle-vaatus (E–R)			
Pataljoni ja all-üksuste rivistus	08.30–08.45		
All-üksuste õppe-tunnid:			
1. õppe-tund	08.45–09.30		
2. õppe-tund	09.35–10.20	09.35–10.20	
3. õppe-tund	10.30–11.15	10.25–11.10	
4. õppe-tund	11.20–12.05	11.20–12.05	
5. õppe-tund		12.10–13.00	
Lõuna-söök	12.05–13.05	13.00–13.50	10.00–13.00
5. õppe-tund	13.05–13.45	13.50–14.30	
6. õppe-tund	13.50–14.30	14.40–15.20	
7. õppe-tund	14.40–15.20	15.25–16.05	
8. õppe-tund	15.25–16.05	16.15–16.55	
9. õppe-tund	16.15–16.55	17.05–17.50	
10. õppe-tund	17.00–17.20		
Toimkondade instrueerimine	13.50–15.30		
Toimkonna rivistus	16.00–16.20	16.00–16.20	16.00–16.20
Õhtu-söök	17.30–18.30	17.30–19.30	17.00–18.30
Vaba aeg pärast õhtu-sööki Ise-seisev õppimine, täiendus-õpe , sportimine, päeva-uudiste vaatamine , lugemine	18.30–21.15	19.30–21.15	18.30–21.15
Õhtune tualett, kasarmu ja spordi-saali koristamine	21.15–21.50	21.15–21.50	21.15–21.50
Õhtune loendus	21.50	21.50	21.50
Öö-rahuh	22.00	23.00	22.00
Külaliste vastu-võtt			10.00–17.00

8. Vaata päeva-kava. Kirjuta siia:

- kõik **mine-** ja **us-**sõnad;
- mida aja-teenijad siis teevad?

Päeva-kava

Näide: rivist**us** – aja-teenijad seisavad rivis; ärat**us** – ajateenijad ärkavad

4.3. NÄDALA-KAVA

9. Kuula!

Kirjuta, mida teevad sõdurid metsas.

Nädala-kava

METSA-LAAGRI NÄDALA-PLAAN

Esmas-päev	Teisi-päev	Kolma-päev	Nelja-päev	Reede

10. Loe tekst läbi ja kontrolli oma vastuseid.

Nädala-kava

RÜHMA-ÜLEM RÄÄGIB RÜHMALE NÄDALA-KAVAST

Rühma-ülem: Järgmine nädal on sarnane sellega, mida me tegime sel nädalal.

Esmas-päeval – mis tegevused on? Siht-märgi osutamine. Harjutate metsa all. Seda võite vabal ajal korrata. Ja kaevame kaevikut.

Teisi-päeval on tule-juhtimis-käsklused, kaevik ja meditsiin. Need on viimased tunnid. Harjutame veel enne eksamit.

Rea-mees: Kas kaevame kaevikuid kaks päeva?

Rühma-ülem: Ei, ühel päeval kaevab üks rühm, teisel päeval teine.

Kolma-päeval on päev otsa laskmine. Õhtul lähme tagasi laagrisse.

Nelja-päeval on laagri-platsil pisar-gaas. Põhi-mõtteliselt on see gaasi-maski-harjutus. Vaatate, kuidas te saate endale gaasi-maski pähe.

Nii, ja **reede**. Reeded on kokku-võttev aeg. Hooldate varustust ja teete trenni. Eriti kui me laagrites käime. Reedeti on võimalik lahendada meditsiinilisi küsimusi: käia arsti juures või ravida end, kui vaja.

Selline nädala-rütm on aja-teenistuse lõpuni. **Teisi-päeval** ja **nelja-päeval** on keele-õpe – Hasanov, eesti keele tund! Ja **nelja-päeval** on võrk-pall. **Teisi-päeval, nelja-päeval** ja **esmaspäeva** õhtul on ka esindus-meeste koos-olek.

11. Loe tekst läbi.

Tõmba joon alla igale verbile (käib, hüüab, ...).

Päeva-kava

ÕHTUNE LOENDUS

Korruse peal käib vile. Keegi hüüab: „Õhtune loendus!“

Viie minuti pärast oleme kompanii ees ravis. Ainult need ei tule, kellel on kasarmu-režiim või voodi-režiim.

Siis hüüab kompanii korra-pidaja kõik nimed üks-haaval ette. Kes kuuleb oma nime, ütleb selge ja kõva häälega: „Mina!“.

See-järel liigume rivi-platsile. Ka kõik teised kompaniid liiguvad sinna. Rivi-platsile tuleb ka pataljoni korra-pidaja, kes on tegev-väelane – tavaliselt kas seersant või kapral.

Rivi-platsil teeb iga kompanii korra-pidaja ette-kande. Ta kannab ette pataljoni korra-pidajale kohal-olekust. Seejärel laulame hümnit ning liigume tagasi kasarmu ette.

Ja nii igal õhtul.

12. Vasta koos paarilisega küsimustele eelmise teksti põhjal.

Päeva-kava

1. Kus on õhtune loendus?
 - a) kompanii ees
 - b) harjutus-väljaku juures
 - c) korruse peal
2. Kes ei tule loendusele? _____
3. Mida peab sõdur ütleva, kui kuuleb oma nime? _____
4. Kes vastutab iga päev korra eest? Ta annab ülemale ka infot.
 - a) mina
 - b) korra-pidaja
 - c) rivi
5. Mida ütleb kompanii korra-pidaja pataljoni korra-pidajale?

4.4. TAOTLUSED

13. Loe näidet ja kirjuta samamoodi.

Taotlus

1. Kirjuta kuupäev.
<i>20.05.2025</i>2. Kirjuta oma nimi ja all-üksus.
<i>Reamees Erik Moorus, 1. kompanii, 2. rühm</i>3. Kirjuta, kellele sa kirjutad.
<i>Rühmaülem, leitnant Kask</i>4. Kirjuta, mida sa palud.
<i>Palun luba minna linnaloale.</i>5. Kirjuta, millal ja miks.
<i>Laupäev, 24.05 kell 10.00 - pühapäev, 25.05 kell 20.00.</i>
<i>Mu õde tuleb Tartusse. Tahan teda näha.</i>6. Lõpeta viisakalt ja kirjuta oma nimi
<i>Tänan. Erik Moorus</i> | <ol style="list-style-type: none">1. Kirjuta kuupäev.
_____2. Kirjuta oma nimi ja all-üksus.
_____3. Kirjuta, kellele sa kirjutad.
_____4. Kirjuta, mida sa palud.
_____5. Kirjuta, millal ja miks.
<i>Ma soovin minna reedel Transpordi-
ametisse sõidu-eksamile.</i>6. Lõpeta viisakalt ja kirjuta oma nimi
_____ |
|---|--|

**14. Loe koos paarilisega taotlust.
Vastake küsimustele korda-mööda.**

Taotlus

1. Kes kirjutab taotlust?
2. Mis on tema au-aste?
3. Kellele ta kirjutab?
4. Millal ta tahab minna linna-loale?
5. Miks?
6. Mis kuu-päeval ta taotlust kirjutab?

TAOTLUS

Nimi: Erik Moorus

Au-aste: rea-mees

Ameti-nimetus: -

Kellele: rühma-ülem, leitnant Kask

Taotlus: Palun luba minna linna-loale. Mu õde tuleb Tartusse. Ta elab välis-maal. Soovin teda näha. Täna.

Aeg: laupäev, 24. mai kell 10.00 kuni pühapäev, 25. mai kell 20.00

Allkiri:

Nimi: Erik Moorus

Au-aste: rea-mees

Ameti-nimetus: -

Teenistus-koht: 1. jala-väe-kompanii, 2. rühm

Kuu-päev: 20.05.2025

**15. Sa taotled linna-luba.
Kirjuta taotlus (miks? mis perioodil? kui kauaks?).**

Taotlus

EESTI KAITSEVÄGI

KAITSEVÄGI
ASUTUSESISESEKS KASUTAMISEKS
Märge tehtud
Juurdepääsupiirang kehtib kuni
Alus: ArTS §

KELLELE:

(nimi)

(auaste)

(ametinimetus)

KINNITUS:

(seisukoht, auaste, nimi, amet, allkiri, kuupäev)

TAOTLUS

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

(allkiri)

(nimi)

(auaste)

(ametinimetus)

(teenistuskohat)

(kuupäev)

Kui avaldus on esitatud kõrgemale ülemale,
siis vahetu ülema märge avaldusega
tutvumise kohta:

(seisukoht, auaste, nimi, amet, allkiri, kuupäev)

LISA-ÜLESANDED

16. Kuula heli-faili. Kirjuta puuduvad sõnad.

Päeva-kava

TOIMKOND

1. Kui te toimkonda vastu võtate, siis kindlasti käige üle ka väli-_____.
2. Kui seal on mingi-sugust lahtist prügi maas, siis saate lasta vanal toimkonnal selle
_____.
3. Päeva-korrast tuleb kinni pidada. Kõik õiged tegevused õigel ajal.
4. Äratus toimub _____, ka voodi-režiimil.
5. Kasarmu-režiim võimleb korruse peal _____ juhiste järgi.
6. See ei tähenda, et korra-pidaja võimleb koos nendega, vaid korra-pidaja määrab nendest kasarmu-režiimidest ühe vastutava ja nad võimlevad siis _____ korrusel toimkonna silme ees.
7. Voodi-režiim ärkab ka samal ajal üles ja läheb _____ hügieeni tegema.
8. Seoses sellega, et meil on _____ päeva-plaani järgimisega, siis rühmade vastutavad peavad tegema korra-pidajale ette-kanded nendest tegevustest, milles toimub liikumine rühma-rivi karbis.
9. Näiteks hommiku _____, söömas käimised.
10. Ette-kanne siis korra-pidajale.
Korra-pidaja võtab need ette-kanded _____ ees vastu.
11. Toimkond peab käima pisteliselt _____ kontrollimas, enne kui minnakse näiteks väli-tundidesse või üldse tundidesse.
 - Kes on kasarmu-režiimi sõdurid? _____
 - Kes on voodi-režiimi sõdurid? _____
 - Kas korra-pidaja peab hommikul võimlema koos kasarmu-režiimi sõduritega?

 - Miks peavad rühma vastutavad tegema ette-kandeid korra-pidajale?

 - Võrdle kuulamis-teksti ja oma kogemust. Kas sinu üksuses on ka selline kord? Mis on sarnane?

17. Kirjuta oma järgmise nädala plaan.

ISE-SEISEV TÖÖ
4. PEATÜKK

Esmas-päev

Teisi-päev

Kolma-päev

Nelja-päev

Reede

Nädala-vahetus

5. PEATÜKK. MIDA ME ÕPIME AJA-TEENISTUSES?

5.1. ÕPIN EESTI KEELT

1. Kuula dialoogi.
Kirjuta puuduvad sõnad.

Õpin eesti keelt

TÕLGIN TELEFONIGA

Rea-mees: Kas ma võin mõni-kord tunnis oma _____ kasutada, et sõnu tõlkida?

Rühma-ülem: Mida?

Rea-mees: Kas ma võin mõni-kord tunnis telefoni kasutada, et _____ tõlkida?

Rühma-ülem: Kui sa ei saa millestki aru, siis tõsta _____ ja küsi. Proovime teist-moodi selgitada. Ärme kasuta telefoni! Kas hetkel oli midagi, millest sa ei saanud aru?

Rea-mees: Ei, see oli aru-saadav.

millestki (miski, millegi, midagi)
aru-saadav, -a, -at, -aid
selgitama, -da, -b

2. Aruta paarilisega.

Õpin eesti keelt

KUIDAS KEELE-ÕPPIJA HAKKAMA SAAB?

- Kuidas sa aja-teenistuses hakkama saad, kui sa alles õpid eesti keelt?
- Kes sind aitab?
- Kust sa otsid uusi sõnu? (sõna-raamat, Google Translate, tehis-intellekti äpp)

3. Mis on sinu arvates kõige kasulikum? Tõmba joon alla.

Õpin eesti keelt

KAPLAN JAAN NUGA SOOVITAB

1. Ole julge ja suhtu teistesse positiivselt! Suhtle eestlastega. See võib olla raske, aga leia võimalus suhelda.
2. Proovi eestlastega eesti keelt rääkida. Su eesti keel ei pea olema perfektne.
3. Kui teised aja-teenijad näevad, et sa tahad õppida, siis nad suhtuvad sellesse hästi.
4. Las nad naeravad, kui sa teed vigu. Naera ka! Küll nad saavad aru, mida sa ütled.
5. Kui on sõja-aeg, siis kaevikus te ikka suhtlete. Te peate üks-teisest aru saama. Kui ülem ütleb, et vastane on paremal, siis sa pead aru saama. Muidu lased ju oma mehele selga!

Kaplan Jaan Nuga

Vali: millised sõnad sa õpid ära. Märki need ära (✓).

kaplan, -i, -it, -eid	suhtlemi ne, -se, -st, -si
soovitama, -da, -b	perfekt ne, -se, -set, -seid
soovitus, -e, -t, -i	naerma, naerda, naerab KELLE ÜLE?
julge, -, -t, -id	tegema, teha, teeb vigu
julgema, -da, -b	selg, selja, selga, selgi
suhtub positiivselt MILLESSE?	üks-teise, -teist (üks-teisest)
võimalus, -e, -t, -i	lahendus, -e, -t, -i
suhtlema, suhelda, suhtleb KELLEGA?	

4. Vasta koos paarilisega. Kas te saate tekstist aru?

Õpin eesti keelt

1. Kuidas soovitab kaplan aja-teenistuses suhelda?

2. Mis keeles on sul hea eesti sõduritega suhelda?

3. Kas sinu eesti keel peab olema perfektne, kui räägid?

4. Teised naeravad, kui sa teed keele-vigu. Mida sa siis teed? Milline on hea lahendus ja miks?
 - a) Ütle, et sa ei saa millestki aru.
 - b) Naera ka.
 - c) Suhtu sellesse negatiivselt.

5. Sõdurid peavad kaevikus saama üks-teisest aru. Miks see on tähtis?

6. Milline on kaplan Jaan Nuga kõige tähtsam soovitus?

- a) Aja-teenistuses ei pea rääkima eesti keelt.
- b) Suhtlemine on oluline. Ära karda teha vigu!
- c) Õpi grammatikat, mitte suhtlemist.
- d) Rääkides ei tohi vigu teha.

5. Korda!
Kuidas rääkida minevikus?

Eile ma käiSIn /
EI käiNUD õppusel

MINEVIK ON SEE, MIS JUBA OLI	
ma	-SI/N
sa	-SI/D
ta	-S
me	-SI/ME
te	-SI/TE
nad	-SI/D

6. Kirjuta sõnad.

Eile ma käiSIn /
EI käiNUD õppusel

TÄNA MA ÜTLEN > EILE MA ÜTLESIN

	 TÄNA	 EILE		
	 ✓	 ✓	 ✓	 ✗
ütleva	ma ütlen	ma ütlesin	ta ütles	ei ütlenud, ei öelnud
selgitama	ma selgitan	ma selgitasin	<u>ta selgitas</u>	<u>ei selgitanud</u>
soovitama	ma soovitan			ei soovitanud
lugema	ma loen	ma lugesin	ta luges	ei lugenud
lahendama	ma lahendan			ei lahendanud
julgema	ma julgen	ma julgesin	ta julges	ei julgenud
suhtuma hästi KELLESSE?	ma suhtun	ma suhtusin	ta suhtus	
kasutama	ma kasutan	ma kasutasin	ta kasutas	
aitama	ma aitan	ma aitasin	ta aitas	ei aidanud

	 TÄNA	 EILE		
				
juhtuma	- (see juhtub)	-	see juhtus	ei juhtunud
rääkima	ma räägin	ma rääkisin	ta rääkis	ei rääkinud
õppima	ma õpin	ma õppisin	ta õppis	ei õppinud
tahtma	ma tahan	ma tahtsin	ta tahtis	
laskma	ma lasen	ma lasksin, lasin	ta laskis	ei lasknud
proovima	ma proovin	ma proovisin	ta proovis	
tõstma	ma tõstan	ma tõstsin	ta tõstis	
naerma MILLE üle?	ma naeran	ma naersin	ta naeris	ei naernud

TÄNA MA OLEN SÕDUR ⇒ EILE MA OLIN SÕDUR

	 TÄNA	 EILE		
				
olema	ma olen	ma olin	ta oli	ei olnud
pidama tegema	ma pean tegema	ma pidin tegema	ta pidi tegema	ei pidanud tegema
vigu tegema	ma teen vigu	ma tegin vigu	ta tegi vigu	ei teinud
aru saada	ma saan aru	ma sain aru	ta sai aru	ei saanud aru
hakkama saada	ma saan hakkama		ta sai hakkama	

7. Kirjuta verb minevikus.

Eile ma käi**sin** /
Ei käi**NUD** õppusel

1. Eile ma _____ **soovitasin** (soovitama) sulle head raamatut.
2. Ülem _____ (selgitama) reegleid mitu korda.
3. Ma ei _____ (julgema) küsida.
4. Vanem _____ (rääkima) oma rühmaga.
5. Kas sa _____ (õppima) palju enne testi?
6. Me ei _____ (kasutama) tunnis telefoni.
7. Kaplan _____ (ütleva): suhtle julgelt!
8. Tubli, sa ei _____ (naerma) teise vigade üle!
9. Kas Peeter _____ (aitama) sind harjutustega?
10. Täna õpin uut teksti, eile ma _____ (lugema) vana teksti.

8. Kirjuta verb minevikus.

Eile ma käiSIn /
EI käiNUD õppusel

EILE TUNNIS

1. Eile me _____ *õppisime* _____ (õppima) grammatikat.
2. Õpetaja _____ (selgitama): mis on minevik. ⌚
3. Mina ei _____ (aru saama), aga ma _____ (julgema) küsida.
4. Õpetaja _____ (rääkima) uuesti.
5. Õpetaja _____ (soovitama), et me kordame kodus.
6. Me _____ (rääkima) ka aja-teenistuse situatsioonidest.
7. Üks sõdur _____ (naerma) mu vea üle, aga ma _____ (naerma) ka.
8. See _____ (olema) naljakas!
9. Lõpuks me kõik _____ (lahendama) grammatika-ülesande.
10. See _____ (olema) lõbus tund!

9. Mõtle ja kirjuta.

Eile ma käiSIn /
EI käiNUD õppusel

MINU NALJAKAS PÄEV AJA-TEENISTUSES

Kirjuta jutt (3–5 lauset). Kasuta vähemalt **kolme verbi minevikus**: *soovitama, lahendama, rääkima, aitama, aru saama, selgitama, ütleva, kasutama, õppima, lugema, julgema*.

Alusta näiteks nii: "*Ükskord ma _____, aga keegi _____.*"

Siis ma _____."

10. Arutle paarilise või rühmaga.

Õpin eesti keelt

1. Sa ei ole kindel, kuidas on õige ütelda. Kas sa räägid siis eesti keeles?

Miks jah? Miks ei?

2. Mida sa teed, kui keegi naerab sinu vea üle?

Kas sa oled kurb? Kas sa ütled midagi?

3. Õppusel oli raske ja sa ei saanud eesti keelest aru.

Mis juhtus? Mis oli lahendus?

Kuidas veel saab seda olu-korda lahendada?

4. Millal on aja-teenistuses vaja kiiresti ja selgelt rääkida?

Näiteks laagris, ravis, harjutusel ... Millest?

5. Sa tahtsid midagi tähtsat ütelda, aga ei osanud eesti keeles.

Mis juhtus? Mis tunne sul oli?

Kuidas veel saab seda olu-korda lahendada?

6. Uus sõdur ei saa eesti keelest aru hästi. Anna talle kolm soovitusi.

Näiteks: „Ole julge!“, „Õpi iga päev!“, ...

11. Arutle paarilisega.

Õpin eesti keelt

MILLINE KEELE-ÕPPIJA SA OLED?

1. Milline on sinu **takistus**? Miks sa ...

... ei saa eestlastega suhelda? _____

... ei kasuta eesti keelt? _____

2. Mis juhtub, kui sa kasutad eesti keelt? _____

3. Kas sa **tahad** olla eesti keele õppija, kes...

☐ kardab teha vigu

☐ kirjutab ja õpib iga päev viis uut sõna

☐ on ette-vaatlik

☐ proovib iga päev midagi ütelda

☐ õpib palju telefonis

☐ proovib lugeda „Laskuri maastiku-raamatut“

☐ loeb palju silte

☐ proovib aru saada, mida teised ütlevad

☐ on julge

☐ muu: _____

☐ on lõbus

4. Millised keele-õppijad su sõbrad on? _____

5.2. ÕPPE-KAVA JA VÄLJA-ÕPE

12. Loe SBK õppe-kava. Millised on viis suurt õppe-ainet?

Õppe-kava

1. _____ *manööver* _____ 2. _____ 3. _____
4. _____ 5. _____

SBK õppe-kava

Järjekorra number	Aine-kood	Õppe-ained	Lähi-õpe (akadeemilist) tundi	Ise-seisev õpe	Hindamine
1. Manööver					
1)	MA 1.2	Taktikaline manööver	56		EH*
2)	MA 1.3	Taktikaline rännak	9		EH
3)	MA 1.5	Ala hõivamine	6		EH
4)	MA 1.6	Liikuvuse tagamine	4		EH
5)	MA 1.7	Tõkestamine	4		EH
2. Tule-jõud					
6)	TU 3.5	Automaat-relv ja laske-harjutused	54		EH
7)	TU 3.6	Tanki-tõrje-relv	2		EH
8)	TU 3.7	Käsi-granaadid	5		EH
3. Lahingu-teenindus					
9)	LT 4.1	Tüüp-ameti-koha varustus ja hooldus	2	7	EH
10)	LT 4.3	Meditšiini-toetus ja esma-abi	25		EH
11)	LT 4.6	Kehaline ette-valmistus	16		KVKT-1**
4. Juhtimine					
12)	JU 5.2	Kaardi lugemine	10		EH
13)	JU 5.5	Seadus-andlus	12		EH
14)	JU 5.10	Side-pidamine	4		EH
5. Kaitstus					
15)	KA 6.3	Oma-kahjude vältimine	8		EH
16)	KA 6.4	Tegevus-ala julge-olek	6		EH
17)	KA 6.6	Lahingu-võime alal-hoidmine	12		EH
18)	KA 6.8	KBRT-kaitse	1		EH
19)	KA 6.10	Pette-tegevus ja varjamine	2		EH
Kontroll-harjutus					
20)	–	SBK eksamid	16		EH

* EH – eristamata hindamine, ** KVKT-1 – kehaliste võimete kontroll-test

Kirjuta uued sõnad: _____

Aruta paarilisega:

- mida need uued sõnad tähendavad?
- mida tähendavad need sõnad tabelis üleval: Järjekorra-number, Aine-kood, ...?

13. Mis on mis? Ühenda sõna ja seletus.

Õppe-kava

Sõna

1) taktika	7) varjamine
2) seadus-andlus	8) side-pidamine
3) pette-tegevus	9) kaardi lugemine
4) manööver	10) kehaline ette-valmistus
5) lahingu-võime	11) meditsiini-toetus ja esma-abi
6) tõkestamine	12) ala hõivamine

Seletus

- _____ teeme taktikalist sõja-väe-harjutust
- 1** _____ lahingu ette-valmistamise ja läbi-viimise teooria, praktika
- _____ meil on sõja-pidamise võime ja potentsiaal
- _____ takistame, blokeerime vaenlast
- _____ juhime vaenlase ja tema tähele-panu kõrvale
- _____ seadused: mida tohib ja mida ei tohi teha
- _____ saame aru, mis on kaardil
- _____ aitame haigeid ja haavatuid
- _____ oleme füüsiliselt tugevad ja osavad
- _____ hõivame uue ala ja kindlustame selle
- _____ räägime raadio teel, hoiame sidet
- _____ maskeerime enda ja oma varustuse

Kirjuta us- ja mine-sõnade juurde verb.
Näide: Vaata sead**us**-and**lus** ja pette-tegev**us**

Õppe-kava

- taktika _____
- sead**us**-and**lus** _____ *annab seadusi välja*
- pette-tegev**us** _____ *teeb petet*
- manööver _____
- lahingu-võime _____
- tõkest**amine** _____
- varj**amine** _____
- side-pid**amine** _____
- kaardi lug**emine** _____
- kehaline ette-valmist**us** _____
- meditsiini-toet**us** ja esma-abi _____
- ala hõiv**amine** _____

14. Kirjuta õige õppe-aine.

Õppe-kava

Tule-jõud. Juhtimine. Manööver. Kaitstus. Lahingu-teenindus.

1. Kaitseme ennast. _____
2. Liigume sinna, kuhu on vaja. Võtame positsioonid. Võitleme lahingus. _____
3. Meil on vajalik informatsioon. _____
4. Tulistame relvadest. _____
5. Valmistame ennast lahinguks ette. _____

15. Mida me SBK-l õpime? Kirjuta fotode alla õiged sõnad.

Õppe-kava

VIIS SBK ÕPPE-AINET

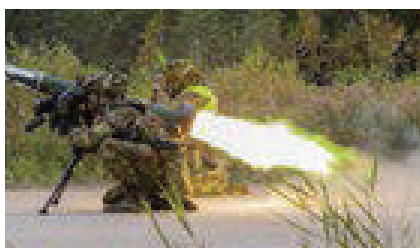
1. MANÖÖVER. Liigume sinna, kuhu on vaja. Võtame positsioonid. Võitleme _____.
taktikaline manööver, taktikaline rännak, ala hõivamine, liikuvuse tagamine, tõkestamine

taktikaline manööver

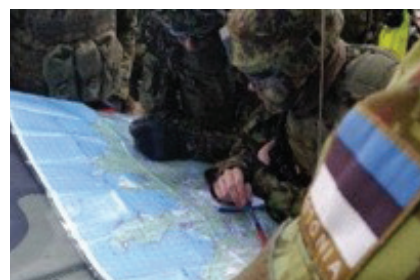
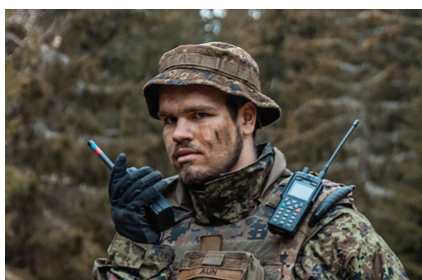
2. TULE-JÕUD. Tulistame _____ (ja _____ relvad ette).
automaat-relv, tanki-tõrje-relv, käsi-granaadid

käsi-granaadid

3. LAHINGU-TEENINDUS. Valmistame ennast _____ ette.

tüüp-ameti-koha varustus ja hooldus; meditsiini-toetus ja esma-abi; kehaline ette-valmistus; kaardi lugemine; seadus-andlus; side-pidamine

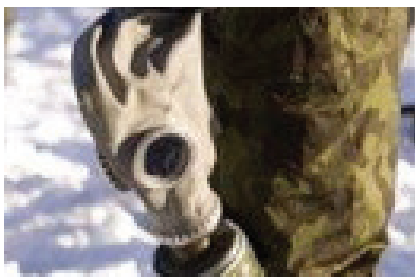
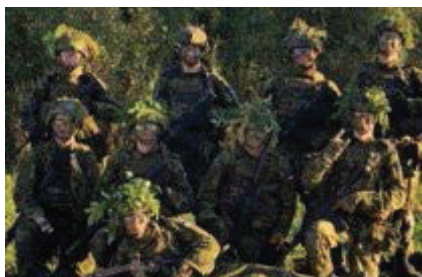
4. JUHTIMINE. Meil on _____ informatsioon.

side-pidamine, kaardi lugemine, seadus-andlus

5. KAITSTUS. Kaitseme _____.

ala julge-olek, pette-tegevus ja varjamine, KBRT-kaitse (keemia-, bio-, radioloogilise ja tuumarelva kaitse)

**16. Loe koos paarilisega dialooge. Vahetage rolle.
Kirjuta välja uued sõnad.**

Välja-õpe

1. RELV LÄKS KATKI

Aleks: Mu automaat jamab. Mida ma valesti teen?

Erik: Hoolda seda, mitte ära ainult vaata.

Aleks: Ma hoolitsen selle eest nagu oma auto eest!

Erik: Kas su auto ka ei tööta?

2. STRATEEGILINE ASU-KOHT

Ardo: Eile õhtul panime laagri üles. Ma arvan, et mu telk-mantel on vales kohas.

Mihhail: Kus see siis on?

Ardo: Vastase poolel.

3. RASKE RÄNNAK

Sander: Eile oli pikk rännak. See oli tõeline vastu-pidavuse test! Ma arvasin, et ma ei jõua kunagi koju.

Toomas: Jah, ma unustasin, kui raske on raske kotti kanda.

Sander: Aga sina jätsid oma koti maha!

Toomas: Nojah.

4. MEIL ON ÜKS MEES VÄHEM

Ivar: Mäletad, kuidas me õppisime varjuma?

Dmitri: Muidugi! Ma peitsin end nii hästi ära, et te ei leidnud mind üles.

Ivar: Me arvasime, et sa oled kadunud, et peame lisa-patrulli välja saatma!

Dmitri: Lõpuks te leidsite mind sööklast. Ei olnud nii raske!

5. JOOKS EI OLE NII RASKE!

Andrei: Eile oli jälle jooksu-päev. Ma arvasin, et ma suren.

Jüri: Jah, ma arvasin, et pean baasi tagasi roomama.

Andrei: Ma ei soovita! Ma unustasin kord oma relva metsa puu najale. Mu karistus oli, et ma pidin 100 meetrit tagasi **roomama**. See oli hullem kui jooksmine!

6. SÕDA JA RAHU EETRIS

Martin: Kuidas sul raadio-side-harjutus läks?

Kristjan: Hästi, aga keegi vastas mulle ainult Tšaikovski muusikaga.

Martin: Võib-olla see oli vastase taktika.

Kristjan: Jah, me võiksime neile vastata meie kasarmu karaoke-õhtuga. See on juba Genfi konventsiooni hall ala.

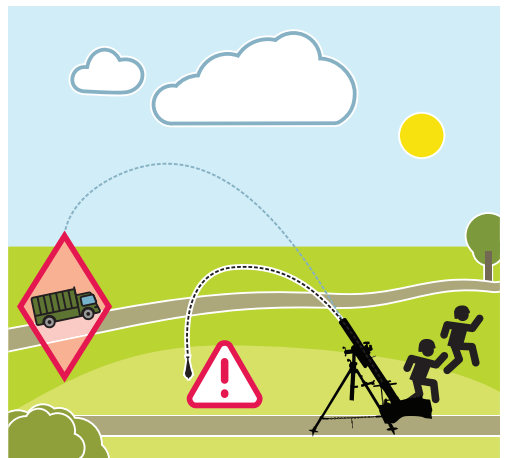

7. PEA-AEGU PIHTAS, PEA-AEGU TANK

Aleksei: Kas sa proovisid tanki-tõrje-relva? Päris võimatu missioon!

Rene: Jah, ma tabasin siht-märki. Pea-aegu.

Aleksei: Kuidas saab „pea-aegu“ tabada? Kas tank läks hirmust ise minema?

tõrge, tõrke, tõrget, tõrkeid

8. OPERATSIOON: EKSINUD. SIHTKOHT: PARKLA

Vladimir: Ma vaatan kaarti ja arvan, et me oleme eksinud.

Aksel: Me oleme parklas, Vladimir.

Vladimir: Ahhaa, see seletab, miks need autod siin on.

9. MINA JA MU RELV – ÕRN SUHE

Ülem: Kuidas sul relva ette-valmistus läks?

Erik: No ma proovisin, aga õppusel tuli jälle tõrge.

Ülem: Kas sa veendusid, et kõik oli korras?

Erik: Veendusin, et ma ei tea, mida ma teen!

Ülem: Võib-olla su relv arvas, et on parem kaitsta sind su enda eest?

LISA-ÜLESANNE

1. Õppige üks dialoog pähe ja esitage see klassile.
2. Selgitage kaaslastele kolme huvitavat sõna dialoogist.
3. Mõelge dialoogile naljakas või huvitav lõpp (1–2 lauset). Kirjutage see juurde.

Näide:

9. Erik: „Ei, mu relv ootab enne iga starti hooldust nagu mu auto: kolm koputust ja üks palve.“

17. Räägi, mis on fotodel.

Välja-õpe

Pildil on sõdur metsas. Tal on
automaat-relv käes. Ta vaatab
tähele-panelikult ringi. Vastane
võib olla lähedal. Ülesanne võib
olla: rühma-kaaslaste külg-
kaitse liikumise ajal. Rühm
liigub nii ohutult läbi ohtliku
ala. See võib olla taktikalise
manöövri tund.

18. Vali sobiv sõna.

Välja-õpe

teab, täidab, valib, õigeid, saab, kasutab, asu-koha, valmistab, valmistab, enda

TAKTIKALISEL MANÖÖVRIL SÕDUR ...

1. leiab oma _____ kaardil.
2. _____ relva ette.
3. _____ varustuse ette.
4. veendub, et ta _____ piisavalt informatsiooni.
5. liigub õigesti:
 - a) kasutab _____ liikumis-viise rivistusel;
 - b) _____ õigeid liikumis-viise, et jõuda vastase positsiooni lähedale.
6. _____ positsiooni.
7. tõrjub rünnaku _____ vastu.
8. _____ aru signalidest (käe-märgid ja heli-signalid).
9. _____ tule-juhtimis-käsklusi.

Kirjuta siia tekstist kõik verbid (mida teeb?).

19. Ühenda paarid. Kontrolli vastuseid paarilisega.

Välja-õpe

TAKTIKALINE MANÖÖVER

Mida sõdur teeb?

1. Leiab oma asu-koha kaardil. f
2. Valmistab relva ette.
3. Valmistab varustuse ette.
4. Kasutab õigeid liikumis-viise rivistusel.
5. Valib positsiooni.
6. Tõrjub rünnaku enda vastu.
7. Saab aru signaalidest.
8. Täidab tule-juhtimis-käsklusi.

Mida ta peab teadma / oskama?

- a) Teab, mida on vaja kaasa võtta. Paneb varustuse valmis.
- b) Oskab märgata ohtu. Valib ohutu koha.
- c) Oskab relva lahti võtta ja puhastada.
- d) Tunneb käe-märke ja heli-signaale.
- e) Teab, kuidas vaikselt ja ohutult liikuda.
- f) Tunneb ilma-kaari (põhi, lõuna, ida, lääs) ja loeb kaarti.
- g) Kuulab ülemat ja saab aru.
- h) Oskab kasutada relva. Oskab varju minna.

20. Kuula! Kirjuta siia kolm tähtsat oskust.

Välja-õpe

Tähtsad sõduri-oskused on 2. peatükis ülesannetes 6 ja 8.

21. Loe koos paarilisega teksti. Kontrolli oma vastuseid.

Välja-õpe

AJA-TEENISTUS ÕPETAB ELLU JÄÄMA

Rühma-ülem räägib:

Eelmisel nädalal kohtusin ülikooli inimestega. Keegi küsis: „Miks on aja-teenistust vaja?“ Ma vastasin: minu arvates aitab aja-teenistus teil ellu jääda. Kõik, mida me siin õpetame, eriti sõduri baas-kursusel, on selleks, et te oskate kaitsta ennast ja teisi.

Näiteks:

- väga tähtis on **meditsiini-õpe**. Kui te oskate panna endale žgutti, siis te ei kaota nii palju verd, et surete;
- kui te oskate relvast **täpselt lasta** ja tabate vastast, siis te kaitsete oma elu;

- kui te saate aru, et laagris ei tohi **karjuda ega kasutada tugevat valgust**, siis vastane ei märka teid kergesti. Droon leiab teid kolme kilo-meetri kauguselt, kui te olete liiga märgatav.

22. Räägi paarilisega. Kasuta väljendeid 2. peatükist.

Välja-õpe

- Miks sinu arvates on ajateenistus hea?

Minu arvates ... Mina nii ei arva. Ei saa öelda, et ... Ma arvan ka nii. Mida sina arvad?

Ma olen sinuga nõus. Ma arvan, et ... Tavaliselt ... Kõige raskem on toime tulla ... (millega?)

Ma pole nõus sellega, et ... Seda on raske öelda. Kõige lihtsam on toime tulla ... (millega?)

Ma ei usu, et ... Ma pole selles nii kindel. Muidugi! Kindlasti! See oleneb ... (millest?)

5.3. TUNNI-PLAAN

23. Märgi iga sõna juurde sobiv märk.

Tunni-plaan

V tean sõna, oskan seletada

? olen kuulnud, aga ei tea täpselt

U uus sõna

NÄDALA TUNNI-PLAAN

raadio-jaam, -a, -a, -u
side-pidamijne, -se, -st, -si
kuulde-koodi kasutamijne, -se, -st, -si
mootor-sõidukitega rännak, -u, -ut, -uid
taktikaline manööver, manöövri, manöövrit,
manöövreid

tule-positsiooni valik, -u, -ut, -uid
lahingu-võime alal-hoidmijne, -se, -st, -si
sõduri liikumis-viisid relvaga
oma-kahjude vältimijne, -se, -st, -si
täis-kaeviku rajamijne, -se, -st, -si

Töötage paarides või rühmas. Seletage üks-teisele sõnu.

Tunni-plaan

24. Vaata õppe-info-süsteemi Tahvel pilti. Vasta küsimustele.

Tunni-plaan

- Kas see on **suve** või **talve** tunni-plaan? _____
- Mis päeval on **side-pidamise** tund? _____
- Kus on **side-pidamise** tund? _____
- Kus toimub **motoriseeritud rännak**? _____
- Millal **kaevavad sõdurid kaevikut**? _____
- Kas on ka **vaba päev** (tunde ei ole)? _____

Div_SiSiP_SBK24.2_4R_Sõduri baaskursus

August 2024

➤

5 – 9. aug 2024

	E 5.8	T 6.8	K 7.8	N 8.8	R 9.8
08:00					
09:00	08:45-12:00 Sidepidamine. Ausp Tõpp, Bõksu Vdjuur Aman A001 (SISPy-318 -klass Div_SISPy_S8K24.2_4R Kaardilehede kasutamine. Käesraadiosidam. Raadioside pidamine.	08:45-10:30 Muu tegevus Ausp Tõpp, Bõksu Vdjuur Piersalu HV-6MX alla Div_SISPy_S8K24.2_4R Motoniisendatud rannak	08:45-16:30 Lahinguvõime alalhoidmine. Ausp Tõpp, Bõksu Vdjuur Piersalu HV-6MX alla Div_SISPy_S8K24.2_4R Sõduri täiskasvanu rüüritamine.	08:45-13:00 Taktikaline manööver Ausp Tõpp, Bõksu Vdjuur Piersalu HV-6MX alla Div_SISPy_S8K24.2_4R Sõduri liikumisviisid relvaga. Pööramine automaatrelevaga. Käemargid, helligraafid. Liikumine lahutvits.	08:45-09:30 Omakahjude vältimine. Ausp Tõpp, Bõksu Vdjuur Aman A001 (SISPy-318 -klass Div_SISPy_S8K24.2_4R NATO kasutatav tehnika (õuline lühiste
10:00					09:30-10:15 Meditsiinitoetus ja esmaabi. Ausp Tõpp, Bõksu Vdjuur Aman A001 (SISPy-119 ja 121 Div_SISPy_S8K24.2_4R
11:00					10:30-12:00 Omakahjude vältimine. Ausp Tõpp, Bõksu Vdjuur Aman A001 (SISPy-318 -klass Div_SISPy_S8K24.2_4R Taktikalise õhu tehnika teavastamine

Tunni-plaan Tahvlis.

Aruta paarilisega.

Välja-õpe

Mis toimub? Kuidas? Miks?

1. Mis toimub **teisi-päeval**?
2. Kuidas teisi-päev **erineb** teistest päevadest?
3. Mis ülesanded on teisi-päeval ja nelja-päeval **taktikalise manöövri** tunnis?
4. Mis tunnis kasutatakse **kuulde-koodi**? Mis see on?
5. Miks me õpime **täis-kaeviku rajamist**?
6. Millal on vaja kasutada **meditsiini-toetust ja esma-abi**?
7. Reedel on kaks **oma kahjude vältimise** tundi. Mida sa pärast seda oskad?
8. Mis tund on sel nädalal **kõige pikem**? Miks?
9. Milline päev on **kõige huvitavam**? Miks?

Sinu kogemus ja mis sa arvad?

1. Milliseid aineid te **olete õppinud**?
2. Mis tund on **kõige raskem**? Miks?
3. Kui sina **teeksid tunniplaani**, siis
 - mida sa jäta samaks,
 - mida sa muudad?

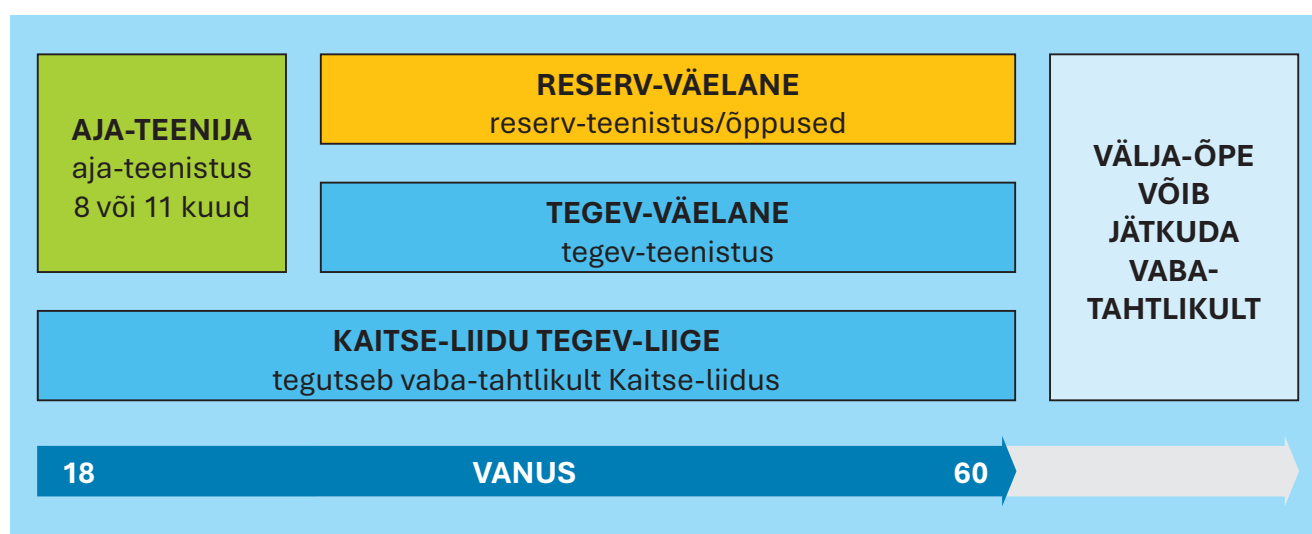
5.4. MINU SÕDURI-TEE

25. Tööta koos paarilisega.
Vaata pilti ja vasta küsimustele.

Sõduri teekond

SÕDURI RIIGI-KAITSE TEEKOND

1. **Kui pikk** on aja-teenistus?
2. Mida me võime teha **pärast aja-teenistust**?
3. **Mis vanuseni** on **reserv-väelased** reserv-teenistuses?

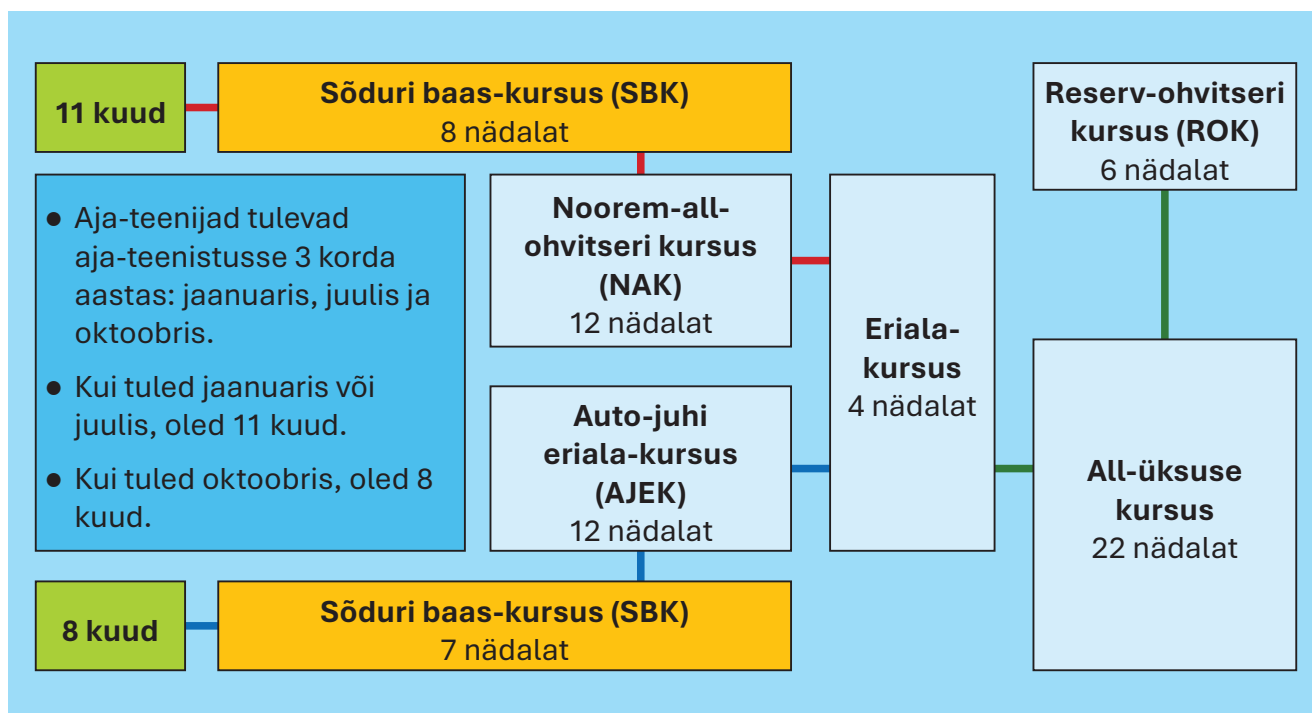
4. Mis vanuseni on **tegev-väelased** tegev-teenistuses?
5. Mida võib teha **pärast reserv-teenistust**?
6. Kes on **vaba-tahtlik**?

26. Tööta koos paarilisega. Vaadake pilti ja vastake koos küsimustele.

Sõduri teekond

SÕDURI AJA-TEENISTUSE TEEKOND

1. Kas **sinu kutse** on 8 või 11 kuud pikk?
2. Mis kursusele saavad aja-teenijad minna **pärast SBK-d**?
3. Mis kursusele saavad aja-teenijad minna **pärast AJEK-it**?
4. Kui pikk on **AÜK**?

27. Kuula! Kirjuta, mis ameti-nimetusi sa kuuled.

Sõduri teekond

28. Loe koos paarilisega teksti ja kontrolli.

Sõduri teekond

ERIALA-KURSUSED

Aja-teenistuse keskel lähevad sõdurid **eriala-kursusele**. Eriala võib olla näiteks kuuli-pildur, granaadi-heitur, laskur, sanitar, sihtur, pioneer, side-mees, mehaanik või kokk. Igas väe-osas õpivad aja-teenijad natuke erinevaid erialasid, aga kõikides väe-osades saab õppida neid erialasid:

- **juhtimine**: jao-ülemade abi, reserv-rühma-ülemade abi ja kompanii-ülemade abi;
- **parameedik**: rühma parameedik, kompanii parameedik ja vanem-parameedik;
- **mootor-sõiduki juhtimine**: C-, D- ja E-kategooria juhi-luba (oleneb ameti-kohast);
- **side**: raadio- ja traat-side-spetsialist;
- **tagala eriala**: mehaanik, väli-köögi-spetsialist.

29. Mida need sõnad tähendavad?

Sõda ⇒ sõdUR
Laskma ⇒ laskUR

-UR TÄHENDAB INIMEST.

sõda ⇒ sõd**UR**
laskma ⇒ lask**UR**
sihtima ⇒ siht**UR**
laadima ⇒ laad**UR**

kuuli-pilduja ⇒ kuuli-pild**UR**
granaadi-heitja ⇒ granaadi-heit**UR**
lange-vari ⇒ lange-varj**UR**

Kirjuta ametid.

1. Mark on tavaline _____. Tema kaitseb Eestit siis, kui algab sõda.
2. Ivan on väga täpne – tema on meie _____.
3. Tanel laseb hästi – ta on hea _____.
4. Mihkel paneb kiiresti moona relva sisse – ta on _____.
5. Rasmus kasutab kuuli-pildujat – ta on _____.
6. Sander heidab granaate – ta on _____.
7. Erik hüppab lennukist lange-varjuga – ta on _____.

30. Kirjuta iga pildi juurde eriala.

Sõduri teekond

31. Kuula! Vasta küsimustele.

Sõduri teekond

1. **Millal** sõdurid kuulevad, mis ameti-kohale nad lähevad? _____
2. Mis on ülemale **kõige olulisem**? _____
3. Kas sõdurid saavad meditsiini-rühmas **juhi-loa**? _____
4. Kas sõdurid õpivad meditsiini-rühmas **autoga sõitma**? _____

32. Lugege koos paarilisega teksti ja kontrollige oma vastuseid.

Sõduri teekond

MOG-auto

VALI ERI-ALA!

Rea-mees: Mul on küsimus: kas viiendal nädalal saame teada, mis ameti-kohale me läheme?

Ülem: Tegelikult on see tähtis seitsmendal või kaheksandal nädalal. Tähtis on, et te kõik lähete meditsiini-rühma. Ei ole väga tähtis, kas sa oled auto-juht, laskur-sanitar või parameedik. Minule on tähtis, et te olete siin.

Rea-mees: Aga kas me saame auto-juhi-loa?

Ülem: Kui sa oled parameedik, siis auto-juhi-luba ei saa. Aga te õpite MOG-iga sõitma. Sõja ajal võib seda vaja olla.

LISA-ÜLESANDED

33. Vaata videot. Vasta küsimustele.

Sõduri teekond

KAITSE-VÄE AKADEEMIA KADETT

Video peal-kiri on „Vabaduse kaitsjate uus generatsioon. Kaitse-väe Akadeemia“.

Vaata esimest osa „Vankumatu vaim ja füüsis. Õhu-väe 9. põhi-kursuse kadett“.

1. Kuidas elas kadett enne Kaitse-väe Akadeemiasse tulekut?
2. Kuidas akadeemiasse tulek teda muutis?
3. Miks on kadett oma kooliga rahul?

34. ERI-ÜKSUSLASED Räägi paarilisega. Mis on piltidel?

Sõduri teekond

PILT 1. SÕDUR SIHIB RELVAGA SÕJA-LAEVALT

1. Kirjelda pilti. Kes on pildil? Kus ta on? Mida ta teeb?

2. Märki pildil: laev, meri, relv, siht-märki suund, reeling, mere-väelane.

3. Vali õige lause (vali üks või mitu).

- Sõdur seisab laeval.
- Sõdur ujub.
- Sõdur vaatab illuminaatorist välja.

Pilt 1.

4. Kirjuta sisukas lause pildi kohta.

Miks on oluline olla valmis igas olu-korras – ka merel ja mere lähedal?

5. Kirjuta dialoog.

Ülem: Mida sa näed?

Sõdur: _____

Ülem: _____

6. Arutle paarilisega. Kas sina suudad sihtida ja võidelda, kui laev liigub?

Mida oleks vaja harjutada? Mis on keeruline? Mis on huvitav?

7. Kirjuta reklaam-lause.

Näiteks: „Merel peab käsi olema kindel – õpi sihtima nagu mere-väe ohvitser!“

Sinu reklaam-lause: _____

PILT 2. HELI-KOPTER PÄÄSTAB INIMEST

- 1. Kirjelda tegevust.** Kus toimub tegevus?
Kas nad lähevad üles või alla? Mis heli-kopter see on?
- 2. Tõmba pildil ring ümber:** heli-kopter, päästja, hädas inimene, tross.
- 3. Kirjuta lühike jutt:** „Inimene oli hädas ...“

Pilt 2.

4. **Võrdle elusid: aja-teenija – eri-üksuslane.** Mis on sarnane? Mis on erinev?
5. **Kirjuta motivatsiooni-kiri Kaitse-väe Akadeemiale:** „Miks ma tahan edasi õppida? Mida ma tahan saavutada?“

PILT 3. RÜHM LIIGUB KIIRESTI EDASI

1. Märki pildil: auto, eri-üksused, jooksevad, kõrva-klapid, käsi-õlal-liikumine.

2. Loe koos paarilisega teksti. Tõmba uutele sõnadele joon alla.

Neli sõdurit kasutavad valget autot varjeks. Nad liiguvad kaitse-asendis mööda auto külge edasi. Nad hoiavad üksteise õlgadest kinni, et liikuda ühtlaselt ja et keegi ei jääks maha. Ühtses blokis hoiab iga sõdur oma tule-sektorit. Nii ei saa vaenlane vahelt rünnata. Kui keegi tulistab, siis kõrva-klapid kaitsevad kuulmist. Kõrva-klappide abil saab ka raadio teel suhelda.

Pilt 3.

3. Loe koos paarilisega sõdurite tegevus-plaani.

Hoia end sõiduki varjus ja liigu aeglaselt mööda külge edasi. Hoia käsi või õlg kaaslase küljes ja püsige koos. Vaata oma suunda. Ole valmis kohe reageerima. Kuula instruktsioone kõrva-klappidest. Kui märkad ohtu, anna teada.

4. Vasta koos paarilisega.

- Mitu sõdurit on pildil?
- Mis riigis nad on?
- Mis juhtus?
- Kuhu nad lähevad?

5. Loe koos paarilisega dialoogi.

Henri: „Kas me liigume nii lähedal, sest nii on soe?“

Robert: „Ei, selleks, et sina ära ei kaoks.“

Henri: „Siis ma hoian kõvasti kinni, sest keegi meist on väga hinnaline.“

- Mis on Henri sõnade mõte?

6. Kirjuta koos paarilisega dialoog.

Ülem: „Poisid, kasutame autot katteks ja liigume edasi.“

Rea-mees: _____

Ülem: _____

Rea-mees: _____

7. Aruta paarilisega.

- Kas sina tahaksid olla üks nendest sõduritest? Miks? Miks ei?

PILT 4. SNAIPER SIHIB – TÄPNE SILM JA SIHIK

1. Kirjelda pilti. Kes on pildil? Mida ta teeb?
2. Tõmba pildil ring ümber: silm, sihik, relv, kiiver, kaitse-prillid.
3. Vali õige sõna.
Snaiper on ... (täpne / aeglane / väsinud).
4. Kirjuta sisukas lause: miks on täpsus tähtis aja-teenistuses?

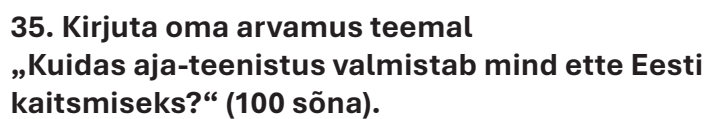

Pilt 4.

5. Aruta paarilisega.

- Kuidas sinust võiks saada snaiper? Mis oskusi on vaja?

6. Tee reklaam-poster. Näiteks: „Harjuta silma ja kätt – täpsus päästab meeskonna!“

[illegible]

6. PEATÜKK. RELVA-ÕPE: ÜKS HUVITAV LASKE-PÄEV

6.1. HUVITAVA LASKE-PÄEVA LUGU

1. Märki iga sõna juurde sobiv märk.

Kuidas õppus läks?

tean sõna, oskan seletada

olen kuulnud, aga ei tea täpselt

uus sõna

laske-õppus, -e, -t, -i

miin, -i, -j, -e

miini-pilduja, -, -t, -id

kasutama, -da, -b

meeskonna-töö, -töö, -tööd, -töid

kogemus, -e, -t, -i

algus, -e, -t, -i

alustama, -da, -b

2. Loe koos paarilisega teksti.
Tõmba uutele sõnadele joon alla.

Kuidas õppus läks?

ESIMENE OSA: MEIE MIINI-ÕPPUS

Täna oli meil laske-õppus. Seekord õppisime miini-pildujat. Oli uus kogemus ja hea meeskonnatöö! ...

Aga alustame algusest.

See siin on miin:

See on meie miini-pilduja:

Ja muidugi veel:

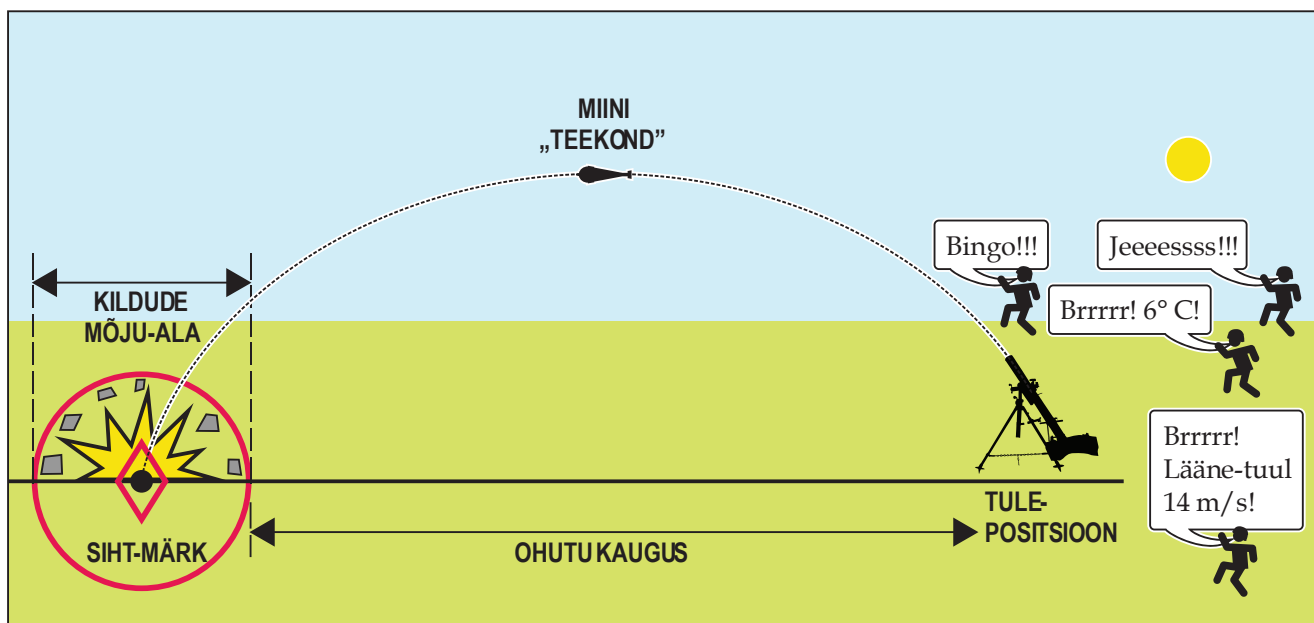
Me panime oma miini-pildujale ilusa nime: **Roosi**. Ja palun saage tuttavaks: see on meie **relva-meeskond**.

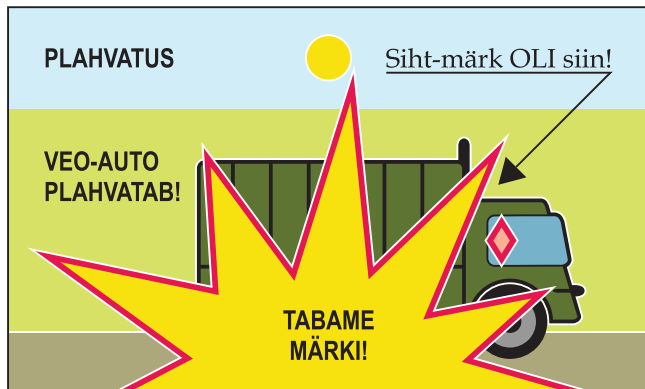
Laske-päeval oli üks väga ilus moment.

Juhhuu! Miin **tabas siht-märki**! See oli **kõige toredam hetk** minu aja-teenistuses! Kõigil oli **hea tuju** ja meeskonna-tunne. Instruktor ja tule-juhid kiitsid meie tule-meeskonda.

Pihta!

Instruktor kiidab!

Meie tule-juhid on rahul!

Meie meeskond on päevaga väga rahul!

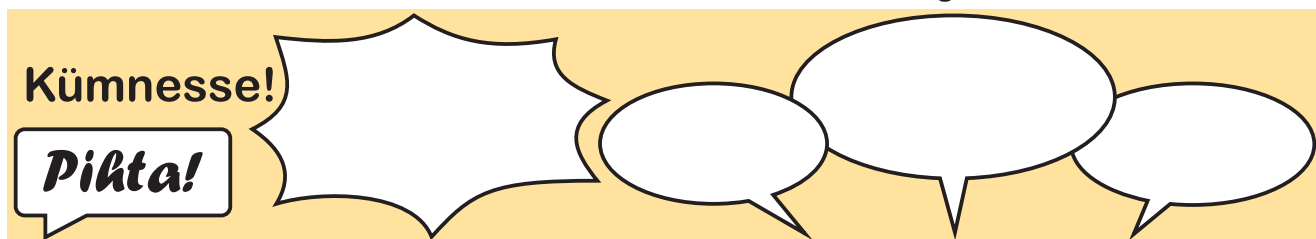
3. Aruta paarilisega ja kirjuta.
EMOTSIOONID

Emotsioonid

„MA OLEN RÕÕMUS!“ – Milliseid sõnu oled veel kuulnud?

„MA OLEN TUBLI!“ – Mida sõdurid veel ütlevad, kui nad on tulemusega **rahul**?

PAUK – Kuidas sõdurid veel ütlevad?

4. Loe koos paarilisega teksti edasi.

Õppuse ette-valmistus

TEINE OSA: LASKMISE ETTE-VALMISTUS

Aga mis juhtus enne seda ilusat hetke?

Esiteks tunnid klassis ...

... ja ohutuse бриифid.

Valmistasime ette miini-pildujat ja moonat.

Viivitus.
Me **ootasime** palju nii-sama.
See ei olnud nii lõbus.

Vahe-peal oli kõht ka tühi.
Ootasime lõuna-pausi kaua.
Mõtlesin: miks ma siin olen!?

Mõtlesin oma kodu peale. Kodus on mõnus ja soe. Kodus on mängu-konsool ...

5. ÕPETAMA ⇒ ÕPETAJA, ÕPPIMA ⇒ ÕPPUS

Õpetama ⇒ õpetaJA
Õppima ⇒ õppUS

-JA Kes teeb seda: õpetama ⇒ õpetaJA
korda pidama ⇒ korra-pidaJA
ette valmistama ⇒ ette-valmistaJA

Mis teeb seda: pilduma ⇒ miini-pilduJA
heitma ⇒ granaadi-heitJA

Pillub liiva.

-US Tegevus, sündmus

õppima ⇒ õppUS
 tervitama ⇒ tervitUS
 tegema ⇒ tegevUS
 käskima ⇒ käsklUS
 ette valmistama ⇒ ette-valmistUS
 tõkestama ⇒ tõkestUS
 plahvatama ⇒ plahvatUS
 algama ⇒ algUS

Nähtus, idee

kauge ⇒ kaugUS
pikk ⇒ pikkUS
täpne ⇒ täpsUS
ohutu ⇒ ohutUS
kaitsma ⇒ kaitstUS

Hea kaitstus ja vähene kaitstus.

6. Vasta küsimustele.

Õpetama ⇒ õpetaJA
Õppima ⇒ õppUS

1. Mis käskl**US**i sa tead? _____
2. Mis tervit**US**i sa kasutad? _____
3. Mis on kasarmust umbes saja meetri kaug**US**el? _____
4. Mis on sinu lemmik-tegev**US**ed, kui sul on linna-luba? _____
5. Kes on täna korra-pida**JA**? _____
6. Mis on sinu eesti keele õpetaja**JA** nimi? _____

7. Loe järgmist teksti paarilisega korda-mööda. Kirjuta, mis järje-korras peab asju tegema.

Sõdurite rollid

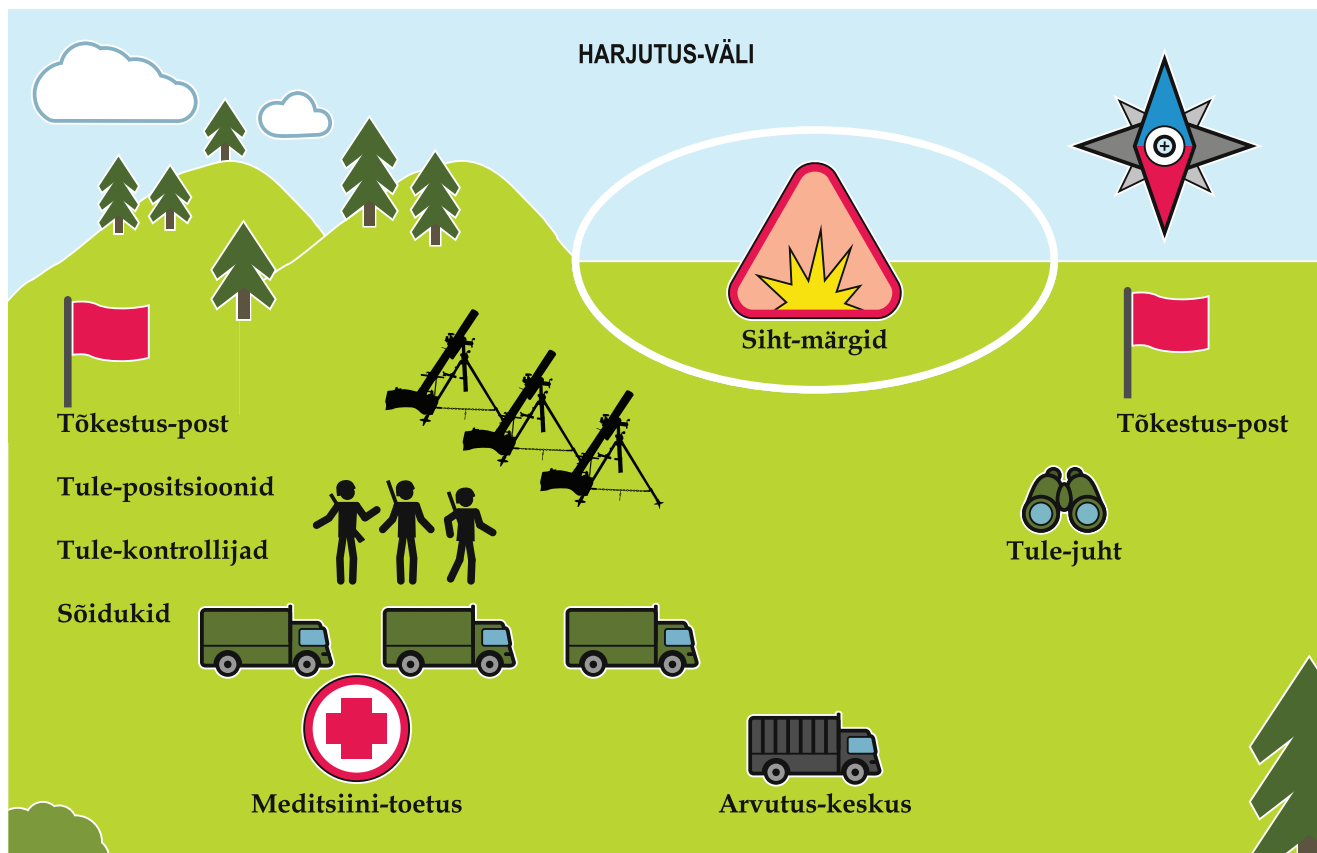
KUIDAS TÖÖTAB MIINI-PILDUJA-MEESKOND?

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and extend across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

KOLMAS OSA: KUIDAS TÖÖTAB MIINI-PILDUJA-MEESKOND?

Räägin teile, kuidas meie miini-pilduja-meeskonna töö käib.

See on meie harjutus-välja plaan.

Aga miini-pilduja relva-meeskond ei näe siht-märki!

Kuhu ja kuidas me siis sihime? – Me saame juhised **tule-juhilt!**

Igal inimesel on oma **roll**.

MIINI-ÕPPUSE PROTSESS: KES MIDA TEEB?

Tule-juht **tellib tuld**.

Arvutus-keskus töötleb **andmeid**.

Saame miini-pilduja **tule-ülesande**.

Laseme **miini välja**.

Tule-juht **tellib jälle tuld** (parandatud tellimus) või saadab **mõju info**.

Mina olen **laadur** ja kontrollin, et moon on korras.

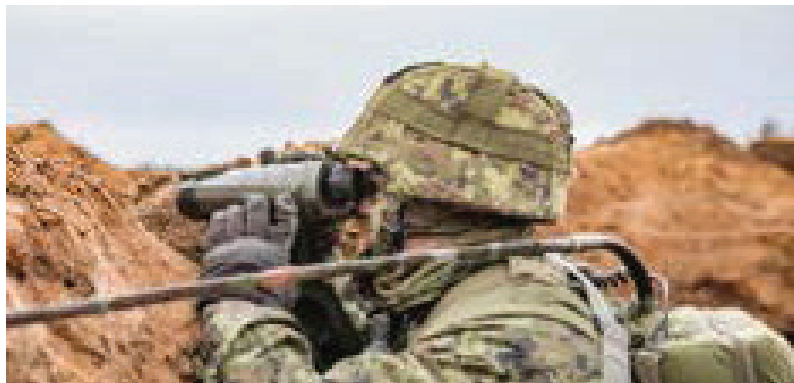
Ma panen miinid relva rauda.

Tule-juht mõõdab ja ütleb, kuhu miinid lendasid.

(Tal on kompass, kaart, binokkel ja side-vahend.)

Ta tellib ka tuld.

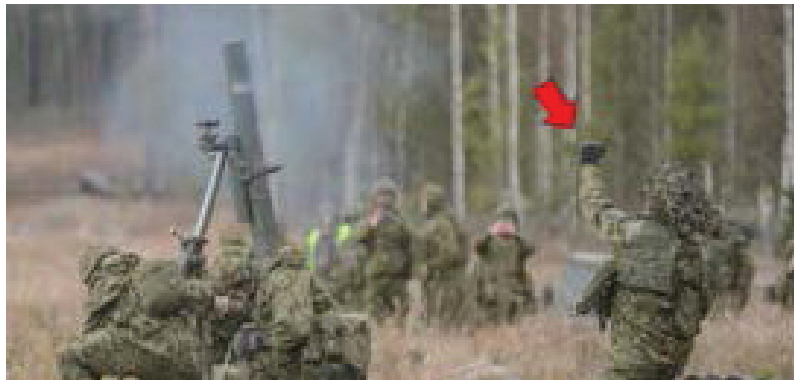
Arvutus-keskus arvutab ja ütleb meie meeskonnale, kuhu peab sihtima.

Meie meeskonna **sihtur** paneb **sihiku** paika ja kontrollib sihiku-pilti.

Meeskonna-juht ja **relva-kontrollija** annavad loa lasta. (Käsklus „TULD!“)

Mina (**laadur**) lasen miini välja.

8. MÕISTATUS-MÄNG „KES MA OLEN?“

Sõdurite rollid

Õpetaja annab sulle rolli-kaardi. Räägi, mida sa meeskonnas teed. Ära ütle, kes sa oled. Paariline arvab, mis roll sul on.

Näide:

A: Ma kontrollin, et moon on korras ja panen miinid relva rauda. Ma lasen ka miinid välja. Kes ma olen?

B: Sa oled laadur.

A: Õige! Nüüd on sinu kord.

9. Kirjuta tabelisse verbid. Vaata 5. peatükis ülesannet 6.

Eile ma käiSIn /
EI käiNUD õppusel

TÄNA MA ÜTLEN ⇒ EILE MA ÜTLESIN

	 TÄNA	 EILE		
				
käima	ma käin	ma käisin	ta käis	ei käinud
kontrollima				
tellima				
arvutama				
lendama	ma lendan			ei lennanud
andma	ma annan	ma andsin	ta andis	ei andnud
mõõtma	ma mõõdan	ma mõõtsin	ta mõõtis	ei mõõtnud

MINEVIK ON SEE, MIS JUBA OLI

ma	-I/N
sa	-I/D
ta	-I
me	-I/ME
te	-I/TE
nad	-I/D

TÄNA MA OLEN SÕDUR ⇒ EILE MA OLIN SÕDUR

	 TÄNA	 EILE		
				
saama	ma saan	ma sain	ta sai	ei saanud
panema	_____	ma panin	_____	ei pannud
nägema	ma näen	ma nägin	_____	ei näinud

Kirjuta teksti verbid minevikus.

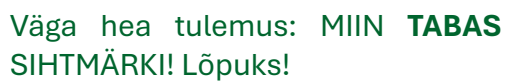
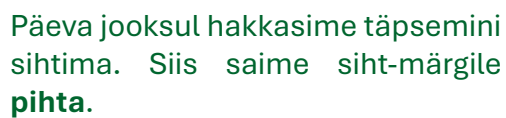
NELJAS OSA: KUIDAS TÖÖTAS MIINI-PILDUJA-MEESKOND?

- Räägin teile, kuidas eile meie miini-pilduja-meeskonna töö _____ *käis* _____ (käib).
- See _____ (on) meie harjutus-välja plaan.
- Aga miini-pilduja relva-meeskond _____ (ei näe) siht-märki!
- Kuhu ja kuidas me siis _____ (sihime)?
- Me _____ (saame) juhised tule-juhilt!
- Miini-õppuse protsess: kes mida _____ (teeb)?
- Igal inimesel _____ (on) oma roll.
- Mina _____ (olen) laadur ja _____ (kontrollin),
et moon on korras.
- Ma _____ (panen) miinid relva rauda.
- Tule-juht _____ (möödab) ja _____ (ütleb),
kuhu miinid _____ (lendavad).
- Tal _____ (on) kompass, kaart, binokkel ja side-vahend.
- Ta _____ (tellib) ka tuld.
- Arvutus-keskus _____ (arvutab) ja _____ (ütleb)
meie meeskonnale, kuhu peab sihtima.
- Meie meeskonna sihtur _____ (paneab) sihiku paika ja _____ (kontrollib)
sihiku-pilti.
- Meeskonna-juht ja relva-kontrollija _____ (annavad) loa lasta.
(Käsklus „TULD!“)
- Mina (laadur) _____ (lasen) miini välja.

Kuidas õppus läks?

Alguses lasime palju **mööda**.

6.2. ÕPPUSE PÄEVA-KAVA

Õppuse päeva-kava

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

12. Kas sa tead neid sõnu?

Õppuse päeva-kava

KUUES OSA: MIINI-PILDUJA LASKE-PÄEVA KAVA

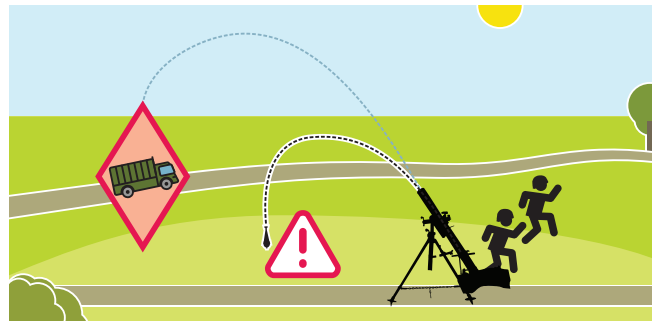
OE – ohutus-ees-kiri
ohutus-tehnika, „ohutus-tehnilised asjad“

OE-briif

Instruktor **viib õpet läbi**. ⇒
Ta on **õppe läbi-viija**.

tõrge, tõrke, tõrget, tõrkeid

Sõdurid **täidavad** tule-käsku. ⇒
Nad on **käsu-täitjad**.

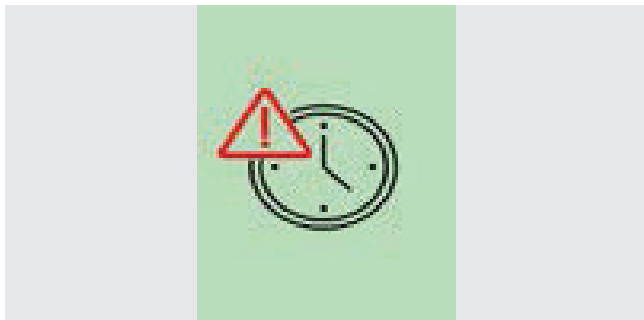
kontrollija, -, -t, -id

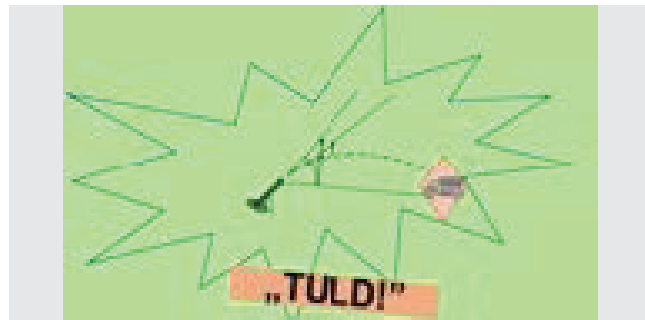
vedama, vedada, veab

moon, -a, -a
me veame moona ⇒ moona vedamine

viivitus, -e, -t, -i

tule-käsk, -käsu, -käsku, -käske
käsklus, -e, -t, -i

ette valmistama ⇒ **ette-valmistus**

13. Märki iga sõna juurde:

Õppuse päeva-kava

tean sõna, oskan seletada

olen kuulnud, aga ei tea täpselt

uus sõna

alustame MILLEGA? _____

vean moona laiali > moona laiali-vedamine _____

annab juhiseid (hakkavad juhiseid andma) _____

laske-moon, moon _____

on kohal _____

tahaks alustada _____

jooksvalt _____

toimub _____

ei anna järgi MILLES? _____

viivitus _____

pihta hakkama (saame pihta hakata) _____

aitama _____

nad aitavad teid kiiremaks saada _____

Milleks nad siin on? Nad on siin selleks, et ... _____

pakkima, me pakime asjad/ennast kokku _____

14. Kuula heli-faili „Miini-pilduja laske-päeva kava“ uuesti. Vasta küsimustele.

Õppuse päeva-kava

Kas õige või vale?	ÕIGE	VALE
Meil on 28 tule-ülesannet kolme üksuse peale.		
Pärast OE-briifi on lõuna-söök.		
Me alustame laskmistega kell pool kümme.		
Täna laseme kella kümneni õhtul.		

15. Loe koos paarilisega teksti. Kontrolli eelmise ülesande vastuseid.

Õppuse päeva-kava

MIINI-PILDUJA LASKE-PÄEVA KAVA

1. Nii! Veel-kord. **Tere hommikust!** Meil on 28 tule-ülesannet. Teha on palju. Nüüd ... Kogu see laske-päev üldiselt. ...
2. Siis kui **OE-briif** on siin lõppenud, siis alustame moona laiali-vedamisega.
Tulevad teie juurde ka teie **relva-kontrollijad**. Hakkavad teiega sama-moodi rääkima ja juhiseid andma.
3. Siis kui laske-moon on kohal ja kõik ohutus-tehniline **ette-valmistus** on tehtud, tahaks **alustada kell 9.30**.
4. Eraldi **pausi** siin sisse ei tee. Laskmine läheb jooksvalt.
Kui **lõuna** tuleb, siis tuleb termoses. Aga see toimub jooksvalt.
5. Kui on kuskil mingeid **tõrkeid**, mingeid viivitusi, siis ohutus-tehnikas me järgi ei anna.
Kui ohutuse asjad on täidetud, siis saame laskmisega pihta hakata.
6. Kui **tuleb tule-käsk** sisse, siis lähete tule-käsku täitma.
Kui tuleb tule-paus, saate minna sööma. Ise vaadake oma liikumist.
7. Teie juures olevad **relva-instruktorid** aitavad ja õpetavad teid.
Nad ei ole selleks, et lihtsalt ohutust kontrollida, vaid et teid kiiremaks ja paremaks aidata.
8. See-järel siis 19.00 on **lõpp**.
9. Pärast seda pakime ennast kokku ning saame minna kasarmusse ära.

16. Mis on mis? Ühenda sõna ja selgitus.

Õppuse päeva-kava

Sõna

käsklus, laske-moona ette-valmistus, meeskonna-töö, miini-pilduja, ohutus-ees-kiri, relva-kontrollija, siht-märk, suur täpsus, tule-juht, viivitus

Selgitus

- a) _____ – objekt, mille pihta me laseme.
- b) _____ – tegutseme koos, et saada tulemus.
- c) _____ – relv, mis laseb miine.
- d) _____ – käsk, mille peame täitma.
- e) _____ – kontrollime moona, veame moona laiali.
- f) _____ – inimene, kes ütleb, kuhu ja kuidas sihtida.
- g) _____ – vaatab, et kõik on korras ja ohutu.
- h) _____ – aeg, kui ootame. Tegevus jääb hiljaks.
- i) _____ – laseme palju siht-märgile pihta. Me ei lase palju mööda.
- j) _____ – dokument, mis aitab kaasa, et tegevused oleksid ohutud.

17. Kirjuta tabelisse sõnad. Kuidas erinevad sõna-grupp 1 ja sõna-grupp 2?

Kindral, kindrall, kindrallIT

SÕNA-GRUPP 1

Marsi läbi-**viija** kiidab rivi-harjutuse läbi-**viija** tööd ja tänab rivi-harjutuse läbi-**viijaT**.

Näide:

KES? MIS?	läbi-viija	⇒	ohutu
KELLE? MILLE?	läbi-viija	⇒	ohutu
KEDA? MIDA?	läbi-viijaT	⇒	ohutuT

1. Laske-päeva	läbi-viija	on leitnant Tamm.
2.	Läbi-viija	nimi on Jaan Tamm.
3. Informeeri tõrkest laske-päeva	läbi-viijaT	.
4. Relv on	ohutu	.
5. Harjutame	<u>ohutu</u>	evakuatsiooni plaani.
6. Instruktor õpetab meile		relva-käsitsemist.

SÕNA-GRUPP 2

Õppuse **ülem** kiidab rühma-**ülema** tööd ja tänab kompanii-**ülemaT**.

Näide:

KES? MIS?	ülem	⇒	sihik
KELLE? MILLE?	ülema	⇒	sihiku
KEDA? MIDA?	ülemaT	⇒	sihikuT

7. Meie rühma	ülem	on leitnant Kask.
8.	Ülema	käsk on: „Relva kontrollida!“
9. Informeerige probleemist	ülemaT	.
10.	Sihik	on valmis.
11.	Sihiku	-pilt on korras.
12. Sihtur paneb	sihikut	valmis.
13.	_____	on valmis!
14. Teie ülesanne on	kaeviku	kaevamine.
15. Õhtul kaevame	_____	.
16. See on hea	tulemus	.
17. Hea	tulemuse	saladus on: õpi vigadest!
18. Instruktor kontrollib	tulemust	.
19.	Ohutus	on kõige tähtsam.
20. Tehke relva	_____	-kontroll.
21. Tule-kontrollija kontrollib relva	_____	.
22. Iga	_____	on raske.
23. Meie rännaku	alguse	tempo oli liiga aeglane.
24. Me ootame laskmise	_____	.

25. Laske-õppusel läheb sõdurite		paremaks.
26. Snaipri		saladus on külm närv.
27. Laske-õppusel harjutame laske-	täpsust	.
28. _____	ülem	_____
29. _____	_____	_____
30. _____	_____	_____

6.3. LASKE-PÄEVA KOGEMUS

18. Aruta paarilisega: kuidas sulle laske-päev meeldis.

Kuidas õppus läks?

Kasutage neid sõnu:

pihta
mööda
plahvatus
pauk
kiitma
instruktor
läbi-viija

laadur
sihtur
tule-juht
meeskond
meeskonna-ülem
tunne
tuju

mõnus
eba-mugav
igav
kõht tühi
hetk
kogemus
tulemus

19. Verbi-vormid. Täida tabel.

Tahan õppiDA
Pean õppiMA

VERBIDE GRUPP 1

Sõdur peab **kasutama** kiivrit. Ta **kasutab** vana, aga tahab **kasutada** uut.

Näide:	Ta peab / hakkab / õpib...	kasutama	⇒	tegutsema
	Ta ...	kasutab	⇒	tegutseb
	Ta tahab / võib / tohib / saab...	kasutada	⇒	tegutseda

1. Õpime miini-pildujat	kasutama	.
2. Kas telefoni võib tunnis	kasutada	?
3. Sõdur	kasutab	õiget liikumis-viisi.
4. Hakake	tegutsema	!
5. Relva-tõrke ajal ei tohi	tegutseda	.
6. Sõdur	_____	õigesti.

7. Meeskond peab relva	ette valmistama	.
8. Sa võid moona	ette valmistada	.
9. Sõdur	valmistab ette	kaeviku.
10. Laskmine peab	toimuma	OE järgi.
11. Jalgpalli-trenn võib	_____	neljapäeval.
12. Rivistus	_____	rivi-platsil.
13. Sõdur peab	_____	, et relv on ohutu.
14. Sõdur tahab	veenduda	, et relv on ohutu.
15. Sõdur	_____	, et relv on ohutu.
16. _____	läbi viima	_____
17. _____	läbi viia	_____
18. _____	viib läbi	_____
19. Me peame märki	tabama	kaheksa korda.
20. Meie peamine ülesanne oli	_____	siht-märki.
21. Miin	_____	täpselt siht-märki.
22. Jao-ülem peab	_____	, et jagu on lahingu-valmis.
23. Laaduri ülesanne on	_____	, et moon on korras.
24. Instruktor	tagab	laske-päeva ohutuse.
25. Metsa-laagris peame	_____	külma ja väsimust.

26. Ülemate nalju saame		igal hommikul rivistusel.
27. Aja-teenistuses	kogeb	sõdur meeskonna-tunnet.

VERBIDE GRUPP 2

Peeter tahab **juhti**da kompaniid, aga praegu ta peab **juhti**ma toimkonda, õhtul **juhi**b koristus-meeskonda.

Näide:	Ta peab / hakkab / õpib...	juhtima	⇒	sihtima
	Ta ...	juhib	⇒	sihib
	Ta tahab / võib / tohib / saab...	juhtida	⇒	sihtida

1. _____	juhtima	_____
2. _____	juhtida	_____
3. _____	juhib	_____
4. _____	_____	_____
5. _____	sihtida	_____
6. _____	_____	_____
7. _____	laskma	_____
8. _____	lasta	_____
9. _____	laseb	_____

20. Loe koos paarilisega dialooge.
Tõmba uutele sõnadele joon alla.

Kuidas õppus läks?

DIALOOG 1. VIISAKAS KUULI-PILDUJA

A: Meie tule-juht tahab sellist täpsust nagu rivi-marss – sirgelt ja otse.

B: Aga hommikul oli laskmine raske. Lasime palju mööda.

A: Relva-tõrge tuli ka.

B: Jah, meie kuuli-pilduja oli hommikul vaikne. Viisakas relv – inimesed peavad veel magama!

DIALOOG 2. KUI PAUK KÄIB, SIIS IGAVUS KAOB

A: Ootasime nii kaua, et saaksime lõpuks lasta. Pagana igav!

B: Aga hea tulemus aitab igavuse unustada.

A: Homme võtame varustuse puhastus-komplekti kaasa.

B: Jah! Me jõuame relvad ära puhastada!

Igavus. Sõdurid ootavad.

21. Vestle paarilisega teemal „Probleem laske-päeval“.

Kuidas õppus läks?

Kasutage sõnu viivitus, tõrge, ohutus, laske-moona ette-valmistus, meeskonna-töö.

A: Mul on probleem: _____

B: Ma arvan, et sa peaksid _____

A: _____

B: _____

Korda!

22. Lugege paarilisega dialooge ja vastake küsimustele!

Kuidas õppus läks?

DIALOOG 1. TÜHI KÕHT ON PARIM KOKK

A: Tabasime täna palju siht-märke – olime snaipri tasemel! Aga no külm on, brrrr!

B: Külm jah ... ja kõht on nii tühi, et võiks lusikaga muda süüa.

A: Õnneks algas nüüd lõuna-paus. Ma ei jõua ära oodata, mis termosest välja voolab!

B: Väli-lõuna termoses on nagu Michelini täрни restoran. Aga kõik on ühes potis!

Vastake küsimustele.

1. Mida tegid tegelased enne lõuna-pausi?
2. Kuidas nad ennast tunnevad?
3. Mis teeb tegelased rõõmsaks?
4. Miks on väli-lõuna termoses mõnus?
5. Mida tähendab „tühi kõht on parim kokk“? Kas sa oled seda ise tundnud?

DIALOOG 2. UNINE SUUR-TÜKK

Aleks: Meil on siin kaks kindlat asja: ülema halb tuju ja hommikune rivistus.

Erik: Käske tuleb ka nagu kuuli-pildujast!

Aleks: Täna oli eriti halb päev, me ei tabanud märki ka!

Erik: Meie suur-tükk on lihtsalt unine – ta magab lasu ajal ja ärkab alles kaja peale.

Ülem karjub sõduri peale. Tal on halb tuju.

Vastake küsimustele.

1. Mis on Aleksi arvates kaks kindlat asja aja-teenistuses?
2. Miks oli täna eriti halb päev?
3. Mida tähendab „käske tuleb nagu kuuli-pildujast“?
Kas see on nali või tõsi?
4. Miks ütleb Erik, et nende suur-tükk on unine?
5. Kas sina arvad, et huumor teeb raske päeva kergemaks? Miks?

Suur-tükk

23. Lõpeta laused.

Kasuta eelmistes ülesannetes õpitud sõnu.

Õppuse päeva-kava

1. Täna oli meil _____, kus õppisime miini-pildujat kasutama.
2. Meie pool-jao _____ oli suure-pärane.
Tegutsesime koos ja tabasime siht-märki suure täpsusega.
3. _____ ülesanne on tagada, et kõik miinid on korras ja valmis.
4. Kui _____ pole piisav, laseme miini siht-märgist mööda.
5. Sihtur paneb _____ paika.
6. Kui tuleb ohtlik tõrge, võib tekkida _____.
7. Relva-kontrollija kontrollib, et teeme kõik ette-valmistused ja miini-pildujat on _____ kasutada.
8. Meie peamine _____ oli täna tabada siht-märki esimesel katsel.
9. Täna oli meie _____ hea: täitsime tule-ülesanded ja tabasime palju siht-märki.
10. Meeskonna _____ oli hea, sest kõik tegutsesid õigesti ja vajadusel aitasid ka teisi.
11. Et laskmine oleks ohutu, on väga oluline enne laske-moon _____.
12. Pärast igat lasku peame kontrollima, kas relva on veel ohutu _____.
13. Kui _____ annab käsu, peame kõik olema _____ laskma.
14. Kui te ei taga _____, siis me ei saa alustada laskmist.

24. Kuula veel kord heli-faili. Kirjuta õige sõna.

Õppuse päeva-kava

LASKE-PÄEVA KAVA

aitavad, alustame, kasarmusse, kontrollijad, lõpp, lõuna, moona, pakime, täidame

Siin on miinipilduja laskepäeva tegevused:

1. OE-briif.
2. _____ *Moona* _____ laiali-vedamine.
3. Tulevad relva-_____.
4. Lahendame tõrked. Täidame ohutuse asjad.
5. _____ laskmisega kell 9.30. _____ tule-käske.
6. _____ on jooksvalt, kui on tule-paus.
7. Täidame veel tule-käske. Relva-instruktorid _____.
8. Kell 19.00 on _____.
9. _____ varustuse kokku. Lähme _____.

25. Tee paarilisega dialoog.

Kuidas õppus läks?

LASKE-PÄEVA RAPORT

A on aja-teenija, kes peab koostama laske-päeva raporti.

B on ülem, kes esitab küsimusi.

Kasutage sõnu *laske-moona vedamine, ette-valmistus, relva-kontrollija, tule-ülesanne, tule-käsk, täpsus, siht-märk, alustama, korras, tabama, tõrge.*

Näide:

A: Täna vedasime laske-moona laiali kell 8.00 ja alustasime ette-valmistusega.

B: Kas relva-kontrollija tuli õigel ajal?

A: Jah, kontrollija tuli kell 9.00 ja kõik oli korras.

B: Kui täpselt te tabasite siht-märki?

A: Me tabasime siht-märki 80% täpsusega.

Aja-teenija: _____

Ülem: _____

Aja-teenija: _____

Ülem: _____

Aja-teenija: _____

Ülem: _____

Aja-teenija: _____

[illegible]

7. PEATÜKK. RELVA-ÕPE: KASUTA RELVA OHUTULT!

7.1. RELVA-OHUTUS

1. Kirjuta pildi alla õige sõna.

Ohutu relv

sihtima, relv, laetud, päästik, sihik, siht-märk

2. Milline on ohutu relv?
Kirjuta kaks lauset.

Ohutu relv

3. Teeme uusi sõnu.

Sihin, sihiK, sihtiMINE

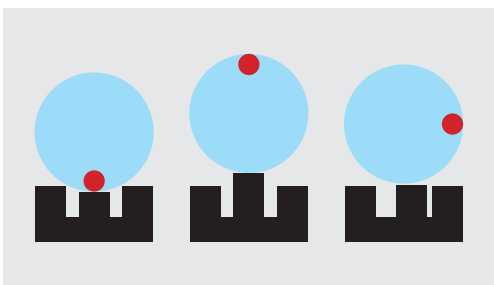
sihin, sihi!

Ära sihi teisi inimesi ka ohutu relvaga!

sihik

Reguleeritud sihik.
Vaata läbi sihiku!
Hoia vaenlast sihikul!

sihtima

Relva-tunnis õpime sihtima.

sihtimine
siht-märk

Sihtimis-harjutusel tabasin siht-märki.

4. Loe tekst läbi.

Mis on relva-ohutuse juures kõige tähtsam?

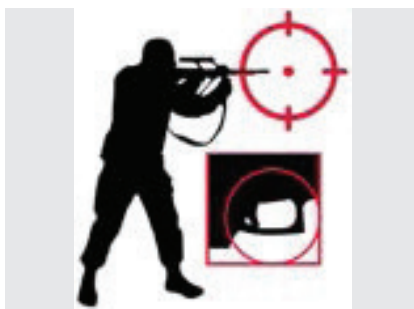
Ohutu relv

8 PÕHI-MÕTET

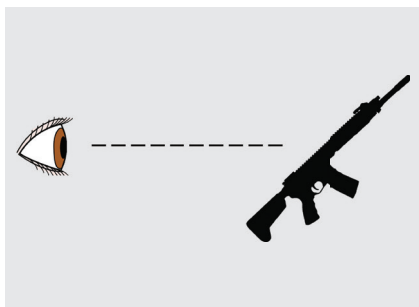
Põhi-mõte 1.
MÕTLE: RELV ON LAETUD!

Põhi-mõtted 2–4.
SIHTIMINE JA PÄÄSTIK

Põhi-mõte 5.
KAITSE-RIIV

**Põhi-mõte 6.
VALVA!**

**Põhi-mõte 7.
KAS SU RELV ON OHUTU?**

**Põhi-mõte 8.
KAITSE ENNAST!**

**5. Loe relva-ohutuse põhi-mõtteid.
Kas tunned kõiki sõnu ja väljendeid? Arutle.**

Ohutu relv

- Kas sul on kõik põhi-mõtted juba „käe sees“?
- Milline põhi-mõte on sinu jaoks kõige raskem?
- Milline põhi-mõte läheb kergesti meelest ära?

PÕHI-MÕTE 1.

Alati, kui võtad relva kätte, siis mõtle, et see on laetud.

Alati enne relva kasutamist kontrolli, kas see on ohutu.

Laetud relv

Laadimata relv

PÕHI-MÕTE 2.

Ära suuna relva kellegi või millegi poole, keda või mida sa ei soovi hävitada.

PÕHI-MÕTE 3.

Pane sõrm päästikule alles siis, kui:

- sihid sihtmärki,
- oled otsustanud tulistada.

PÕHI-MÕTE 4.

Vajuta päästikule alles siis, kui oled kindel, et tahad seda siht-märki tulistada.

Sihi siht-märki!

Sihi KELLEGI/MILLEGI poole!

Suuna relv KUHU?

Pane sõrm päästikule.

Vajuta päästikule.

Sõrm on väljas-pool
päästiku-kaitset.

PÕHI-MÕTE 5.

Pane kaitse-riiv peale, kui:

- võtad relva õlast,
- sa ei vaata vastase poole (üle või läbi sihikute).

Kaitse-riiv on peal.

Kaitse-riivi ei ole peal.

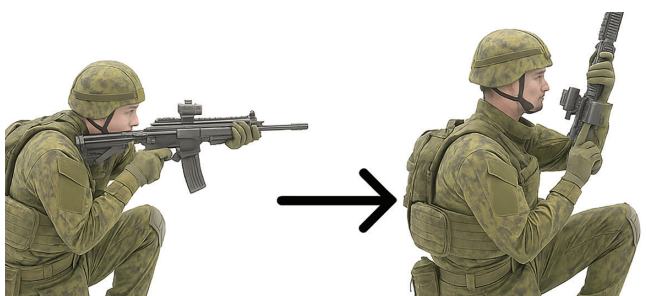
Vaata läbi sihikute.

Vaata üle sihikute.

Vaata vastase poole.

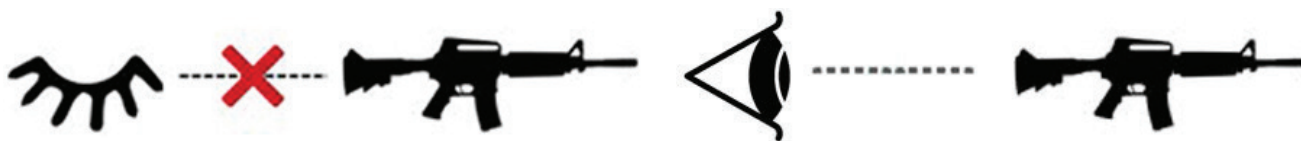
Lase relv õlast alla.

Kaba on õlast all.

PÕHI-MÕTE 6.

Ära jäta kunagi oma relva valveta.

Relv on valveta.

Valva oma relva!

PÕHI-MÕTE 7.

Kas su relv on ohutu?

Sa pead teadma ja arvestama:

- Milline on **ohutu** relv?
- Milline on **laetud** relv?
- Kas laske-moon on relva rauas/**padruni-pesas**?
- Kas **salv** või **lint** on relva küljes?
- Kas relv on **vinnastatud**?

Kui sa ei tea, kas relv on ohutu, **tee ohutus-kontroll**.

Relv ei ole laetud.
Padrunit ei ole padruni-pesas.

Tee ohutus-kontroll.

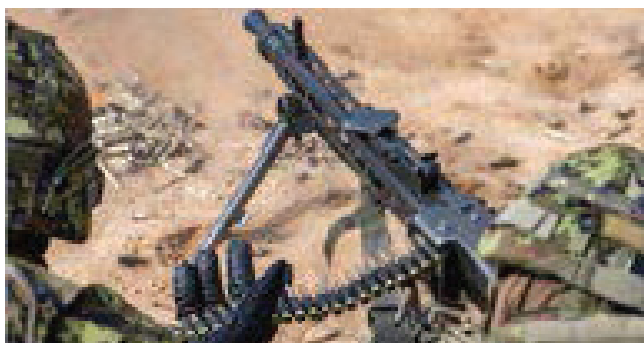
Valmis tulistamiseks.

Salv on relva küljes.

Salv ei ole relva küljes.

Lint on relva küljes.

Relv on vinnas (vinnastatud).

PÕHI-MÕTE 8.

Kui sa tulistad, siis kaitse ennast!

Mida sa kannad?

kaitse-prillid, -prillide, -prille

kõrva-klapid, -klappide, -klappe

kiiver, kiivri, kiivrit, kiivreid

Ma kannan _____ . Ma kannan _____
ja _____ .

6. Vaata pilte ja mõtle: millise põhi-mõtte juurde see sobib?

Kirjuta tabelisse õige täht.

8 PÕHI-MÕTET

Ohutu relv

A

B

C

D

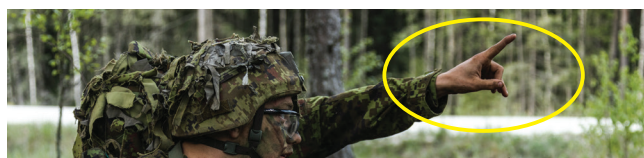
E

F

G

H

1. Alati, kui võtad relva kätte, siis mõtle, et see on laetud. Alati enne relva kasutamist kontrolli, kas see on ohutu.	c
2. Ära suuna laetud relva kellegi või millegi poole, keda või mida sa ei soovi hävitada.	
3. Pane sõrm päästikule alles siis, kui: - sihid siht-märki, - oled otsustanud tulistada.	
4. Vajuta päästikule alles siis, kui oled kindel, et tahad seda siht-märki tulistada.	
5. Pane kaitse-riiv peale, kui: - sa lased relva kaba alla; - sa ei vaata vastase poole (üle või läbi sihikute).	
6. Ära jäta kunagi oma relva valveta.	
7. See, kas relv on tulistamiseks valmis, oleneb sellest: - kas laske-moon on relva rauas või padruni-pesas, - kas salv või lint on relva küljes, - kas relv on vinnastatud. Kui sa ei tea, kas relv on tulistamiseks valmis või mitte, tee ohutus-kontroll.	
8. Kui sinu käes on relv, mis on laetud, siis kaitse alati oma silmi ja kõrvu. Kanna kaitse-prille, kõrva-klappe ja/või kõrva-troppe.	

7. Vaata videot: „Automaatrelva R-20 õpe [4/4]. Ohutu relvakäsitsemise põhireeglid“ (50 sek algusest).

Ohutu relv

Kirjuta siia viis olulist sõna, mida videos kuuled.

Relva-ohutusest räägib eesti näitleja, poliitik ja kaitse-liitlane Madis Milling (1970–2022).

8. Kirjuta sobiv sõna.
Kontrolli vastuseid koos paarilisega või
väiksemas rühmas.

Ohutu relv

relv, laetud, sõrm, siht-märki, valveta, õlast, tulistada, kaitse-riiv, sihi, ette-vaatlik, hävitada

1. Alati, kui võtad relva kätte, siis mõtle, et see on _____.
2. Selle-pärast ole iga relvaga _____.
3. Kui _____ on laetud, siis ära sihi asjatult
(ilma vajaduseta) kedagi ega midagi!
4. Ära suuna relva kellegi poole, keda sa ei taha _____.
5. Ära _____ teisi inimesi ka ohutu relvaga!
6. Pane _____ päästikule ainult siis, kui sihid _____
ja tahad seda tulistada.
7. Vajuta päästikule ainult siis, kui oled kindel, et tahad seda siht-märki _____.
8. Pane kaitse-riiv peale, kui võtad relva _____.
9. Pane _____ peale ka siis, kui sa ei sihi vastast ega siht-märki.
10. Valva alati oma relva! Ära jäta kunagi oma relva _____!

9. Milline?

Test on tehTUD
Test on tegeMATA.

✓ -TUD (-DUD)	✗ -MATA	✓ -TUD (-DUD)	✗ -MATA
Test on tehtud.	Test on tege m ata.	Relv on laetud. hooldat u d relv	Relv on laadim a ta.
			
lõhat u d miin	lõhkam a ta miin	hooldat u d relv ette-valmistat u d laske-koht	kasutam a ta laskemoon

10. Tee ☒ sinna, kus on -tud (-dud).
Tee ☐ sinna, kus on -mata.

Test on tehTUD
Test on tegeMATA.

☒ organiseeritud liikumine	☐ Käsk on täidetud!
☐ Seis! Kontrollimata lask!	☐ Sa said testi arvestatud.
☐ laadimata relv	☐ värvimata ala kaardil
☐ Kaevik on kaitstud vastase tule eest.	☐ See koht on hästi varjatud.
☐ Sõdur jätab käsu täitmata.	

11. Kirjuta pildi alla õige väljend.

Test on tehTUD
Test on tegeMATA.

hästi varjatud, laetud, lahti võetud, laadimata

See relv on _____ .

See relv on _____ .

See koht on _____ .

See relv on _____ .

12. Joonista puuduvad pildid järgmisele lehele.

ÕnneLIK ja õnneTU

✓ -LIK

✗ -TU

õnnelik

õnnetu

✓ -LIK

✗ -TU

kasulik

kasutu

murelik

muretu

ohtlik

ohutu

korralik

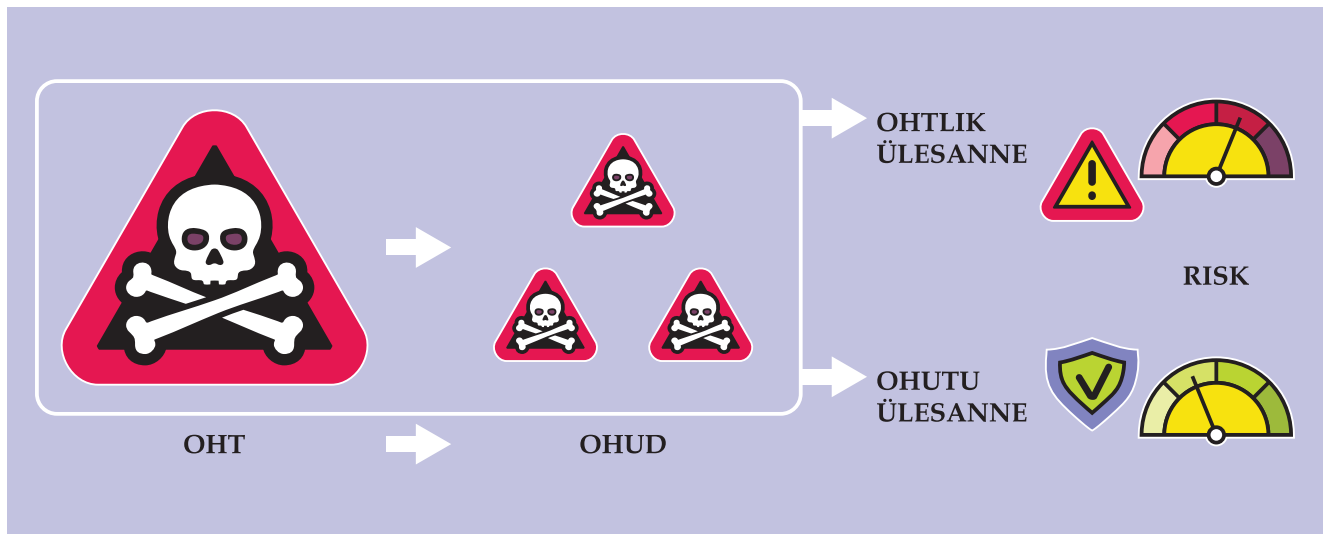
korratu

13. Tehke paarilisega laused. Kasutage iga sõna.

✓ **LIK**- ja ✗ **TU**-LIITE KORDAMINE

ÕnneLIK ja õnneTU

14. Kas tead, mida need sõnad tähendavad?

Tee 5–6 lauset.

ÕnneLIK ja õnneTU

ette-vaatlik, ette-vaatamatu, isiklik, kaitse-väelaslik, korralik, korratu, lõhnatu, tundmatu, tähele-panelik, tähele-panematu, täielik, vajalik, võimalik, võimatu

15. Muuda laused huvitavamaks!

Kasuta **LIK**- ja **TU**-sõnu.

ÕnneLIK ja õnneTU

Näide: See on gaas. ⇒ See gaas on lõhnatu, aga ohtlik. Jookseme ruttu!

See oli kogemus. _____

See oli missioon. _____

Sõdur peab olema valmis. _____

See on relv. _____

Ta tegi vea. _____

16. Pane sõnad rühmadesse.

ÕnneLIK ja õnneTU
Test on tehTUD
Test on tegeMATA

Inimene: ette-vaatamatu, ette-vaatlik, ...

Käsk: täidetud, ...

arvestatud	laadimata	täitmata
ette-vaatamatu	laetud	tegemata
ette-vaatlik	lõhatud	tehtud
ette-valmistatud	lõhkamata	tundmatu
hooldatud	lõhnatu	uskumatu
isiklik	ohtlik	vajalik
kaitse-väelaslik	organiseeritud	valveta
kaitstud	tähele-panelik	varjatud
kasutamata	tähele-panematu	värvimata
kontrollimata	täidetud	võimalik
korralik	täielik	võimatu
korratu		

17. Kirjuta sobiv sõna. Kasuta iga sõna üks kord.

ÕnneLIK ja õnneTU
Test on tehTUD
Test on tegeMATA

1. Teid ootab _____ *korralik* _____ õhtusöök ja saun.

2. Ole _____! Siin on miini-ala!

3. Tubli, su relv on _____!

4. Jookseme kiiresti ära! Õhus võib olla _____ gaas.

5. See on _____ missioon, aga me peame selle täitma!

6. _____ üksus liigub meie poole.

7. See oli _____ otsus! Nüüd on meil suured probleemid.

8. See oli _____ viga!

9. Sa oled _____ luuser!

10. Tubli töö, sa olid _____!

11. Sul on _____ oskus tulistada igas suunas korraga.

Mis emotsioone need laused tekitavad? Joonista iga lause ette emotikon.

See meeldib mulle!

See ei meeldi mulle!

See on igav.

Mul on piinlik.

Ma olen kurb.

See on super-äge!

Ma olen vihane!

Ma olen väga-väga kurb!

18. Kirjuta õige sõna.

Ilma moonata

loata, muusikata, padruniteta, sõjata

-TA

ilma lahingu-varustuseta

ilma juhusteta

ilma kinnasteta

ilma laske-moonata

1. Me kasutame relva „kuivalt“ – ilma _____.

2. Laulame hümnid ilma _____.

3. Lääne-Euroopa elas 75–80 aastat ilma _____.

4. Pilte on keelatud ilma _____ internetti panna.

Korda!

19. Kirjuta sõnad.

ÕnneLIK ja õnneTU
Test on tehTUD
Test on tegeMATA

_____ <u>ette-vaatlik</u> _____ - ette-vaatamatu	laetud - _____
ette-valmistatud - _____ <u>ette-valmistamata</u> _____	lõhatud - _____
_____ - hooldamata	ohtlik - _____
kaitstud - _____	_____ - tähele-panematu
_____ - kasutamata	_____ - tegemata
kontrollitud - _____	_____ - võimatu
_____ - korratu	

20. Lõpeta lause.
Kasuta **LIK**- ja **TU**-sõnu.

ÕnneLIK ja õnneTU

Sõdur, kes ...

1. Sõdur, kes ei ole tähele-panelik, võib panna laagri üles miini-väljale.
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

21. Kirjuta tekst
„Barbie ja Keni esimene päev metsa-laagris“.

ÕnneLIK ja õnneTU
Test on tehTUD
Test on tegeMATA

Kasuta neid sõnu ja ülesannet 19: *arvestatud, kasutu, kaitse-väelaslik, tähele-panelik, värvimata.*

Näide: Ken tundis, et ilma Barbie abita on ta metsas kasutu.

22. Kuidas sa hoiad ära riske?

Ohutu relv

Näide: Oht: ma tulistan ennast või oma kaaslast.

⇒ Kui relv on laetud, ära sihi inimest. Ära suuna relva inimese poole.

1. Oht: ma vajutan kogemata päästikule. _____

2. Oht: ma kaotan kuulmise. _____

3. Oht: ma vigastan oma silma. _____

4. Oht: ma lasen vale siht-märki. _____

5. Oht: ma arvan, et laetud relv on ohutu. Aga ei ole. _____

6. Oht: teine sõdur laseb inimest minu relvaga. _____

7. Oht: ma tulistan siht-märki liiga hilja. _____

23. Kirjuta ohutuse põhi-mõtted.

KAHEKSA PÕHI-MÕTET

Ohutu relv

Näide: 1. Alati, kui võtad relva kätte, siis mõtle, et see on laetud.

Selle-pärast ole iga relvaga ettevaatlik.

2. Ära sihi _____.

Ära suuna _____.

3. Pane sõrm _____:

- _____

- _____

4. Vajuta päästikule ainult siis, kui _____

5. Pane kaitse-riiv _____:

- _____

- _____

6. Valva _____!

Ära _____.

7. Pean teadma ja arvestama:

Milline on ohutu relv?

Milline on _____?

Kas laskemoon _____?

Kas salv _____?

Kas relv on _____?

Kui sa ei tea, kas _____.

8. Kui sinu käes on _____.

Kanna _____, _____

ja/või _____.

24. Räägi klassis 3–5 lauset.
Teema: OHTLIK RELV

ISE-SEISEV TÖÖ
7. PEATÜKK

- Mis juhtus?
- Miks see on ohtlik?
- Kuidas on õige?

8. PEATÜKK. MAASTIK, ILM JA NÄHTAVUS

8.1. ILMA-KAARED

1. Aruta kaaslastega.

Ilma-kaared

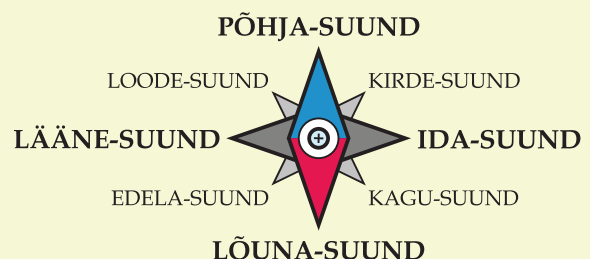
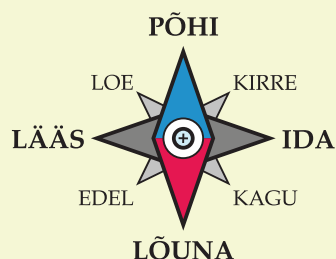
- Kuidas sa tead, kus on põhi?
- Kui palju sa oled kaardi ja kompassiga orienteerunud?
- Sa oled metsas ja sul ei ole kaarti. Kuidas sa leiad tee?

2. Millised on uued sõnad?

Ilma-kaared

ILMA-KAARED

3. Lugege paarilisega korda-mööda. Valige õige vastus.

Ilma-kaared

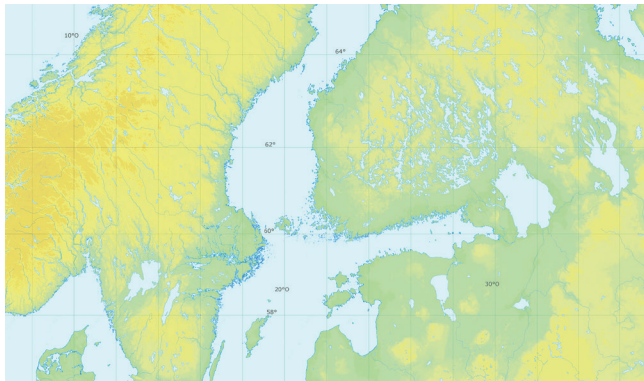
- Sa liigud kaardil **alla**.
Mis suunda sa lähed?
 - a) lõunasse
 - b) läände
 - c) itta
- Sa liigud kaardil **paremale**.
Mis suunda sa lähed?
 - a) lõunasse
 - b) põhja
 - c) itta
- Kui paremal on ida, siis **vasakul** on ...
 - a) lõuna
 - b) põhi
 - c) lääś
- Kirre** on kahe ilma-kaare vahel.
Milliste ilma-kaarte vahel on kirre?
 - a) lõuna ja ida vahel
 - b) põhja ja ida vahel
 - c) ida ja lääne vahel

5. **Edel** on kahe ilma-kaare vahel. Milliste?

- a) lõuna ja ida
- b) põhi ja lõuna
- c) lõuna ja lääs

7. **Kagu** on kahe ilma-kaare vahel. Milliste?

- a) lõuna ja põhi
- b) põhi ja ida
- c) lõuna ja ida

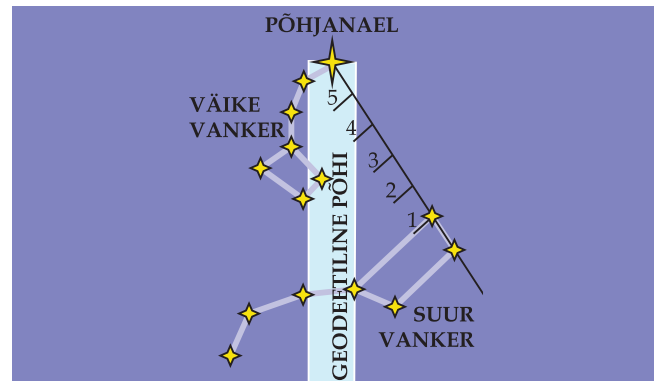
Kaart.

6. **Loe** on kahe ilma-kaare vahel. Milliste?

- a) lõuna ja lääs
- b) põhi ja lääs
- c) lõuna ja ida

8. Mis suunda sa määrad tähtede järgi?

- a) ida-suuna
- b) lääne-suunda
- c) põhja-suunda

Põhja-naela abil määrad põhja-suunda.

4. Kirjuta õige ilma-kaar.

Ilma-kaared

- 1. Tartu jääb Tallinnast _____ poole.
- 2. Kui päike loojub, siis ta on _____ pool.
- 3. Kui ma vaatan põhja poole, siis minu selja taga on _____.

Päike tõuseb.

Päike loojub.

5. Aruta paarilisega: mis ilma-kaares on need linnad Eesti kaardil.

Ilma-kaared

Pärnu _____

Tallinn _____

Narva _____

Valga _____

6. Aruta paarilisega: mis suunas on Eestist need maad?

Ilma-kaared

Soome _____ *on Eestist põhjas.*

Hiina _____

Ameerika Ühend-riigid _____

Läti _____

7. Aruta paarilisega: mis suunas on Paide need kohad?

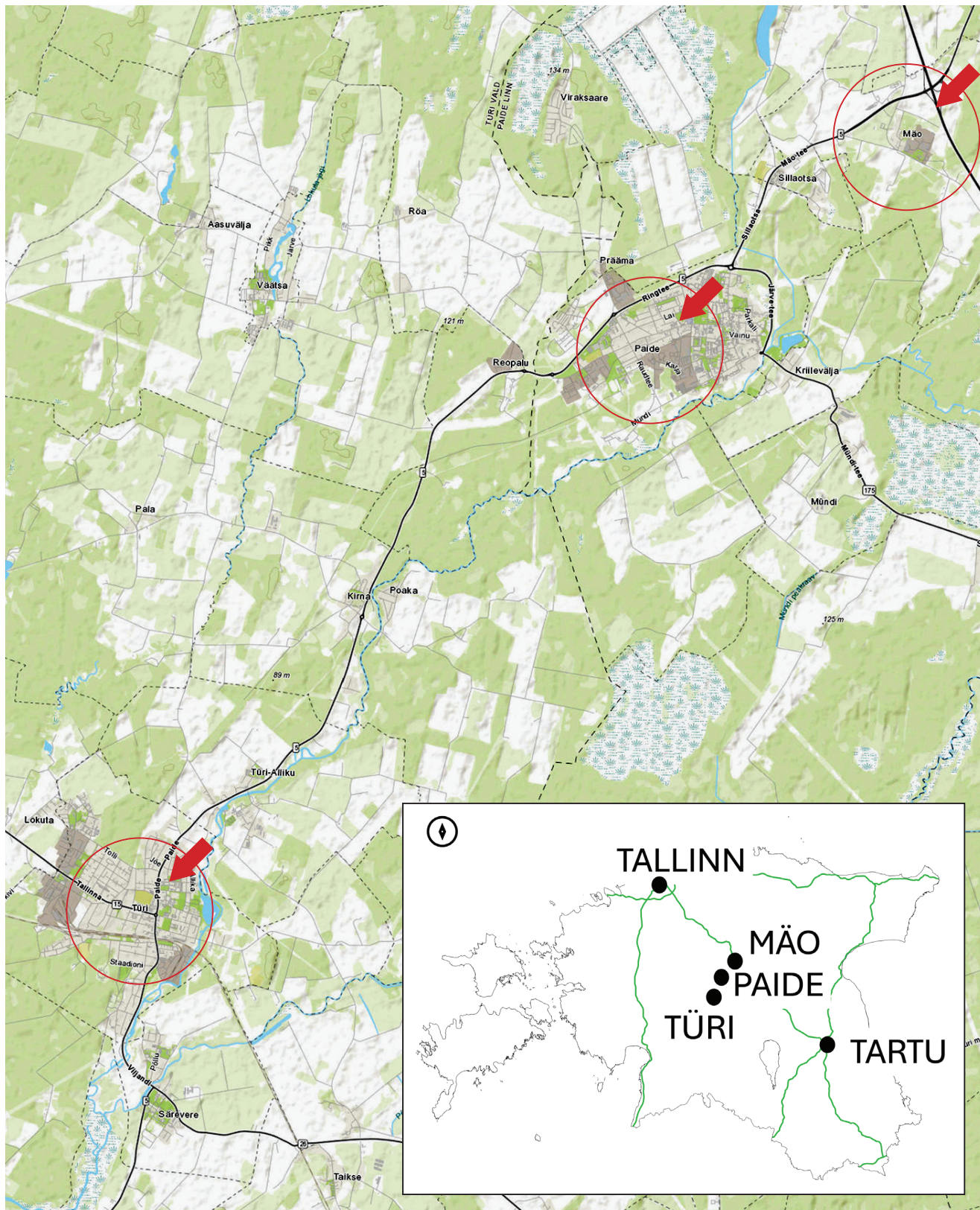
Ilma-kaared

Mäo _____

Türi _____

Tartu _____

Tallinn _____

8.2. ORIENTEERUME MAASTIKUL

8. Kuidas sa tead, kus sa praegu oled? Mis sind aitab?

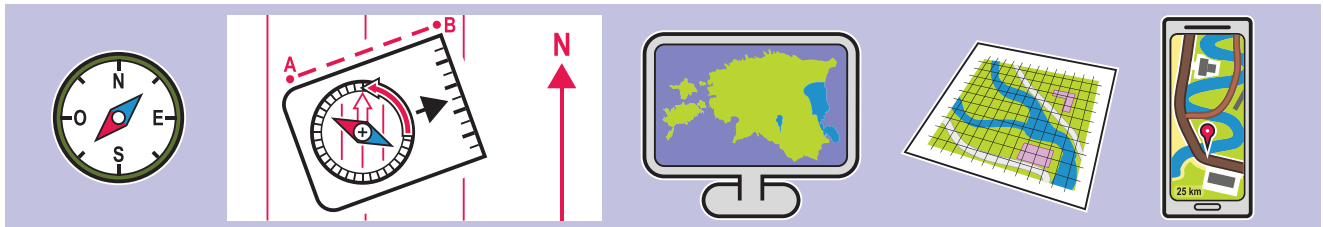
Orienteerume maastikul

9. Kas sa tead neid sõnu?

Loeme kaarti

kaart, kompass, GPS, asimuut, koordinaadid, kaardi-rakendus, Geo-portaal, vahe-maa

10. Mis on mis? Ühenda sõna ja tähendus.

Loeme kaarti

Sõna

1) maastik	5) Geo-portaal
2) mõõt-kava	6) kaardi-rakendus (äpp)
3) kompass	7) asimuut
4) märgib	8) määrab

Selgitus

3

See on mõõte-riist. See näitab ilma-kaari (põhi, lõuna, ida, lääts).

See on Eesti interneti-leht, kus on kaardid ja looduse info.

See näitab, kui palju kaart on väiksem kui päris-maa.

See on ala meie ümber. Seda on kujundanud loodus ja inimene. Seal on mäed, metsad, põllud, teed ja majad.

Paneb kaardile või paberile kirja, teeb märke.

Leiab ja otsustab, mis on asu-koht, suund või ülesanne.

See on kaart telefonis. See näitab sinu asu-kohta. Sealt saad otsida teid, maju, mägesid ja jõgesid.

See on number kraadides (0°–360°). See ütleb, mis suunas sa pead liikuma. Näiteks ida on 90°.

11. Kirjuta siia oma väe-osa koordinaadid.

Loeme kaarti

12. Kuula dialooge ülesandest 13. Vasta küsimustele.

Orienteerume maastikul

Dialoog 1. „Kaart ja suund“ – Kus on sõdurid?

Dialoog 2. „Kompassi kasutamine“ – Kust-poolt päike tõuseb?

Dialoog 3. „Vahe-maa ja suund“ – Kus on positsioon?

13. Loe koos paarilisega dialooge. Esita paarilisele küsimusi.

Orienteerume maastikul

- Kas sina oled olnud selles situatsioonis?
- Kas see dialoog on realistlik?
- Kuidas te õpite sõduri baas-kursusel orienteerumist?
- Millist orienteerumise ülesannet sina oled lahendanud?

KAART JA SUUND

Sõdur A: Näita, kus me kaardil oleme.

Sõdur B: Siin – metsa ääres. Näed seda teed?

Sõdur A: Jah. Kuhu see tee läheb?

Sõdur B: Tee läheb põhja poole.

KOMPASSI KASUTAMINE

Sõdur A: Mul ei ole kompassi.

Sõdur B: Mul on. Oota, ma vaatan.

Sõdur A: Kus on ida?

Sõdur B: Siin – paremal. Näe, päike tõuseb seal.

VAHE-MAA JA SUUND

Sõdur A: Kui kaugel on positsioon?

Sõdur B: Umbes kaks kilo-meetrit.

Sõdur A: Mis suunas me liigume?

Sõdur B: Liigume lõunasse, üle põllu.

14. Tutvu kaardi leppe-märkidega. Kaardil on palju värve.

Loeme kaarti

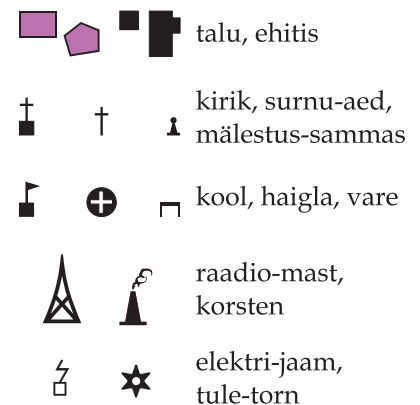
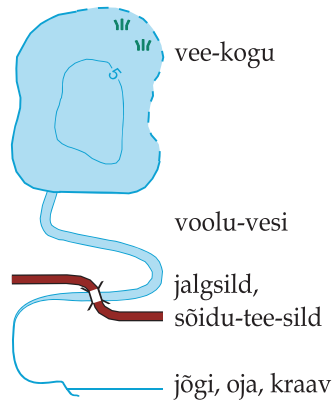
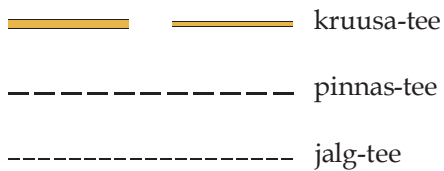
Mis on kaardil sinine? Miks? Veekogu, sest maastikul on veekogud sinised

Mis on kaardil roheline? Miks? _____

Mis on kaardil pruun? Miks? _____

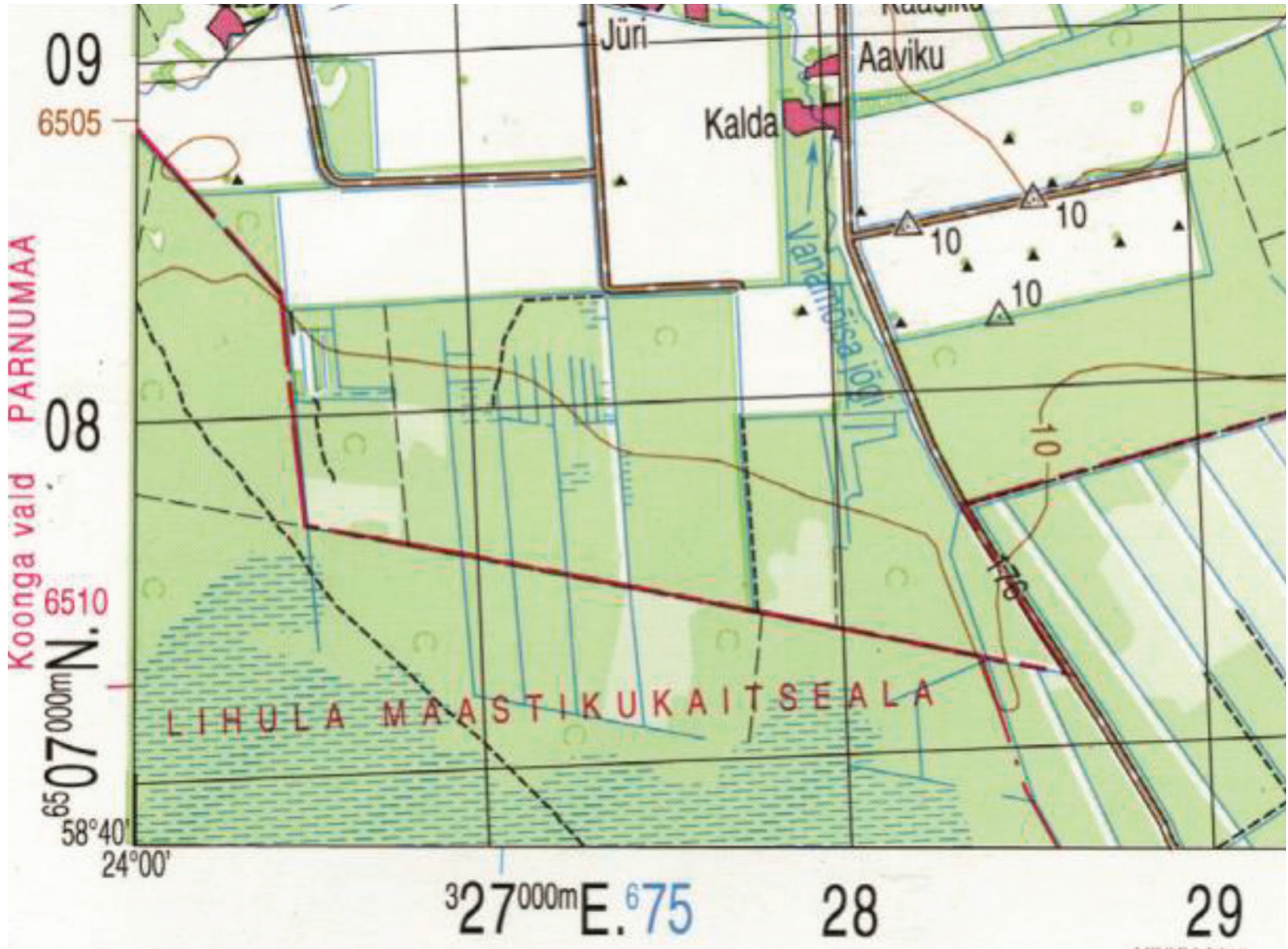
Mis on kaardil valge? Miks? _____

Mis on kaardil must ja punane? _____

15. Aruta paarilisega: millised leppe-märgid on kaardil?

Loeme kaarti

16. Mõõt-kava.

Suurem kui / väiksem kui / täpsem kui

Loeme kaarti

1 : 500 on _____ kui 1 : 5000.

1 : 1000 on _____ kui 1 : 100.

1 : 10 000 on _____ kui 1 : 1000.

Väiksem ehk **kõige väiksem** mõõt-kava on _____.

Suurim ehk _____ mõõt-kava on _____.

Täpsem ehk _____ mõõt-kava on _____.

17. Joonista oma kaart. Vali üks koht: lemmik-koht, puhkus, jalutus-käik, väe-osa.

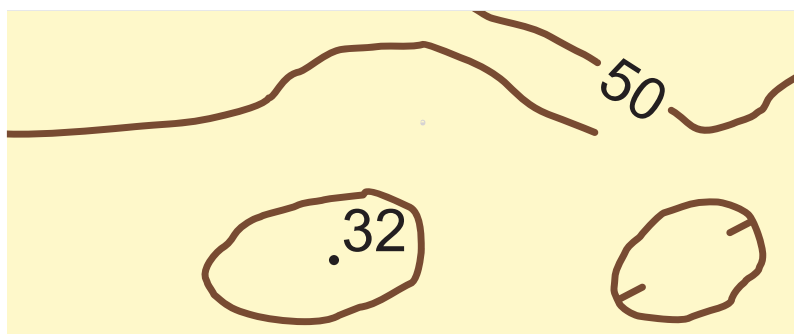
Kasuta leppe-märke (näiteks mets, soo, tee, hoone, vesi). Märki mõõt-kava.

Loeme kaarti

18. Joonista pildi kohta topograafiline kaart.
Märgi kõrgust joontega – vaata näidist paremal.

Loeme kaarti

horizontaal, küngas, lohk

A large empty rectangular box for drawing a topographic map of the landscape shown in the first image.

8.3. HALB NÄHTAVUS

19. Kuula dialooge järgmises ülesandes.
Vasta küsimustele.

Nähtavus

Dialoog 1. „Halvad olud“

– Mis on probleem (vihm / udu / pimedus / mägi)?

Dialoog 2. „Vastane on lähedal“

– Mis käsu sõdurid said?

Dialoog 3. „Ette-vaatlik tõus“

– Mis on ees?

Dialoog 4. „Kas hoone varjab ohtu?“

– Kus on siht-märk?

Pimedas on halb nähtavus.

20. Kuula dialooge veel kaks korda.
Vasta küsimustele.

Nähtavus

HALVAD OLUD

Sõdur A: Nähtavus on halb. Tugev vihma-sadu on.

Sõdur B: Jah. Ma ei näe silda.

Sõdur A: Kas kasutame kompassi?

Sõdur B: Jah, ja liigume aeglaselt.

VASTANE ON LÄHEDAL

Sõdur A: On liiga pime. Ma ei näe midagi.

Sõdur B: Pane punane lamp põlema.

Sõdur A: Meil on käsk vaenlast jälgida.

Sõdur B: Oleme metsa ääres varjus. Ära tee häält!

ETTE-VAATLIK TÕUS

Sõdur A: Mägi on ees. Me ei näe, mis on mäe taga.

Sõdur B: Meie kaart näitab, et seal on vee-kogu.

Sõdur A: Ma liigun ette-vaatlikult üles, sina jää varju.

Sõdur B: Kui näed ohtu, siis tule kohe tagasi!

KAS HOONE VARJAB OHTU?

Sõdur A: Meie siht-märk on sild jõe peal. Jõgi on selle talu-hoone taga.

Sõdur B: Me ei tohi üle lageda välja joosta.

Sõdur A: Ma liigun vasakult, mööda metsa-serva.

Sõdur B: Mina jään hoone varju ja kaitsen sind.

Mis on lahendus?

Vali üks:

- a) oleme varjus, kuni vihm lõppeb
- b) kasutame kompassi ja liigume aeglaselt
- c) kuulame: kas vastane on lähedal

Mille sõdur paneb põlema?

Vali üks:

- a) valge lamp
- b) punane lamp
- c) maja metsa ääres

Kes läheb mäest üles?

- a) sõdur A
- b) sõdur B

Kuidas liigub sõdur siht-märgi poole?

- a) üle välja
- b) mööda metsa-serva
- c) mööda jõge

21. Õpi koos paarilisega üks dialoog pähe.
Esitage see klassile.

Nähtavus

8.4. ILM JA SÕDURI OHUD

22. Paaris-töö. Vaadake aknast välja.
Missugune ilm on täna? Missugune ilm oli eile?

Ilm

Täna _____

Eile _____

23. Tõuse püsti.
Küsitle kaaslasi. Leia keegi, ...

Ilm

... kellele meeldib suvi. _____

... kellele meeldib sügis. _____

... kellele ei meeldi vihm. _____

... kelle lemmik-aastaaeg on talv. _____

... kes ei armasta palavust. _____

... kes armastab lund. _____

24. Vaadake paarilisega pilte.
Mille poolest olud erinevad?
Küsige mõlema pildi kohta viis küsimust ja vastake.

Ilm ja varustus

25. Missugused ohud on talvel ja suvel, kui sa liigud maastikul? Joonista ja kirjuta viis ohtu.

Ilm

**26. Vaata nime-kirja.
Vasta küsimustele.**

Ilm ja varustus

- Mida sa kasutad talvel?
- Mida sa kasutad suvel?
- Mida sa kasutad suvel ja talvel?

Kui sa ei tea sõna, siis küsi paariliselt.

Ilm ja varustus

soe pesu, lume-labidas, väli-vorm, jakk, vee-kindlad püksid, jope, soe kampsun, kindad, püksirihm, saapad, alus-püksid, sokid, talve-vorm, T-särk, vormi-müts, põlve-kaitsmed, maskeerimis-ülikond, vihma-ülikond, päikese-kreem, kummikud, selja-kott, katelok, vee-pudel, vahetus-riided, gaasi-mask, krae, kiiver, villased sokid, telk-mantel, skaut-müts, sapööri-labidas, frentš, kuuli-vest, vee-kindlalt pakitud varustus

Suvel vajalik	Talvel vajalik	Sobib suvel ja talvel

27. Valige paarilisega korda-mööda sõnu ülesandest 26. Vasta küsimustele.

Ilm ja varustus

- Kuhu sa need asjad paned või kust sa need võtad?

kätte, jalga, selga, pähe või kaela, peale, taskusse, kaasa, selja-kotti või plaadi-kandja külge

Näide: Panen sooja pesu selga. Võtan lume-labida kätte.

28. Kuidas? Soovita sõbrale.

Ilm ja varustus

soojalt, kergelt, hoolikalt, ette-vaatlikult, vee-kindlalt

1. Rännakuks riietu _____
2. Liigu võõral maastikul _____
3. Paki selja-kott _____
4. Vahi-postil riietu _____
5. Paki varustus _____

LISA-ÜLESANDED

29. Kuula ühe sõduri mälestusi. Kirjuta välja sõnad varustuse ja ilma kohta.

Ilm ja varustus

30. Loe teksti. Kontrolli oma vastuseid. Kirjuta sõnad, mis on puudu.

Ilm ja varustus

Aja-teenija blogi

VIIMASED PÄEVAD TEENISTUSES

Õppused läbi – reserv ootab!

1. Päike paistab ja on soe.
2. Õppused ja laagrid on läbi.
Me ootame, millal me lähme reservi.
3. Enne reservi minekut peab sõdur asjad riigile tagasi andma.
4. Eelmisel reedel oli varustuse kontroll. Me viisime kõik asjad kasarmu taha.
Ainult sokke ja alus-pesu ei viinud.
5. Taevas oli selge ja ilm oli mõnus.
6. Rühma-ülem kontrollis kõik asjad üle.

Vihm ja segadus

7. Aga pärast tuli kiire tugev vihm.
8. Ma katsin oma asjad kiiresti telk-mantliga. Õnneks enamik varustusest jäi kuivaks.
9. Me kuulsime, et mõnel sõduril oli osa varustust kadunud. See jäi vist metsa.
10. Mina ei leidnud oma põlve-kaitset. See kadus kuivatus-kapist suur-õppuse ajal.
11. Igal sõduril on oma kapp. Ta kuivatab seal varustust ja pestud riideid.
Keegi võttis sealt mu põlve-kaitsme ära.

Lõpp hea, kõik hea

12. Ma kirjutasin seletus-kirja. Seletus-kirjas peab kirjutama, kuidas asi kadus.
13. Kui asi on kadunud või katki, peab võib-olla maksma raha.
14. Leitnant ütles, et kirjuta: „Põlve-kaitse kadunud suur-õppuse ajal.“
15. Ma kirjutasin nii. Õnneks ma ei pidanud raha maksma.
16. Esmas-päeval sain uued põlve-kaitsmed. Rühma veebel andis need mulle.
17. Samal päeval tegime kasarmu ees pilti. Kogu kompanii oli koos, umbes sada sõdurit.
Kõigil oli varustus seljas ja relv käes. See oli uhke hetk!

31. Loe teksti veel üks kord.

Aruta paarilisega: kas lause on õige või vale?

Ilm ja varustus

Kas õige või vale?	ÕIGE	VALE
Sõdur ootab reservi minekut.		
Sõdur tõi varustuse välja. Siis tuli vihm.		
Sõduri põlve-kaitse kadus suur-õppusel.		
Sõdurid tegid pilti kasarmu taga.		
Sõduri kompaniis on täpselt sada sõdurit.		

32. Aruta paarilisega.

Ilm ja varustus

- Kas teie rühmas oli see probleem: sõdur kaotas varustus-elementi ära?
- Mis oli lahendus?
- Kas mõni sõdur maksis kadunud varustus-elementi eest raha?

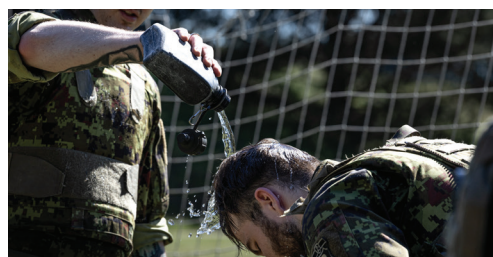
Korda!

33. Tee kaaslastele esitlus „Halvad ilma-olud“. Kuula teiste esitlusi ja kirjuta üles.

Ilm ja varustus

1. Kuidas sa kaitsed end kuuma eest?
2. Kuidas sa kaitsed end külma eest?
3. Kuidas sa kaitsed end vihma ja niiskuse eest?
4. Mida sa kasutad, et varjata end vaenlase eest?

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

34. Lugege koos paarilisega dialoogi. Vastake küsimustele.

Nähtavus

UDU JA VAENLANE EES

Sõdur A: Soo on lage, aga udu on. Ma ei näe siht-märki.

Sõdur B: Jah, olud on halvad. Mina ka ei näe. Aga me peame edasi minema.

Sõdur A: Läheme puude alt, seal oleme varjus.

Sõdur B: Hästi. Liigume aeglaselt ja vaikselt.

Vastake koos paarilisega.

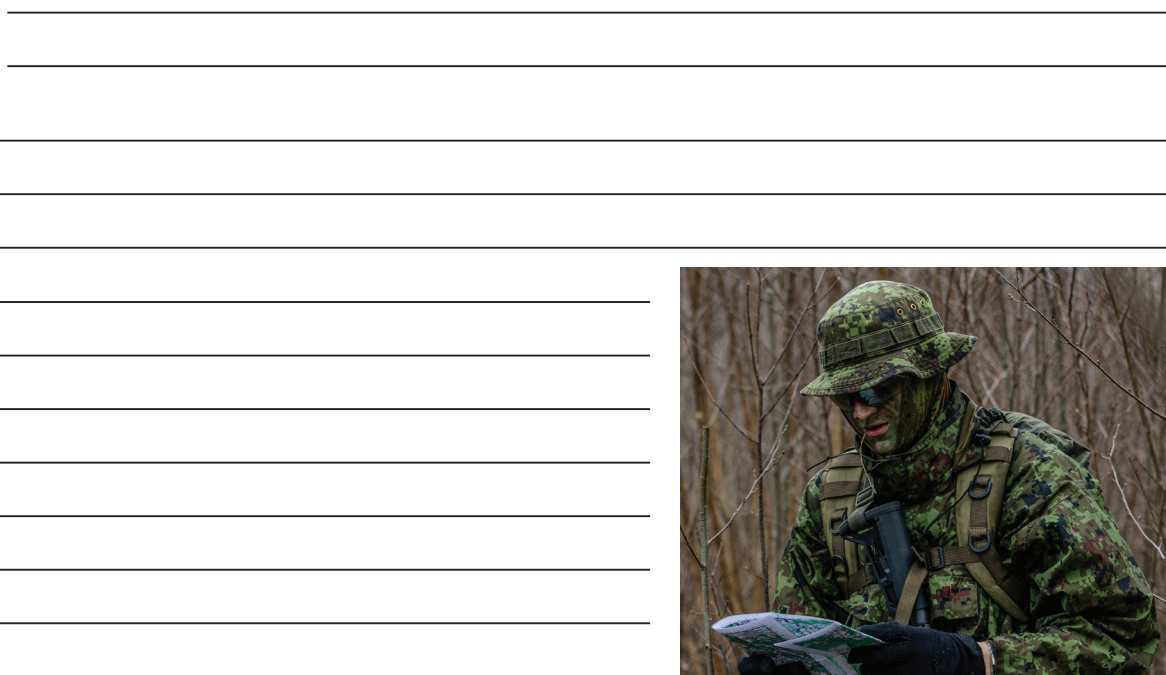

- Mida sina teeksid, kui on udu või pime?
- Kuidas sa liiguksid edasi?

Orienteerume maastikul

Loeme kaarti

Orienteerume maastikul

Ilm ja varustus

KAKS SÕPRA, ÜKS MISSIOON

Aleks on kaitse-väes olnud juba kolm kuud. Alguses oli tal väga raske. Aleks ei olnud eriti aktiivne juba kooli ajal. Talle ei meeldinud sport. Ta luges kodus raamatuid ja mängis arvuti-mänge.

Aleksi sõber Erik on teist-sugune, väga sportlik. Erikule meeldib trenn ja füüsiline tegevus, aga eesti keelt ta ei oska. Aleksil on hea meel, et nad on koos kaitse-väes. Erik aitab teda mõni-kord. Aga ikkagi on kaitse-väes raske. Aleks tahab vahel koju. Ta igatseb oma arvutit ja raamatuid.

Täna läks nende rühm metsa. Väljas sadas lund. Metsas oli külm ja pime. Alguses kaevasid nad kaevikut. Aleksi käed valutasid. Tal oli kõht tühi ja ta oli halvas tujus. Pärast lõuna-sööki tuli jao-
 ülem ja ütles: „Aleks ja Erik, teie lähete täna luurele. Kompass ja kaart on siin. Minge ja tooge
 infot, mis on metsa taga.“

Nad hakkasid minema. Puhus külm tuul. Lume asemel sadas nüüd vihma. Nad liikusid aeglaselt ja ette-vaatlikult, sest nähtavus oli ainult paar meetrit.

Järsku jäi Erik seisma. Nende ees olid põõsad. Ja põõsastes ...

**37. Kirjuta piltidest 1–5.
Esitle tunnis peast!**

ISE-SEISEV TÖÖ
8. PEATÜKK
Ilm ja varustus

- Mis situatsioon on pildil?
- Mis ilm on?
- Milline on maastik?
- Mis varustus on sõduritel? Miks?
- Kui olud on halvad, siis mida ei tohi unustada?

1

2

3

4

5

9. PEATÜKK. METSA-LAAGER JA RÄNNAK

9.1. LÄHME LAAGRISSE!

1. Mis on mis?

Ühenda sõna ja tähendus.

Sõnad

1) metsa-laager	7) maastik
2) rännak	8) luure-info
3) selja-kott	9) tule-positsioon
4) järjestikku	10) raadio-side
5) ahelik	11) varustus
6) lahingu-ülesanne	

- _____ ülesanne, mida sõdurid täidavad lahingu ajal
- _____ sõdurile vajalikud asjad
- _____ sõdurid õpivad, kuidas metsas hakkama saada ja end kaitsta. Nad magavad telgis, söövad katelokist ja kaevavad kaevikuid
- _____ informatsiooni annavad edasi raadio-lained
- _____ suur kott, milles on riided ja asjad. Sõdur kannab seda seljas
- _____ ette-valmistatud koht, kust sõdur tulistab
- _____ sõdurid matkavad pika maa metsas. Neil on kaasas selja-kotid ja muu varustus
- _____ informatsioon, mida kogutakse luurel
- _____ sõdurid liiguvad maastikul edasi kõrvuti
- _____ maa-ala meie ümber
- _____ üks-teise järel

2. Kirjuta puuduvad sõnad.

Pakime selja-kotti!

ossa, taskusse, rihmadega, varustus, parem-poolsesse, alumisse

VALMISTU METSA-LAAGRIKS JA RÄNNAKUKS

1. Paki oma _____ selja-kotti.
Kasuta vee-kindlaid kile-kotte!
2. Koti _____ ossa pane saapad
või kummikud ja saabaste puhastus-vahendid.
3. Koti ülemisse _____ pane
magamis-kott, tagavara-vorm ja kampsun.
4. Vasak-poolsesse _____ pane pesu,
hügieeni-tarbed, kaks käte-rätti, tualett-paber, kaks
paari sokke.
5. _____ taskusse pane kindad,
telk-mantel, õmblus-komplekt, kuiv-toit.
6. Magamis-matt kinnita _____
selja-koti peale.

3. Vaata videot „Väljaõpe. Kuidas pakkida seljakotti“ (0:00–3:30)

Pakime selja-kotti!

1. Selja-koti alumisse ossa pakime (mille?) _____ või
_____. ja _____.
2. Selja-koti põhi-ossa pakime _____, _____ ja
_____.
3. _____ ja _____ pakime vasak-poolsesse
taskusse.
4. Selja-koti parem-poolsesse taskusse paneme _____,
_____ ja _____.

4. Kontrolli paarilisega fotodelt vastuseid.
Küsi ise ja vasta küsimustele.

Pakime selja-kotti!

Kirjuta siia uued sõnad:

Pakime selja-kotti!

Põhi-koti ülemisse ossa

Magamis-kott
Tagavara-vorm
Kampsun
Kiivri-alune müts

Parem-poolsesse külje-kotti

Kindad
Telk-mantel

Klapi-taskutesse

Muu varustus, mida on vaja kiiresti kätte saada.
Sealt sa saad selle ise või lahingu-paarilise abiga kätte.
Sa ei pea koti-rihmu lahti tegema.

Magamis-matt = lebo-matt

Kinnita rihmadega selja-koti peale püsti või risti.

Põhi-koti alumisse ossa

Saapad

Saapa-hooldus-vahendid

Tagavara-patareid

Vasak-poolsesse külje-kotti

Pesu

Hügieeni-vahendid

Õmblus-komplekt

Kaks käte-rätti

Tualett-paber

Kaks paari sokke

Küsi paariliselt ja vasta paarilise küsimustele.

1. Kas sina pakid selja-kotti sama-moodi?
2. Kus on kõige raskemad asjad?
3. Mis juhtub, kui vee-pudel ja tualett-paber on koti põhjas?
4. Mis peab olema kiiresti kätte-saadav?

5. Loe tekst läbi.

Vaata allajoonitud sõnu. Kas sa tead neid?

Metsa-laagri kogemus

ALEKSI MÄLESTUSED METSA-LAAGRIST

Metsa-laager oli huvitav kogemus. Mulle see meeldis, aga Erikule väga ei meeldinud. Ma olin rõõmus, et läksime kaitse-väe-linnakust välja. Me sõitsime metsa-laagrisse veo-auto kastis. Meil olid selja-kotid ja relvad kaasas.

Kui jõudsimetsa, algas töö. Kõige-pealt kaevasime väli-käimla (metsa-WC) augu. Pärast seda panime üles laagri. Tõime autodest varustuse ja panime puude külge telk-mantlid. Pärast seda sõime lõunat. Toit tuli suurtes termostes. Me sõime suppi katelokist.

Pärast sööki oli õppus. Me õppisime, kuidas teha kaevikut. Me võtsime labidad ja kaevasime. Käed väsisid kiiresti!

Öösel magasime metsas. Panime magamis-matid maha ja ronisime magamis-kotti. Enne pakkisime ära kõik asjad.

Uni oli lühike. Magasime ainult kella kümnest kaheni. Siis me ärkasime häirega: kuulsime automaadi-laske. Jooksime kiiresti oma kaitse-positsioonile. Oli pime, aga me teadsime, kus positsioonid on. Me nägime valgust ja liikumist – see oli nagu filmis!

Hommikul oli kõik märg ja külm. Isegi magamis-kott oli niiske. Aga metsas oli hea ärgata. Linnud laulsid ja putukad lendasid õhus. Erik ei onud rahul, sest labo-matil oli kõva magada. Aga lõpuks ta ütles, et metsas on mõnus.

Tegime hommiku-võimlemist ja läksime sööma. Kõigil oli hea isu.

Märgi asjad, mida sa kasutad metsa-laagris.

6. Aruta paarilisega: mis on teie metsa-laagris sama-moodi? Mis on teist-moodi?

Metsa-laagri kogemus

7. Kirjuta „ALEKSI MÄLESTUSED METSA-LAAGRIST“ jutu kohta kümme küsimust. Küsi neid küsimusi oma kaaslaselt. Vasta tema küsimustele.

8. Metsa-laagris teevad sõdurid endale ise väli-käimla (metsa-WC). Pane laused õigesse järjekorda.

Metsa-laagri kogemus

VÄLI-KÄIMLA

- 1 Väli-käimla tehakse kohe pärast laagri-alale saabumist.
- Võta labidas ja kaeva auk. See peab olema vähemalt üks meeter sügav.
- Kõige-pealt loe: kui palju sõdureid on laagris? Üks käimla on 25 inimese peale.
- Kui sa ajasid käimla kinni, võta kaasa tualett-paber, seep, valgus-pulgad ja märgistus.
- Enne laagrist lahkumist likvideeri käimla. Aja auk kinni!
- Pärast kasutamist viska auku mulda või liiva.
- Vali koht. Käimla peab olema 90 meetrit kõögist, 50 meetrit vee-kohast ja 50 meetrit elamisest.
- Märgista väli-käimla asu-koht.

9. Mida teeb see sõdur metsa-laagris? Kuula, kirjuta tegevused ja mõtle kella-ajad.

Metsa-laagri kogemus

10. Loe tekst läbi. Kontrolli eelmist vastust.

Metsa-laagri kogemus

KÜLMAL AJAL LAAGRIS

Sõdur räägib mälestusi.

Hügieen metsas

Kui on kahe-päevane metsa-laager, siis seal pesta ei saa. Igal õhtul võtad märja rätiku või niisked salv-rätid, võtad näost maskeerimis-värvid maha. Puhasta ka keha tähtsad kohad. Siis ei teki ville ega mingit haigust.

Kaevik talvel

Oli talv, aga me kaevasime ikka kaevikut. Maa oli külmunud. Meile anti kirkad. Me lõhkusime jääd terve päeva. Kella üheteist-kümnest kuni kella kümneni õhtul! Meil olid kindad katki.

Õhtul kell kuus jõudsime pehme liivani. Üks inimene tõstis labidale pehme liiva ja kõik jooksid vaatama. Rõõmustasime, et pehme liiv on olemas! Nii sügav oli see jää! Lõpuks saime kaeviku valmis. See oli suur saavutus!

11. Kuidas kasutada väljendeid?

RännakuL,
rännakuKS,
ENNE rännakuT

See **rännak** on lõbus, **rännaku** juht on nalja-mees ja
keegi ei karda rasket **rännakut**.

Loe koos paarilisega väljendeid. Mida need tähendavad?

See on **huvitav rännak**.

Kuulame **huvitava rännaku** juhust.

Ma ootan **huvitavat rännakut**.

Me lähme **huvitavale rännakule**.

Rännaku varustus on märg.

Rännaku varustuse nime-kiri on seinal.

Ma kuivatan **rännaku varustust**.

Lisa **rännaku varustusele** tasku-lamp.

enne laagrit, **enne** õppust, **enne rännakut**
ilma varustusega, **ilma** loata, **ilma rännakuta**

Valmistu MILLEKS? – Valmistu rännakuKS!

MILLEKS sul palju aega kulub? – Mul kulub palju aega rännakuKS.

Kirjuta sõna **rännak** õiges vormis. Kontrolli paarilisega.

1. Enne rännakut _____ valmista ette kaart.
2. Kaardil peab olema _____ maa-ala.
3. Kileta kaart, sest _____ võib sadada vihma või lund.
4. Valmistu _____ ja tee oma saapad vee-kindlaks.
5. _____ liiguvad sõdurid ravis või vaba-sammul.
6. Ilma _____ ei õpi sõdur vajalikke oskusi.
7. Kui palju aega kulub _____ laagri-paika?
8. SBK lõpus läheme pikale _____.

12. Metsa-laagri ohutus.
Kirjuta väljendid tabelisse.

Metsa-laagri ohutus

 MIS ON KEELATUD?	 MIS ON VAJALIK?

Kas sa tead sõnu, millel on joon all?

Metsa-laagri kogemus

tulista ilma loata
hoia relv alati kaasas
jätta relv valveta
puutu tundmatut lõhke-keha
too laagrisse kaasa ohtlikud asjad
hoia puhtust
sorteeri prügi
võta prügi kaasa
tee lõket
põleta plastikut
hoia puid ja põõsaid
puhasta katelok ja söögi-riistad
joo puhast joogi-vett

söö halvaks läinud toitu
korja ja söö seeni
räägi viisakalt tsiviil-elanikega
austa kohalikke elanikke
kasuta enda telefoni
suitseta sigarette
joo alkoholi
kasuta narkootikume
pane selga ilmale sobiv vorm
hoia ennast vigastuste eest
hoia sideme-pakk taskus
tee endale puugi-kontroll

9.2. ÜLESANDED METSAS

13. Vaata tabelit. Kirjuta sobivad sõnad õiges vormis.

See uus ülem,
selle uue ülema,
seda uut ülemat

	Milline?			Kelle?	
Kes? Mis?	see uus ülem	see madal kaevik	Kes? Mis?	teise üksuse juht	Eriku kompass
Kelle? Mille?	selle uue ülema	selle madala kaeviku	Kelle? Mille?	teise üksuse juhi	Eriku kompassi
Keda? Mida?	seda uut ülemat	seda madalat kaevikut	Keda? Mida?	teise üksuse juhti	Eriku kompassi
		topograafiline kaart topograafilise kaardi topograafilist kaarti		meie vastane meie vastase meie vastast	sõbra välja-luba sõbra välja-loa sõbra välja-luba

Näide: Sul on vaja (mida?) madalat kaevikut.

- Kui oskad (kelle?) _____ pihta lasta, siis jääd ellu.
- Aleks on rõõmus (mille?) _____ üle.
Nad lähevad koos Tallinnasse Maria sünni-päevale.
- Nad peavad (mida?) _____ kaevama.
- Ülesandeks teil on vaja (mida?) _____ ja _____.
- Sõdurid kardavad (keda?) _____.
- Me täidame (kelle?) _____ käsku.

14. Loe koos paarilisega dialooge (vaata ka ülesannet 34).

Ülesanded metsas

Dialoog 1. ORIENTEERUMINE

Sergei: Ma pean just hakkama maastikul orienteeruma. Aga sellel **kaardil on midagi valesti**.

Artjom: Ära muretse, sa ju **tunned seda maastikku**. Aga arvesta, et **vahe-maad** on tõesti pikad!

Dialoog 2. KÄE-MÄRGID

Erik: Kuidas sul **käe-märkidega** läks?

Aleks: Ma nägin käe-märki ja arvasin, et see tähendab „Jooksel“. Ma jooksin ära.

Erik: Kas sa said signaalist valesti aru?

Aleks: Jah. Mul on vaja tõlki!

Dialoog 3. MÕÕTMINE

Sergei: Ülem kontrollib, kas oskame **vahe-maad mõõta**. Aga see **ei huvita** mind üldse!

Artjom: Ära muretse, see on **üli-lihtne** test! Aga arvesta, et **sul on vaja kaarti ja joon-lauda**.

15. Loe paarilisega korda-mööda teksti. Arutlege.

Käe-märgid

MÄRGID

Inimesed annavad mõni-kord infot märkidega. Mõned märgid on käe-märgid, aga on ka teised märgid.

Mis on mis? vilistan, nipsutan, näitan käe-märki, koputan sõrme-nukkidega

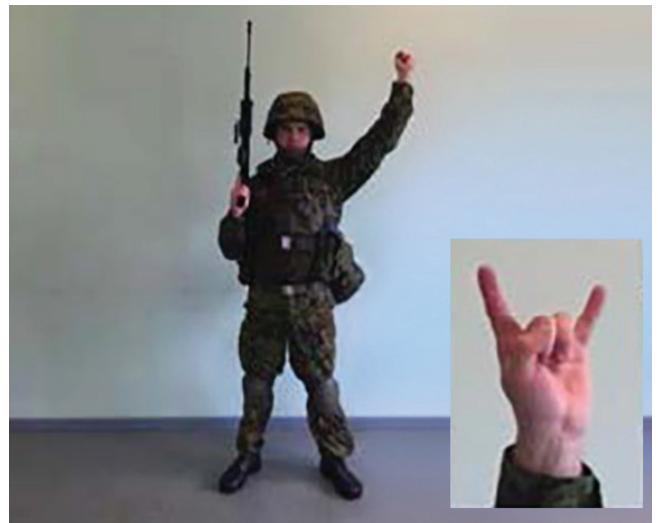
Tähelepanu

Alustada liikumist

Järjestikku

Male-laud

9.3. KÄE-MÄRGID

16. Loe teksti koos paarilisega.

Käe-märgid

KÄE-MÄRGID

Käe-märgid on universaalsed kokku-leppe-märgid. Käe-märkidega anname lahingu-väljal informatsiooni. Käe-märke näitab sõdur vaba käega – selle käega, kus pole relva.

Kui sa näed käe-märki, siis:

- korda käe-märki,
- veendu, et kõik teised sõdurid seda nägid,
- tee, nagu käsk ütleb.

Kui näitad käe-märki, aga teised sõdurid ei näe seda, siis:

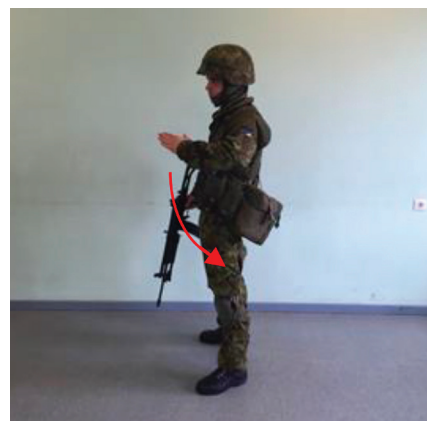
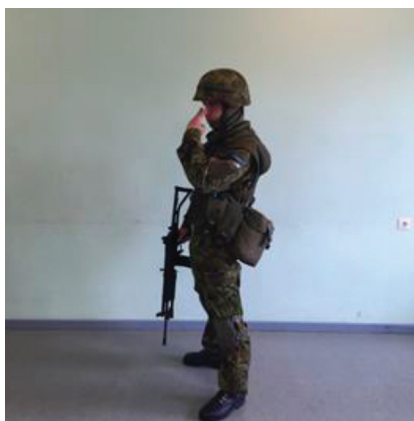
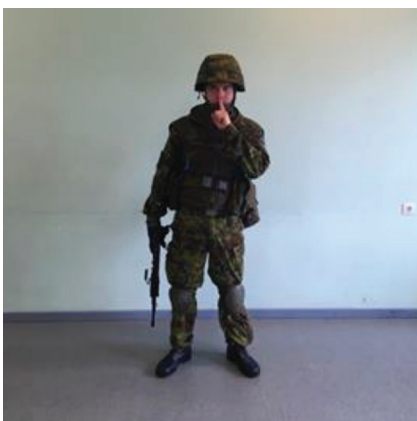
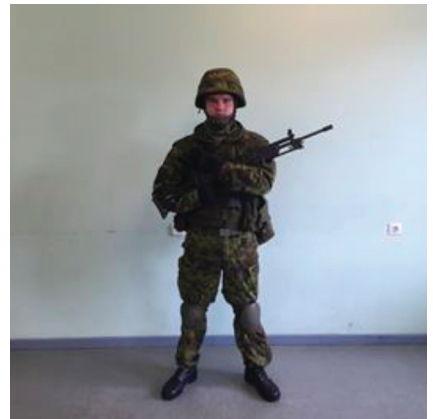
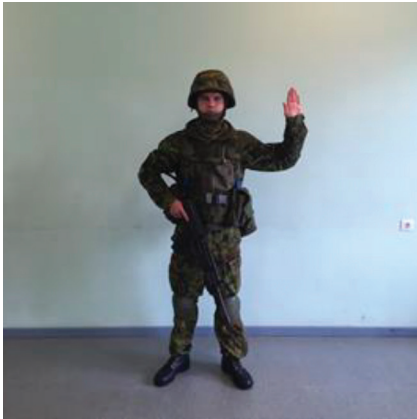
- vilista vaikselt või
- koputa vastu relva.

Näita ja selgita paarilisele mõnda sõduri käe-märki.

**17. Kirjuta pildi alla õige käe-märk.
Aruta paarilisega: mida need tähendavad?**

kogunege, peatus, varjuda, seis, takistus, vaata, vaikselt, kogunemis-koht, piki-vahe

9.4. SÕDURI TÖÖ-RIISTAD

18. Loe koos paarilisega korda-mööda tutvustust.

Sõduri töö-riistad

METSA-LAAGRI TÖÖ-RIISTAD

Sõdur kasutab palju töö-riistu. Töö-riistad on vajalikud:

- metsas,
- laagris,
- kui te ehitate,
- kui te teete kaitse-positsioone.

Tavaliselt jagab üks grupp (neli inimest) ühte töö-riista-komplekti. Hea sõdur oskab töö-riistu kasutada kiiresti ja turvaliselt.

19. Loe koos paarilisega korda-mööda teksti. Kirjutage, mis on piltidel.

Sõduri töö-riistad

PÕHI-TÖÖ-RIISTAD

Kirves – sellega ma raiun puid ja teen lõket.

Kirka – sellega ma lõhun maad, kui see on kõva või jääs.

Labidas – sellega ma kaevan maasse auku ja kaevikut.

Saag – sellega ma lõikan puitu (puid).

Kang – sellega ma tõstan midagi suurt ja rasket üles.

Tasku-nuga, multi-töö-riist – sellega ma lõikan noaga väikseid asju, keeran kruvi-keerajaga kruvisid ja lõikan näpitsatega traati.

tasku-nuga

20. Loe koos paarilisega korda-mööda teksti. Kirjutage, mis on piltidel.

Sõduri töö-riistad

MUU VAJALIK VARUSTUS

Kompass – kui ma ei tea suunda, siis vaatan kompassi.

Kaart – näitab, kus ma olen ja kuhu ma pean minema.

Maskeerimis-võrk – sellega ma varjan telgi ja varustuse.

Vee-kindel märkmik (ja pliiats) – ma kirjutan siia infot.

Aku-pank – sellega laen telefoni.

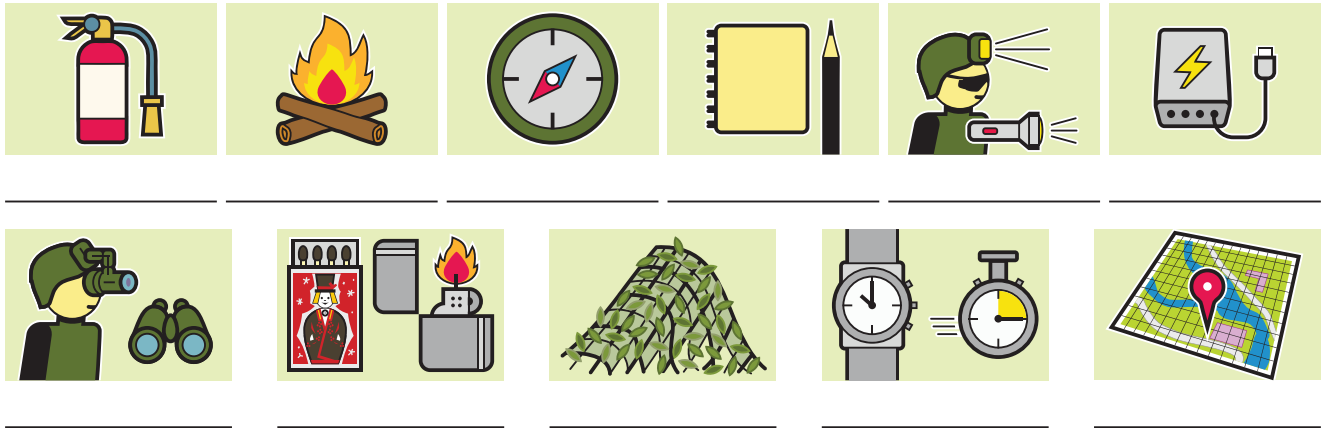
Binokkel ja öö-vaatlus-seade – need aitavad mul näha kaugele ja pimedas.

Käe-kell või stopper – nendega jälgin aega.

Tule-masin või tikud – nendega ma teen tuld.

Tule-kustuti – sellega kustutan tule-kahju.

Pea-lamp, tasku-lamp – nendega ma vaatan pimedas teed või kaarti.

21. Loe koos paarilisega dialoogi. Vastake küsimustele.

Sõduri töö-riistad

TELGI PÜSTITAMINE

Timo: Võta telgi-vaiad ja löö need kirvega maa sisse.

Rene: Hästi. Sa kinnita nõõrid vaiade külge ja pinguta.

Timo: Jah. Pärast hakkame ahju kütma.

Rene: Just, saame sooja ja valgust.

Timo: Ma toon veo-autost kütte-puud.

Rene: Too tikud ja tule-kustuti ka!

Telk, telgi-nõõrid ja -vaiad.

- Mille külge Rene paneb nõõrid?
- Mida Rene palub autost tuua?
- Kui sina paneksid telki üles, mis oleks esimene samm?

22. Loe koos paarilisega dialoogi. Vastake küsimustele.

Sõduri töö-riistad

NÕÖR ON KATKI

Marek: Oih, üks telgi-nõör läks katki.

Andrus: Pole viga. Ma võtan tasku-noa ja lõikan katkise otsa ära.

Marek: Väga hea, seo otsad kokku ja tee umb-sõlm. Umb-sõlm on tugev!

Andrus: Jah, valmis! ... Kuule, kas sul on näpitsad või multi-töö-riist?

Marek: Milleks sul neid vaja on? Tahad radari ka püsti panna?

Andrus: Ei, ma panen maskeerimis-võrgu traadiga veo-autole peale.

Marek: Ah soo, no siis küll. Võta, aga ära mu tasku-nuga jälle ära kaota!

- Mis läks telgil katki?
- Mida Andrus teeb tasku-noaga?
- Millise sõlme seob Andrus nõõrile?
- Miks Andrus küsib näpitsaid või multi-töö-riista?
- Kas lahingu-paarilistel on hea koostöö? Kas sul on ka?
- Mis on sinu kogemus? Mis on tähtis töö-riist looduses?

23. Loe koos paarilisega dialoogi. Vastake küsimustele.

Sõduri töö-riistad

VAATLUS-PÄEV

Kati: Me peame vaatlema seda teed.

Reigo: Mul on binokkel, aga ainult üks.

Kati: Mul on head silmad. Ja öösel kasutame minu öö-vaatlus-seadet.

Reigo: Kas sa kirjutad info üles?

Kati: Jah, märkmikku. Mul on pliiats ka.

- Mida Kati ja Reigo peavad tegema?
- Mida nad kasutavad öösel?
- Kuhu Kati info üles kirjutab?
- Kas sulle meeldib kirjutada infot telefoni või märkmikku? Miks?
- Kus on hea koht vaatluseks? Miks?

24. Loe koos paarilisega dialoogi. Vastake küsimustele.

Sõduri töö-riistad

KAEVAME KAEVIKUT

Aleks: Kuhu me kaevame?

Erik: Siia, metsa-serva.

Aleks: Mul on ainult labidas. Maa on kõva!

Erik: Küsi ülemalt kirka. Sellega on lihtsam kõva maad lõhkuda.

Aleks: Siin on vist kivid ees.

Erik: Siis kasutame kangi. See aitab hästi.

- Millise töö-riistaga nad lõhuvad kõva maad?
- Mis töö-riist aitab, kui kivi on ees?
- Kas sina oled midagi kaevanud? Kus ja millega?
- Millist töö-riista on kõige raskem kasutada?

25. Vali õige vahend.

Sõduri töö-riistad

1. Millega sa teed lõket?

- a) tule-masin ja märkmik
- b) töö-nuga ja aku-pank
- c) kirves ja tikud

2. Mis töö-riistaga sa lõhud kõva maad?

- a) kirves
- b) saag
- c) kirka

3. Millega sa vaatad pimedas?

- a) tasku-lamp
- b) maskeerimis-võrk
- c) tikud

4. Mis vahendiga sa vaatad kaugelt?

- a) käe-kell
- b) binokkel
- c) maskeerimis-võrk

5. Mis vahendiga sa kustutad tule-kahju?

- a) tikud
- b) kang
- c) tule-kustuti

9.5. PEAME SIDET!

**26. Loe paarilisega korda-mööda teksti.
Vastake küsimustele.**

Raadio-side

V tean sõna, oskan seletada

? olen kuulnud, aga ei tea täpselt

U uus sõna

kõne, -, -t, -sid

helista = pea raadio-jaama abil sidet = tee kõne

sõnum, -i, -it, -eid

teade, teate, teadet, teateid

teatama = teada andma

teadet või sõnumit kätte saama

välja-kutse, -, -t, -id

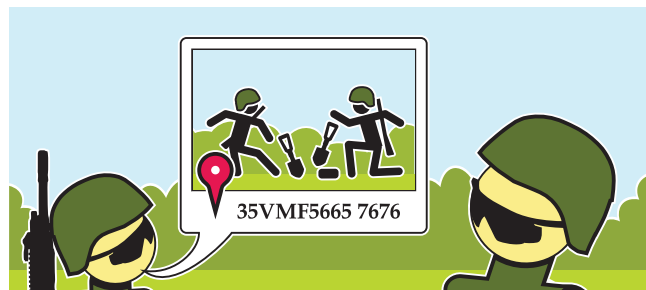
välja-kutsuja, -, -t, -id

välja-kutsutav, -a, -at, -aid

heli maha keerama

aku sai tühjaks

levi, -, -

Sa näed: vastane paneb miine!

Sa teatad ülemale, kus see oli.

Sa nägid, et vastane paneb miine.

Sa tahad seda ütelda jao-ülemale.

Ära jookse 1 km jao-ülema juurde.

Kasuta raadio-jaama. Helista ülemale!

Õpi raadio-jaama kasutama! Tea: kuidas raadio-jaama abil sidet pidada.

Küsimused pildi kohta:

- Sõdur on põõsas. Mida ta näeb?
- Mida ütleb sõdur ülemale?
- Miks on raadio-saatja hea?

**27. Loe paarilisega korda-mööda.
Tõmba uutele sõnadele joon alla.**

Raadio-side

KÕNE RAADIO-SAATJAGA

Olulised raadio-väljendid:

Väljend	Tähendus
EI KUULNUD	Raadio-jaam ei vasta.
ÜTLE UUESTI	Korda sõnumit.
KUULDEL	Ootan vastust.
KÕIK	Lõpp, ma ei oota vastust.
OTA	Ma ei saa praegu rääkida.
SAIN	Ma sain sõnumi kätte. Ja ma sain sõnumist aru.
SIDE-KONTROLL	Ma kontrollin, kas side töötab.
PARANDAN	Sõnumis oli viga.

Näide 1: Side-kontroll koos välja-kutsega. Välja-kutsuja **MA5**. Välja-kutsutav **JA1**.

Juliet Alfa üks – SIIN – Mike Alfa viis – SIDE-KONTROLL – KUULDEL

Näide 2: Sõnumi kordamine. Välja-kutsuja **JA1**. Välja-kutsutav **MA5**.

SIIN – Juliet Alfa üks – valge kaks on hõivatud – KUULDEL

SIIN – Mike Alfa viis – ÜTLE UUESTI – KUULDEL

SIIN – Juliet Alfa üks – valge kaks on hõivatud – KUULDEL

SIIN – Mike Alfa viis – SAIN – KUULDEL

SIIN – Juliet Alfa üks – KÕIK

Ära raadio teel neid edasta:

- salajane info
- au-astmed, nimed
- üksuse nimi või asu-koht
- liiga kiire jutt
- isiklikud kõned
- kõne võimsuse muutmine

28. Ühenda paarid.

Raadio-side

Väljend	Tähendus
1. EI KUULNUD	A. Ma ootan vastust.
2. ÜTLE UUESTI	B. Ma kontrollin, kas side töötab.
3. KUULDEL	C. Ma sain sõnumi kätte ja ma sain sõnumist aru.
4. KÕIK	D. Sõnumis oli viga.
5. OTA	E. Raadio-jaam ei vasta.
6. SAIN	F. Korda sõnumit
7. SIDE-KONTROLL	G. Ma ei saa praegu rääkida.
8. PARANDAN	H. Lõpp, ma ei oota vastust.

29. Kirjuta sobiv väljend.

Raadio-side

1. TANGO-1, siin ALFA-2. _____ *Side-kontroll* _____ (Kuidas sa kuuled?)
2. ALFA-2, siin TANGO-1. _____ (Jaam ei vasta.)
3. _____ (Ma ootan vastust.)
4. _____ (Oih, ma ütlesin valesti!), 300 meetrit.
5. Siht-märk nähtud, tegutsen. – _____ (Head aega!)

30. Valige üks situatsioon ja koostage paarilisega raadio-side-dialoog.

Raadio-side

1. Sa nägid midagi kahtlast. Anna teada.
2. Sa küsid, kas side töötab.
3. Sa ei kuulnud, palud korrata.
4. Sa saad aru ja vastad.

31. Loe koos paarilisega. Vastake küsimustele.

Raadio-jaama osad

Raadio-jaama osad

- **Antenn** – saadab ja võtab vastu raadio-signaale.
- **Tangent** – nupp, millega lähed eetrisse.
- **Heli-nupp** – teeb heli tugevamaks või vaiksemaks.
- **Aku** – annab raadiole voolu.
- **Mikrofon** – muudab sinu jutu raadio-signaaliks.

- Mida sõdur teeb, kui ta vajutab nuppu?

Sõdur oskab:

- 1) lülitab raadiot sisse ja välja.
- 2) vahetab kanalit.
- 3) reguleerib heli.
- 4) vajutab tangentit ja räägib.
- 5) kasutab õigeid raadio-väljendeid.

- Mis nuppe sõdur vajutab? (1–5) Mida sõdur ütleb?

Ohutus

- Ära vajuta tangentit, kui antenni pole!
 - Kontrolli, et raadio pole katki!
 - Antenn võib anda elektrit – ole ette-vaatlik!
- Kuidas sa tead, et võid raadiot kasutada?

Tegevused

- **Heli tugevamaks** – keera nuppu päri-päeva.
- **Mine eetrisse** – vajuta ja hoia tangentit.
- **Vaheta aku** – lülita raadio välja ja eemalda aku külgedelt.
- **Punane tuli põleb** – oled eetris.
- **Piiksud** – aku hakkab tühjaks saama.

Küsimused

1. Sa tahad minna eetrisse. Mida sa teed?
2. Mida tähendab punane tuli raadio peal?
3. Aku on pea-aegu tühi. Mida sa kuuled?
4. Sa tahad vahetada akut. Mida sa teed enne?
5. Kuidas sa paned raadio-saatja hääle tugevamaks?

Enne rääkimist

1. Kuula, kas eeter on vaba.
2. Vajuta tangentit.
3. Mõtle, räägi aeglaselt, räägi lühidalt.

Rääkimise ajal

4. Ütle 3–6 sõna korraga.
5. Tee paus, siis jätk.
6. Lõpus vabasta tangent.

REEGEL: „Mõtle – vajuta – räägi!“

Küsimused

1. Mida peab enne rääkimist kõige-pealt tegema?
2. Millal sa vajutad tangentit? Kas enne või pärast rääkimist?
3. Räägi aeglaselt ja lühidalt. Miks see on tähtis?
4. Mitu sõna on hea korraga öelda?
5. Mida tuleb teha pärast iga 2–3 lauset?
6. Mida sa teed kõne lõpus, kui sa lõpetad rääkimise?
7. Mis on reegel? Pane õigesse järjekorda:
 - a) räägi
 - b) mõtle
 - c) vajuta

32. Ühenda raadio-jaama osa ja tähendus.

Raadio-jaama osad

Raadio-jaama osa	Tähendus
1. Tangent	a. Saab ja saadab raadio-signaale.
2. Antenn	b. Teeb hääle tugevamaks või vaiksemaks.
3. Aku	c. Nupp, millega lähed eetrisse.
4. Heli-nupp	d. Annab raadiole voolu.

33. Kirjuta õige sõna.

Raadio-jaama osad

antenn, kuuldel, sain, ei kuulnud, aku

1. Enne rääkimist kontrollin, kas _____ on küljes.
2. Kui keegi ei vasta, ütlen: „_____.“
3. Kui kõik on selge, ütlen: „_____.“
4. Kui raadio piiksub, võib _____ olla tühi.
5. Kui lõpetan sõnumi ja ootan vastust, siis ütlen: „_____.“

Korda!

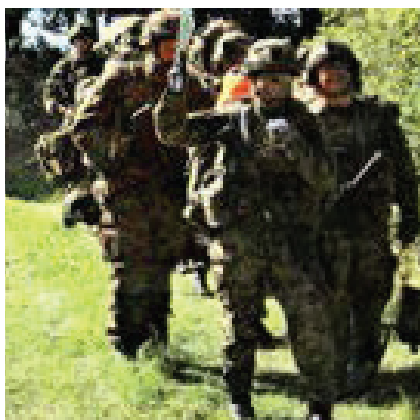

34. Kirjuta puuduvad sõnad. Pane õigesse järje-korda (vaata ka ülesannet 14).

Ülesanded
metsas

SÕBRA MURE. 9 DIALOOGI, 9 ÕPPUST

- Mis mure Aleksil on?
- Kuidas Erik teda toetab?
- Mida Erik soovitab Aleksile?

Dialoogid 1–3. Olu-kord, õppus

1. Meil on homme pikk _____ *rännak* _____ (mis?).
2. Ma pean õppusel relva _____.
3. Ma pean järgmisel nädalal olema väli-_____ (kus?).

Aleksi mure. Mis mure Aleksil on?

- _____ 2 Aga ma olen veel relvaga eba-kindel.
- _____ 1 Aga **ma ei jõua** täis-selja-kotiga nii pikalt käia.
- _____ Aga mul ei ole **väli-orskusi**!

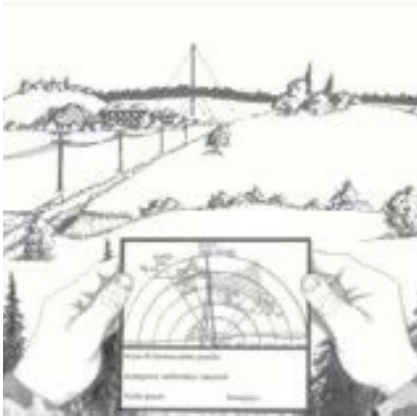
Hea sõna. Kuidas Erik teda toetab?

- _____ Ära muretse! Sa **lased väga hästi**.
- _____ 1 Ära muretse, sa olid eelmisel rännakul kõige **vastu-pidavam**!
- _____ Ära muretse, sul on ju kõige rohkem **orskusi**, küll sa hakkama saad!

Soovitus. Mida Erik soovitab?

- _____ Aga arvesta sellega, et on väga külm. Te jääte ööseks laagrisse. **Võta kaasa soe magamis-kott**.
- _____ 1 Aga võta piisavalt **joogi-vett** kaasa! Lähete palju üles-mäge. Siht-koht on kaugel.
- _____ Aga kontrolli, et su relv on **korras ja puhas**!

Dialoogid 4–6. Olu-kord, õppus

4. Ma pean homme meile **tule-positsiooni** _____.
5. Me hakkame täna õhtul **miine** _____.
6. Tänasel rännakul peame **raskustele** vastu _____.

Aleksi mure. Mis mure Aleksil on?

- _____ Aga ma ei oska **miine** panna!
- _____ Aga ma kardan, et ma **ei pea vastu**!
- _____ Aga see on raske! Ma ei tea, **mis suunast vastane** tuleb.

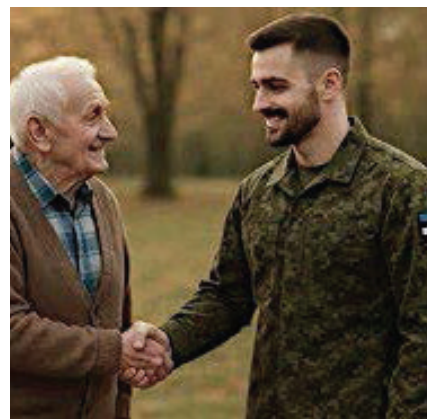
Hea sõna. Kuidas Erik teda toetab?

- _____ Ära muretse, **sa tegid NATO testi kõige paremini!**
- _____ Ära muretse! Ülem näitab, kuidas **miine** panna.
- _____ Ära muretse! Sa oled oma jaos **kõige kompetentsem.**

Soovitus. Mida Erik soovitab?

- _____ Aga olge **ette-vaatlikud ja kontrollige** kõike kaks korda!
- _____ Aga ole valmis, et mõni olu-kord on väga **eba-mugav!**
- _____ Aga te peate enda tule-positsioonist ka **kaardi tegema.**

Dialoogid 7–9. Olu-kord, õppus

7. Täna on praktiline õppus: **esma-abi** _____ (mis?).

8. Me peame täna öösel **luuret** _____.

9. Homme on vaja **kohalikke** _____ (keda?) aidata.

Aleksi mure. Mis mure Aleksil on?

_____ Aga ma ei suhtle **enese-kindlalt**. Ma ei räägi hästi eesti keelt.

_____ Aga ma **ei käinud** eelmisel nädalal **esma-abi tunnis**.

_____ Aga vastane võib meid **kergesti avastada**.

Hea sõna. Kuidas Erik teda toetab?

_____ Ära muretse! Te olete **teinud luuret ka varem**.

_____ Ära muretse! Ülem kordab tähtsamad **esma-abi-võtted** üle.

_____ Ära muretse! Sa oled väga **enese-kindel ja viisakas**!

Soovitus. Mida Erik soovitab?

_____ Aga arvesta, et esma-abi **peab andma kiiresti**.

_____ Aga arvesta, et ei tohi olla **eba-viisakas**.

_____ Aga arvesta, et te ei tohi **valgust kasutada**.

35. Märki: milliseid tegevusi olete aja-teenistuses juba teinud?
Millised tegevused meeldivad sulle kõige rohkem?

Ülesanded
metsas

Dialoogid 1–3

1. Meil on homme **pikk rännak**.

2. Ma pean õppusel **relva käsitsema**.

3. Ma pean järgmisel nädalal olema **väli-õppusel**.

Dialoogid 4–6

4. Ma pean homme pool-jaole **tule-positsiooni** valima.

5. Me hakkame täna õhtul **miine panema**.

6. Täna õhtul peame **raskustele vastu pidama**.

Dialoogid 7–9

7. Täna on praktiline õppus: esma-abi **andmine**.

8. Me peame täna öösel luuret **tegema**.

9. Homme on vaja kohalikke **elanikke** aidata.

36. Õpeta sõdurit! Kirjuta 12–15 käsku.

Metsa-laagri ohutus

METSA-LAAGRI OHUTUS

MIDA PEAB TEGEMA?

MIDA EI TOHI TEHA?

Võta kaasa niisked salv-rätikud

Mine _____

Ära _____

Tee _____

Puhasta

37. Näita ja arva käe-märki!

Käe-märgid

1. Vali **käe-märk** (näiteks *piki-vahe*). Näita seda paarilisele.
Ära ütle sõna.

2. Paariline ütleb, mis käe-märk see on.

3. Vahetage rollid.

Kasuta sõnu *kogunege, peatus, varjuda, seis, takistus, vaata, vaikselt, kogunemis-koht, piki-vahe*.

Näide:

A: Mis märk see on?

B: Piki-vahe.

A: Õige! Sinu kord!

Anna vihje!

Pea-aegu õige!

Mitte päris!

Aga vaata, kus käsi on!

Vaata, mis liigutust ma teen!

LISA-ÜLESANNE

Kui õige vastus on öeldud, siis selgita, mida see käe-märk tähendab ja mida peab tegema.

38. Arutlege paarilisega ja kirjutage.

Sõduri töö-riistad

METSA-LAAGRI TÖÖ-RIISTAD JA VARUSTUS

On oktoober. Sinu rühm läheb metsa-laagrisse ja on seal kolm päeva. On väga külm, tuuline ja vihmane. Mida sa võtad kaasa?

- individuaal-varustus, vahendid ja töö-riistad
- rühma-varustus, vahendid ja töö-riistad

Näide:

1. Pea-lamp – sellega ma näen pimedas.
2. Labidas – sellega ma kaevan ...

39. Kuula dialoogi. Kirjuta välja 5–6 tähtsat sõna.

Raadio-side

40. Lugege paarilisega korda-mööda dialoogi. Kontrollige oma vastuseid.

Raadio-side

Rasmus: Räägi sellest raadio-saatjast. Kuidas ma seda kasutan?

Marten: Vaata, siin on nupp „PTT“ – „Push to Talk“. Kui seda nuppu vajutad, siis sa saad rääkida. Ära hoia nuppu liiga kaua all. Räägi lühidalt ja selgelt.

Rasmus: Mida ma teen, kui ma ei kuule midagi?

Marten: Kontrolli, kas raadio-saatja on õigel kanalil. Võib-olla on heli maha keeratud? Võib-olla on aku tühjaks saanud? Kui aku on tühi, siis vaheta see kohe, sest raadio-side on väga oluline.

Rasmus: Sain aru!

ÕnneLIK ja õnneTU

- kasulik
- murelik
- ohtlik
- korralik

tähele-panelik
ette-vaatlik
tahtlik
mõistlik
sobilik
kõlblik

tähele-panematu

ÕnneLIK ja õnneTU

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

43. Joonista metsa-laagri kaart.
Märgi kümme asja:
telgid, varustus, väli-käimla, patrull, ...
Tee tunnis esitlus.

ISE-SEISEV TÖÖ
9. PEATÜKK
Ülesanded metsas

10. PEATÜKK. RELVA-ÕPE: LÄHME LASKMA!

10.1. VALMISTUME RELVA-TUNNIKS!

1. Kuula! Kas õige või vale?

Kuidas sa valmistud
relva-tunniks?

Kas õige või vale?	ÕIGE	VALE
Relva-tund on teisi-päeva õhtul.		
Esmas-päeval me paneme varustuse kokku ja kirjutame relvad välja.		
Teisi-päeval võtame relvad sööklasse kaasa.		

2. Lugege paarilisega korda-mööda teksti teine-teisele ette ja kontrollige oma vastuseid.

Kuidas sa valmistud
relva-tunniks?

RELVAD JA VARUSTUS. MIS TOIMUB TEISI-PÄEVAL?

Teisi-päeva hommikul esimene tund on meil relva-tund. Enne relva-tundi esmas-päeva õhtul me paneme varustuse kokku ja kirjutame relvad välja. Teisi-päeval enne hommiku-sööki võtame relvad välja ja paneme koridori peale. Kui me tuleme esmas-päeval hommikust söömast, siis saame kohe relvad võtta. Siis paneme varustuse selga ja lähme tundi.

3. Kuula! Kas õige või vale?

Kuidas sa valmistud
relva-tunniks?

Kas õige või vale?	ÕIGE	VALE
Relva-ruumi avab korra-pidaja.		
Kui relv jääb majja, siis ei ole vaja relva välja kirjutada.		
Eelmisel õhtul võib oma nime raamatusse kirjutada.		

4. Lugege paarilisega korda-mööda teksti teine-teisele ette ja kontrollige oma vastuseid.

Kuidas sa valmistud
relva-tunniks?

RELVA-RUUM, HOOLDUS JA KORD

Enne laske-tiiru tuleb relva korralikult hooldada. Kui tahate enne tundi automaati hooldada või mingit rihma reguleerida, siis küsige korra-pidaja käest. Reeglina ta teeb lahti selle relva-ruumi. Kui relv majast ei lahku, kui korruselt välja ei lähe, siis jala-väe-relva välja ei kirjutata. Aga oma nimed võite eelmisel õhtul juba raamatusse kirjutada.

5. Lugege paarilisega korda-mööda teksti teine-teisele ette. Tõmba MA- ja DA-vormidele joon alla!

Kuidas sa valmistud relva-tunniks?

MIDA TULEB RELVAGA TEHA?

1. Enne laske-õppust tuleb relva rihtida.
2. Pärast laske-õppust tuleb relv puhastada. Alles siis saad ise duši alla minna.
3. Reedel on meil aega relva kauem hooldada – kaks tundi. Siis on aega ka salved seest ja väljast puhastada.

6. -MA ja -DA. Kirjuta tabelisse õige verb.

Ma tahan õppiDA
Ma pean õppiMA

helistama-helistada, sööma-süüa, õppima-õppida, relva puhastama-puhastada, suitsetama-suitsetada, laulma-lauda, rivistuma-rivistuda, relva laadima-laadida, magama-magada, pesema-pesta, minema-minna, tulema-tulla, viima-viia, tooma-tuua

-MA	-DA (-TA, -A)
Ma pean / ei pea _____	Ma tahan / ei taha _____
Ma hakkan / ei hakka _____	Sa viitsid / ei viitsi _____
Ta läheb / ei lähe _____	Ma võin / ei või _____
Me jookseme / ei jookse _____	Ma tohin / ei tohi _____
Nad sõidavad / ei sõida _____	Ma armastan / ei armasta _____
Te jooksete / ei jookse _____	Mulle meeldib / ei meeldi _____
	Ta suudab / ei suuda _____
	Me saame / ei saa _____

7. Kirjuta õige lause-lõpp. Vali sõna eelmisest ülesandest.

Ma tahan õppiDA
Ma pean õppiMA

1. Enne tulistamist tuleb relva _____.
2. Pärast tulistamist pean relva _____.
3. Enne relva-õppust pean relva _____.
4. Pärast õppust tuleb relv tühjaks _____ ja relva-ruumi _____.

10.2. TEEME RELVA KORDA!

8. Kuula heli-faili. Mida teha, kui tuleb tõrge?

Teeme relva korda!

Relva-instruktor: Varsti hakkame laskma. Kui tuleb tõrge, siis mis te teete?

Rea-meas: Kontrollin uuesti.

Relva-instruktor: Teete tõrke-drilli, nagu on õpetatud. Kõik teised realselt ootavad, kuni tõrge saab eemaldatud.

9. Lugege paarilisega korda-mööda teksti teine-teisele ette. Küsi paariliselt ja vasta tema küsimustele.

Teeme relva korda!

MIDA ON VAJA TEHA, KUI RELV EI TÖÖTA?

Mis nüüd saab? Kas ma oskan seda korda teha? Mul on juba stress!

Teeme tõrke-drilli! On vaja teha palju väikseid liigutusi. Need on tavalised liigutused ka tsiviil-elus.

1. Kas sul on olnud probleem töö-riista või masinaga (televiisor, pesu-masin, ...)?
2. Mida sa siis tegid?
3. Mis sõnu või liigutusi sa vajad, kui midagi ei tööta?

10. Pane laused õigesse järjekorda.

Teeme relva korda!

TÕRKE-DRILL

- 1 Informeeri oma lahingu-paarilist, et sul on tõrge.
- ___ Kui salv ja padruni-pesa on tühjad, vaheta salv. Kui padruni-pesas on padrune(id), siis ...
- ___ Jätka laskmist.
- ___ Varju. Samal ajal proovi leida, miks tõrge tekkis.
- ___ Kontrolli, kas padruni-pesas ja salves on padroneid.
- ___ Lae relv ja kontrolli padruni-pesa. Tee lahingu-välja kontroll.
- ___ Liiguta lukku, et padrune kätte saada.

11. Lugege paarilisega korda-mööda lauseid ette.

Tee lahti, tõmba, eemalda – käsud ja liigutused

Leidke veel näiteid!

KÄSUD JA LIIGUTUSED

	Tsiviil-elus		Kaitse-väes
	LÜKKA Lükka uks kinni! Lükkasime poes ostukäru. _____ _____		LÜKKA Lükka relva kaitse-riiv pealt ära. Lükka kaitse-riiv peale. _____

Tsiviil-elus

TÕMBA

Ma tõmban nõõrist.
Tõmba aken kinni!
Tõmban pildid
arvutisse.

Too ajaleht siia!

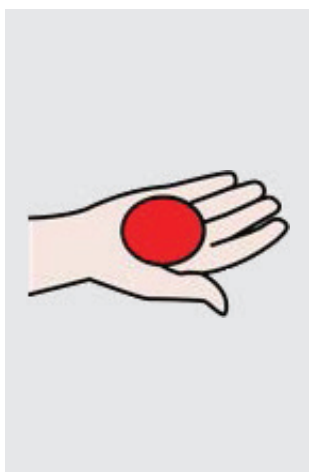
TOO

Too poest leiba!
Too mu telefon!

PANE

Pane kast riiulile.
Pane müts pähe!
Mees pani auto käima.
Ta pani tule põlema.

HOIA

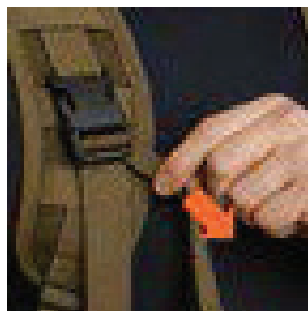
Hoia oma tervist!
Ma hoian raha käes.
Ema hoiab last.

RAPUTA

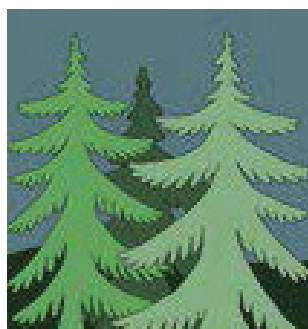
Raputa pudelit enne
kasutamist.
Raputa supile soola
peale.

Kaitse-väes

TÕMBA

Tõmba rihm pingule.
Tõmba granaadi splinti!
Ma tõmban gaasi-
maski pähe.

TOO

Too varustus autost
laagri-platsile!
Too relv töö-alamasse!
Too metsast
moondamis-materjali!

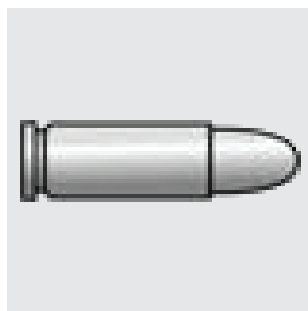
PANE

Pane oma asjad
kappi!
Pane vorm selga!
Pane oma nimi kirja!

HOIA

Sõdur hoiab miini
käes.
Hoia silmad kogu aeg
lahti!
Hoia oma varustust
korras!
Hoia oma kapp lukus.
Hoia varjesse!

RAPUTA

Raputa luku-kojast
padrun välja.

Tsiviil-elus

KALLUTA

Kallutan pead kuklasse ja vaatan pilvi.

Poiss kallutas end toolil ohtlikult taha.

Tuul kallutas lennuki viltu.

Laps kallutas taldrikut ja apelsinid kukkusid põrandale.

Kalluta käru tühjaks.

AVA, TEE LAHTI

Haige tegi silmad lahti. = Haige avas silmad.

Tee aken lahti!
= Ava aken!

SULGE, PANE KINNI

Sulge vee-kraan!

Pane uks kinni!

Pood suletakse kell kuus.

Pane arvuti kinni.

Pane nööbid kinni.

VINNASTA

Sportlane vinnastas vibu.

Kaitse-väes

KALLUTA

Kalluta relva nii!

Optika karpi ei tohi liiga palju kallutada.

Sõdur kallutas katelokki ja sai supi lusikale.

AVA, TEE LAHTI

Ava termos!

Tee kinnitus-rihmad lahti!

SULGE, PANE KINNI

Pane kiivri-rihm kinni.

Sulge vere-jooks.

Sulge kott korralikult.

Sulge silmad, kui paned gaasi-maski pähe!

VINNASTA

Kukk on vinnas.

Enne laskmist vinnasta relv!

Tsiviil-elus

VAHETA

Vaheta tele-kanalit!
Vaheta riided!

LUKUSTA

Lukusta uks!
Telefon on lukustatud.

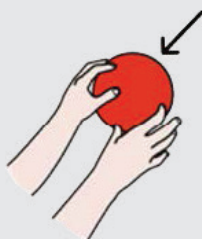
EEMALDA

Eemalda nael.
Eemalda telefonilt aku.

SAA KÄTTE

Sain palli kätte.
Paki saad kätte paki-
automaadist.

LIIGUTA

Liiguta klaasi laual.
Liiguta arvuti-hiirt.
Liiguta end, tee sporti!

Kaitse-väes

VAHETA

Vaheta salv!
Vahetasime asu-
kohta.

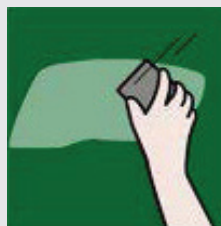
LUKUSTA

Pärast laskmist
lukusta relv ja
kontrolli, kas relv on
tühi.
A - luku-raam koos
lukuga.

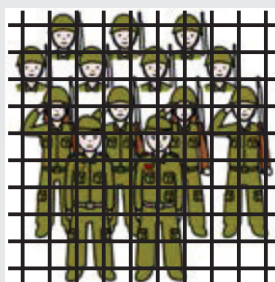
EEMALDA

Eemalda mustus.
Eemalda relvalt salv.

SAA KÄTTE

Aja-teenija saab
magamis-koti kätte
laos.
Sain info kätte.
Saime vastase kätte.

LIIGUTA

Liiguta kätt
(käte-märgid).
Liiguta kast lao-
ruumi.
Sõdur liigutas raadio-
antenni. Nüüd oli levi
parem.

12. Lugege paarilisega korda-mööda lauseid ette. Vastake küsimusele.

Tee lahti, tõmba,
eemalda – käsud ja
liigutused

Kas tegevus toimub tavaliselt

- tsiviil-elus,
- kaitse-väes,
- mõlemas?

1. Tõmba granaadi splinti! ⇒ kaitse-vägi
2. Pane müts pähe! ⇒ _____
3. Eemalda relvalt salv. ⇒ _____
4. Raputa pudelit enne kasutamist. ⇒ _____
5. Liiguta kätt, anna märku. ⇒ _____
6. Ava termos! ⇒ _____
7. Too poest piima! ⇒ _____
8. Lukusta relv pärast laskmist. ⇒ _____
9. Tõmba pilt telefonist arvutisse. ⇒ _____
10. Kalluta relva ja vaata torru. ⇒ _____

13. Kirjuta õige sõna.

Tee lahti, tõmba,
eemalda – käsud ja
liigutused

tõmba, eemalda, lukusta, ava, hoia, liiguta, raputa, too, kalla, sulge

1. _____ relv pärast harjutust.
2. Palun _____ varustus laagri-platsile.
3. _____ kinnitused, et saaks koti lahti.
4. Ära _____ ust nii kõvasti!
5. _____ relva, kui see ei tööta.
6. Sõdur _____ koti rihmad kõvasti kinni.
7. _____ salv enne puhastamist.
8. _____ endale kohvi!
9. Rivis ei tohi ilma käsuta _____.

14. Kuhu? Kus? Kust?

Padruni-pesaSSE,
padruni-pesaS,
padruni-pesaST

KUHU?		KUS?		KUST?	
-sse	-le	-s	-l	-st	-lt
-sse, -le		-s, -l		-st, -lt	
too relv tööala sse lukusta lukk tagumi sse asendi sse kalluta relv vasaku le läheme rännaku le laske-harjutuse le		padrun on salve s kukk on vinnas s relv on luku s oleme õppusel l laske-harjutusel l vasaku l		võtan padruni salvest st lahkun laske-tiirust st võtan relva õlast st tõusen laske-asendi st vasaku lt pool lt tuleme rännaku lt laske-harjutuse lt	
 Sõdur vaatab relva avasse.		 Pall on põrandal.		 Mees väljub hoonest. Lind lendab katuselt ära.	
 Mees läheb hoonesse. Lind lendab katusele.					

15. Räägi paarilisega. Küsi ja vasta.

Padruni-pesaSSE,
padruni-pesaS,
padruni-pesaST

Kus on sinu joogi-pudel?

Kuhu sa täna lähed?

Kust sa pärit oled?

Kus toimub laske-harjutus?

Kuhu läheb aja-teenija nädala-vahetusel?

Kus sa hoiad oma asju?

Kust sa saad relva?

Korda!

16. Loe probleemi. Milline käsk on sobiv vastus?
Kirjuta sobiva käsu täht (a–g) iga lause järele.

Teeme relva korda!

Probleemid	Käsud
1. Relv ei lase. Võib-olla on salv vale koha peal.	a) Ava relv ja vaata torru.
2. Sul on uus salv, aga sa pole kindel, kas relv on korras.	b) Kontrolli, kas salv on korralikult sees.
3. Sa ei tea, kas relvas on padrunit või mitte.	c) Laadi uus salv.
4. Sul on tunne, et relv on täiesti kinni – midagi on valesti.	d) Tõmba lukk taha ja vaata torru.
5. Pead kontrollima relva, enne kui annad selle edasi.	e) Raputa või kalluta relva ette-vaatlikult.
6. Salv sai tühjaks.	f) Eemalda salv ja kontrolli relva.
7. Sa ei oska üksi tõrget lahendada ja kardad, et teed vea.	g) Teeme koos läbi!

17. Loe probleemi. Kuidas vastad?
Mõni olu-kord sobib kahe või kolme käsuga.

Teeme relva korda!

Kasuta: Vaata, kas relv on tühi. Eemalda salv. Kontrolli, kas padrunit on pesas. Tõmba lukk taha. Tee relv tühjaks. Küsi abi, kui ei saa hakkama. Vajuta luku-peatajat. Laadi uus salv. Teeme koos läbi!

- Probleem:** Sõber ei saa aru, mida teha. Ta on stressis. _____
Lahendus: _____
- Probleem:** Sõbral on kahtlus, et relv on laetud. _____
Lahendus: _____
- Probleem:** Sa tahad eemaldada vana salve. _____
Lahendus: _____
- Probleem:** Pärast tõrget peab kontrollima padrunit. _____
Lahendus: _____
- Probleem:** Sa tahad näha, kas relv töötab – koos on lihtsam. _____
Lahendus: _____
- Probleem:** Sul on uus salv ja nüüd pead relva uuesti laadima. _____
Lahendus: _____
- Probleem:** Sa tahad relva kontrollida ja pead luku taha tõmbama. _____
Lahendus: _____
- Probleem:** Padrun on pesas, aga sa ei saa üksi hakkama. _____
Lahendus: _____

Töötate 2–4-liikmelistes gruppides.

- 18. Su sõbra relv ei tööta. Kuidas sa teda juhendad? Kirjuta koos paarilisega dialoog. Esitage see järgmises tunnis peast.**

1. Kuidas peab sõber tegema tõrke-drilli?
2. Vali kuus sõna: *tõmba, lükka, ava, sulge, kontrolli, eemalda, pane tagasi, raputa, kalluta, vaata, hoia, vajuta, laadi, puhasta.*

Näide: Ma ütlen: eemalda salv ja vaata: kas relv on tühi ...

Kas oled seda tõrke-drilli ise proovinud?

198

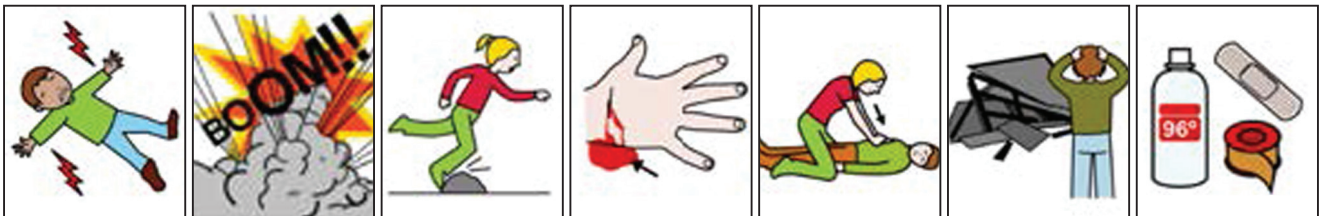
11. PEATÜKK. KEHA JA TERVIS. ESMA-ABI

11.1. ÕNNETUSED JA ESMA-ABI

**1. Kas sa tead, mida need sõnad tähendavad?
Seleta ja too näiteid.**

Tervise-probleemid ja
õnnetused
Kuidas annan esma-abi?

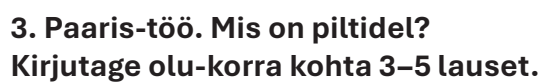

žgutt, žguti, žgutti, žgutte _____
 šokk, šoki, šokki, šokke _____
 kannatanu, -, -t, -id _____
 mürgistus, -e, -t, -i _____
 naha-vigastus, -e, -t, -i _____
 kuuli-haav, -a, -a, -u _____
 teadvusetu, -, -t, -id _____
 hinga|ma, -ta, -b _____
 nakkus, -e, -t, -i _____
 vere-jooks, -u, -u, -e _____
 vill, -i, -i, -e _____
 põletus-haav, -a, -a, -u _____
 luu-murd, -murru, -murdu, -murde _____
 hingamis-teed, -teede, -teid _____
 elustami|ne, -se, -st, -si _____
 side, sideme, sidet, sidemeid _____

Tervise-probleemid ja õnnetused
Kuidas annan esma-abi?

šokk,

Tervise-probleemid ja
õnnetused
Kuidas annan esma-abi?

[illegible][illegible]

4. Mis juhtus? Ühenda pilt ja väljend.

Tervise-probleemid ja
õnnetused

ÕNNETUSED

Sinu sõber ...

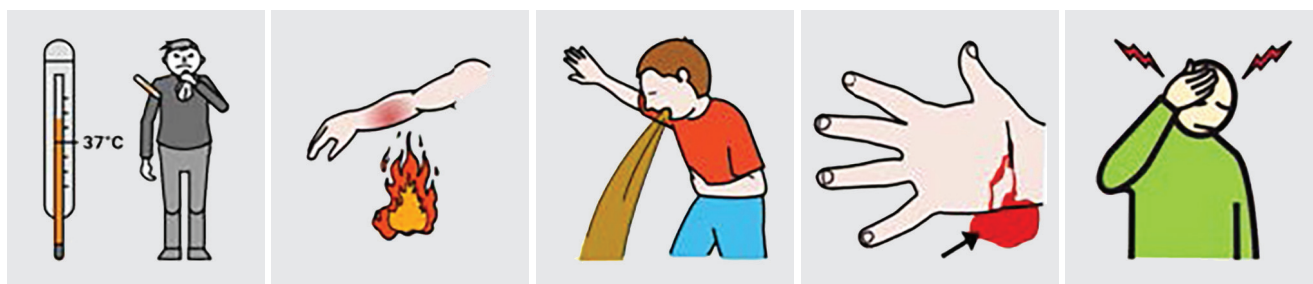
a) libises ja kukkus; b) komistas ja murdis jala-luu; c) on teadvusetu; d) jõi mürgitatud vedelikku

TERVISE-PROBLEEMID

Sinu sõbral on...

a) palavik; b) vere-jooks; c) pea-valu; d) süda paha; e) põletus-haav

5. Rühma-töö. Vali üks probleem ja näita seda pantomiimiga. Kaaslased arvavad, mis sul viga on.

Tervise-probleemid ja
õnnetused

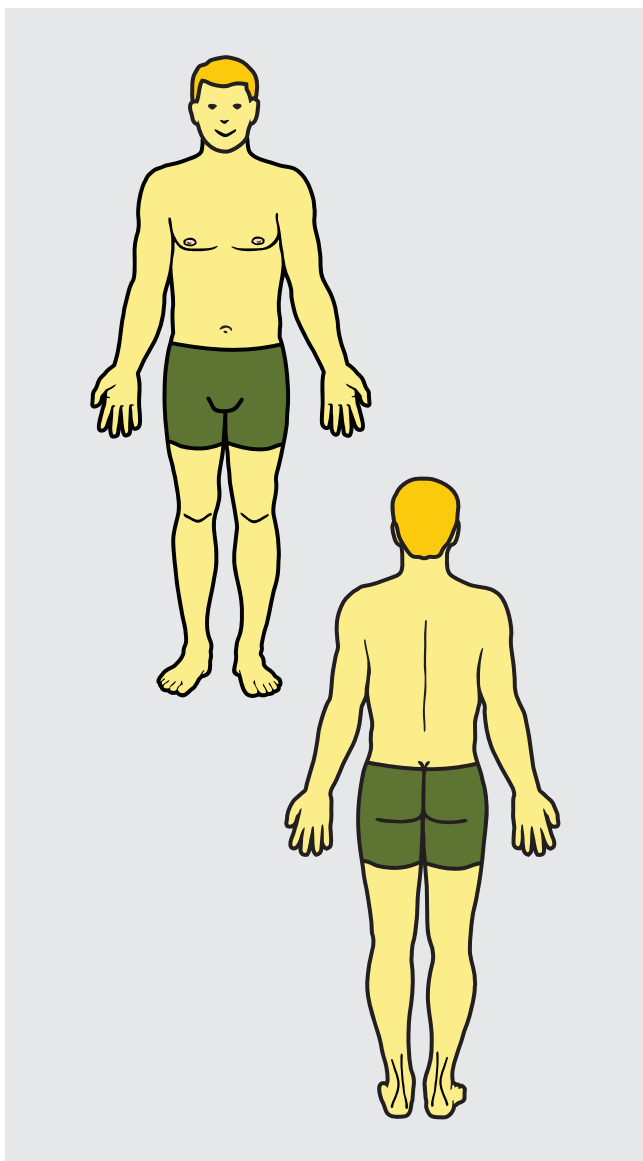
Mul on palavik!
Ma olen teadvusetu!
Mul on süda paha!
Ma jõin mürki!
Mu kõht valutab!
Mul on põletus-haav!
Ma murdsin jala-luu!
Ma murdsin käe-luu!
Mu jalgadel on villid!

11.2. KEHA JA ASENDID

6. Ühenda keha-osa ja sõna.

Keha-osad

1. nägu, näo, nägu, nägusid
2. kõrv, -a, -a, -u
3. pea, -, -d, päid
4. kael, -a, -a, -u
5. õlg, õla, õlga, õlgu
6. selg, selja, selga, selgasid
7. kukal, kukla, kukalt, kuklaid
8. lõug, lõua, lõuga, lõugu
9. peo-pesa, -, -, -pesi
10. reis, reie, reit, reisi
11. jala-tald, -talla, -talda, -taldu
12. rind-kere, -, -t, -sid
13. küünar-nukk, -nuki, -nukki, -nukke
14. käsi-vars, -varre, -vart, -vars
15. sõrm, -e, -e, -i
16. tagumik, tagumiku, tagumikku, tagumikke
17. pea-lagi, -lae, -lage, -lagesid
18. varvas, varba, varvast, varbaid
19. sääre, -e, -t, -i
20. kõht, kõhu, kõhtu, kõhtusid
21. külg, külje, külge, külgi

7. Soovita: kus kanda riideid ja varustust. Kuhu sobib? Mis ei sobi?

Keha-osad

KANNAME RIIDEID JA VARUSTUST

Näide: kõrv ⇒ *Pane tropid kõrva.*

KUKAL, kukla _____

NÄGU, näo _____

KÕRV, kõrva _____ *Pane tropid kõrva*

LÕUG, lõua_____

KAEL, kaela_____

PEALAGI, -lae_____

ÕLG, õla_____

RINDKERE, -kere_____

KÕHT, kõhu_____

KÜÜNARNUKK, -nuki_____

KÄSIVARS, -varre_____

PEOPESA, -pesa_____

SÕRM, sõrme_____

SELG, selja_____

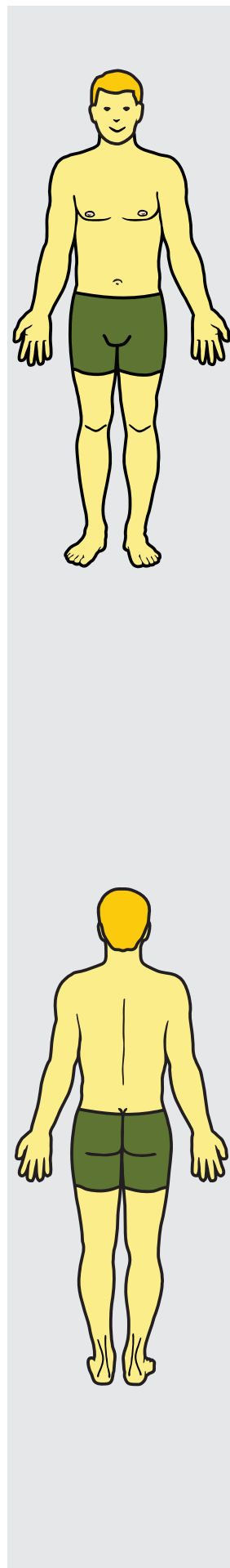
TAGUMIK, tagumiku_____

REIS, reie_____

SÄÄR, sääre_____

JALALABA, -laba_____

VARVAS, varba_____

Vaata ka 3. peatükk, ülesanne 26.

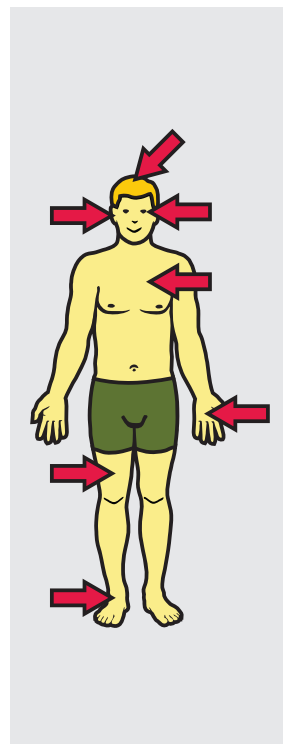

LISA-ÜLESANDED

Kirjuta lausesse õige keha-osa.

1. *õlal, pähe, pea-lage, peo-pesad, reied, selga, ette, jala-tallad, kaelas, kõrva, kukal, lõug.*

- a) Pane prillid _____
- b) Pane tropid _____
- c) Pane müts _____, ära _____ ära kõrveta!
- d) Kas sul on sall _____?
- e) Aja-teenija marssis ravis, relv _____
- f) Pane T-särk _____!
- g) Aja _____ paljaks!
- h) Aja _____ paljaks
- i) Kaevasime talvel kaevikut. Kaevasime 10 tundi.
Pärast seda olid _____ villis.
- j) Pärast kiiret jooksu _____ valutasid.
- k) Peatusimerännakul, sest _____ valutasid.

2. *käsi-vars, kõhuli, küljel, küünar-nuki, pea-laest, rind-kere, säärega, sõrme, tagumik, varbad*

- a) Kaitse _____ plaadi-kandjaga.
- b) Kui roomad kõval pinnal, siis _____ kaitsmeid kaitsevad su küünar-nukke.
- c) Hommiku-võimlemisel tegime käte-kõverdusi ja treenisime _____.
- d) Ära hoia _____ päästikul.
- e) Istusin märjal maal ja _____ sai märjaks.
- f) Pärast vihma olime kõik _____ jala-tallani märjad.
- g) Talve-laagris olid mul _____ külmast valusad.
- h) Lähme rännakul üle jõe. Pange jalga pika _____ kummikud!
- i) _____ asendis on parem relvast sihtida.
- j) Tavaliselt ma magan vasakul _____.

8. Loe „Laskuri maastiku-raamatust“ osa 1.31.2 (lk 103).
Vasta küsimustele.

Hügieen

ISIKLIK HÜGIEEN SISE- JA VÄLI-TINGIMUSTES

Mida peab tegema...

... kaks korda päevas? _____

... iga päev? _____

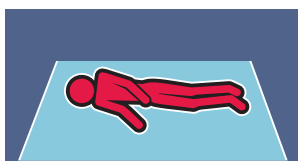
... kord nädalas? _____

... nii tihti kui vaja? _____

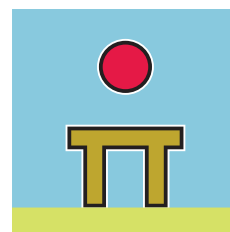
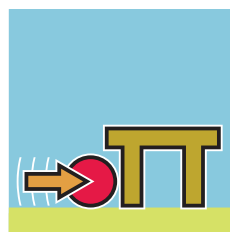
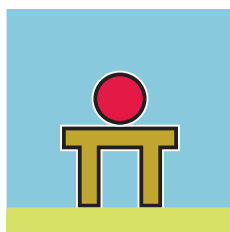
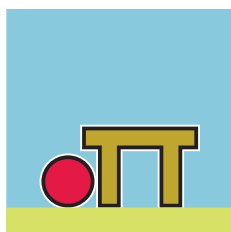
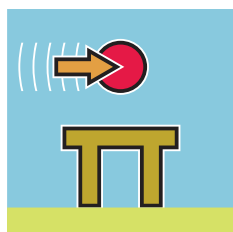
9. Mis pildil on inimene *põlvili, selili, külili, kõhuli*?
Kirjuta pildi alla.

Selili, kõhuli, külili

10. Kirjuta pildi alla õige sõna:
kõrval, kõrvale, kohal, kohale, peal.

Kannatanu kõrvaL,
kõrvaLE, kõrvaLT

11.3. ESMA-ABI ABC

11. Me kasutame elustamisel ABC-algoritmi.
Ühenda pealkiri õige tekstiga.

Kuidas annan
esma-abi?

ELUSTAMISE ABC-ALGORITM

A (airways) – hingamis-tee avamine

B (breathing) – suust suhu hingamine (kunstlik hingamine)

C (circulation) – rind-kere kompressioonid

Aseta kannatanu põrandale või maa-pinnale. Eemalda kannatanu rind-kerelt kõik riided. Ole kannatanu kõrval põlvili. Pane käed teine-teise peale, kannatanu rind-kere keskele. Kontrolli, et vajutad rind-kerele otse ülevalt alla: ole kannatanu kohal.

Kõige-pealt ava kannatanu hingamis-tee. Võib-olla siis hakkab ta ise hingama. Kalluta kannatanu pea kuklasse ja kontrolli, kas ta hakkas hingama.

Kuula, kas kannatanu hingab. Kui ta ei hinga, siis tee suust suhu hingamist. Ära puhu liiga kiiresti. Puhu teist korda veel.

12. Kirjuta lausesse õige sõna: põlvili, selili, külili, kõhuli.

Selili, kõhuli, külili

1. Me ujume _____ *selili* _____ ja _____.
2. Mulle meeldib magada _____.
3. Mulle ei meeldi magada _____.
4. Ma lähen _____ kannatanu kõrvale ja kontrollin hingamist.
5. Et avada hingamis-tee, aseta kannatanu _____.
6. Kui kannatanu oksendab, siis keera ta _____.
7. Kui elustad kannatanut, siis keera ta _____.

13. Kuula heli-faili. Kirjuta 2 lauset. Mida ma juba teadsin enne kuulamist? Mida uut ma õppisin?

Kuidas annan
esma-abi?

14. Lugege paarilisega korda-mööda tekst ette.

Kuidas annan
esma-abi?

MIS ON ESMA-ABI ANDMISEL KÕIGE TÄHTSAM?

1. Ohutuse kolm etappi

Kas olu-kord on ohtlik? Kui olu-kord ei ole ohutu ega turvaline, siis ära mine kannatanule appi! Ohutusel on kolm etappi: sinu enda ohutus, sündmus-koha ohutus ja kannatanu ohutus.

2. Koht peab olema ohutu

Sinule ja kannatanule on ohtlikud tule-kahju, vesi, ohtlikud ained ja nii edasi (jne). Kõige tähtsam on sinu enda ohutus. Kui sinuga midagi juhtub, on üks kannatanu rohkem. Ära mine appi ka siis, kui kannatanu on agressiivne.

3. Mine appi!

Kui sa oled kindel, et ohtu pole, siis mine kannatanule appi. Kas kannatanu on ohtlikus kohas? Vii ta kaugemale. Kui kannatanu ei saa ise kõndida, siis lohista ta kaugemale. Kas sündmus-koht on ohutu teiste inimeste jaoks? Kui sa märkad ohtu, siis ütle seda ka teistele. Vii nad sellest kohast kaugemale.

4. Kuidas kannatanut aidata?

Kui ohtu pole, siis ära liiguta kannatanut. Vaata kannatanut ja hinda tema seisundit. Missugune ta on? Kas ta on šokis? Kas ta on teadvusel? Kas ta hingab? Kas tal on vere-jooks, põletus-haav või luu-murd? Tee häda-abi-kõne. Kui vaja, siis alusta elustamisega. Jää kannatanu juurde, kuni saabuvad parameedikud.

15. Mis on esma-abi andmisel tähtis?
Kirjuta kolm lauset.

Kuidas annan
esma-abi?

ESMA-ABI KOKKU-VÕTE

16. Kirjuta.
Mis on pildil? Mida inimesed teevad?

Kuidas annan
esma-abi?

17. Mängime häda-abi-kõnet.

Helista 112!

1. Õpetaja annab teile rolli-kaardi 1, 2 või 3.
2. Paariline A helistab häda-abi-numbrile ja räägib, mis juhtus.
3. Paariline B vastab kõnele ja küsib küsimusi.

Näide: **A:** Halloo! Kas 112? Siin on üks inimene kõhuli keset teed.
B: Kas ta hingab? Kas tal on pulss?
A: Jah, ta hingab.
B: ...

Korda!

18. Kirjuta, kas see on õige (Õ) või vale (V).

Kuidas annan
esma-abi?

OHTLIK JA OHUTU ESMA-ABIS

Kas õige või vale?	ÕIGE	VALE
1. Kõige-pealt kontrollin, kas inimesel verd jookseb.		
2. Kui ma kardan, siis ma ei tohi aidata.		
3. Kõige-pealt mõtlen: kas siin on ohutu?		
4. Kui koht ja hädas inimene on ohutud, siis ma võin aidata.		

19. Pane laused õigesse järje-korda.

Kuidas annan
esma-abi?

KUIDAS SA TEGUTSED, KUI ON JUHTUNUD ÕNNETUS?

- _____ Alustan elustamist või annan muud abi.
- _____ Kontrollin, kas koht on ohutu.
- _____ Kutsun abi või helistan 112.
- _____ Lähen kannatanu juurde, kui ta ei ole mulle ohtlik.
- _____ Vaatan, kas inimene hingab.

20. Kirjuta 5–6 lauset.

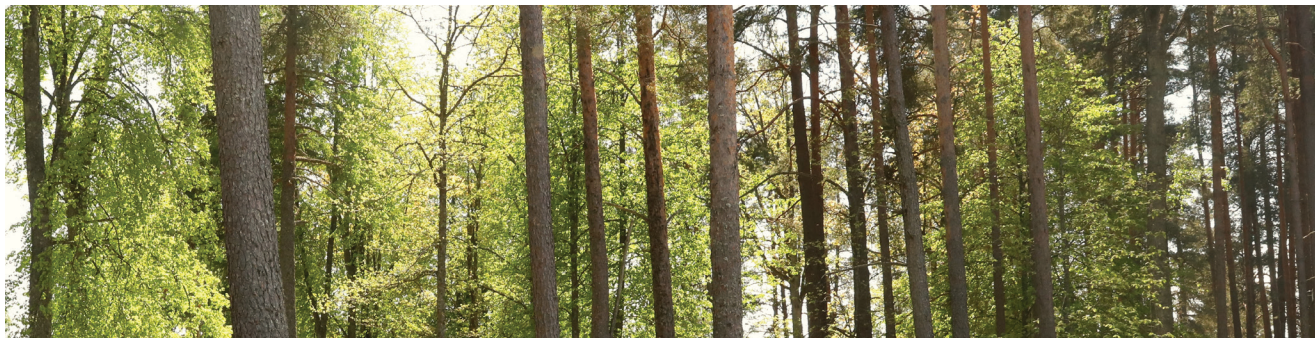
**ISE-SEISEV TÖÖ
11. PEATÜKK**

KUI KEEGI VAJAB ABI – KAS SA AITAKSID?

1. Kas sa oled näinud, et keegi sai viga? Oli ta teadvusetu?
2. Mis juhtus? Kus see oli?
3. Mida sina tegid? Mida sa oleksid tahtnud teha?
4. Kas sa tead, mida peab tegema kõige-pealt? Mida?
5. Kas sa arvad, et oskad esma-abi anda? Miks jah? Miks ei?

Lisa üks lause, kus kasutad ühte sõna järgmistest: ohutu, abi, hingab, kannatanu.

12. PEATÜKK. TEIST EESTIT EI OLE. KAITSEME EESTIT!

12.1. MIDA MA TAHAN KAITSTA?

1. Mida sa tahad kaitsta?
Mis on sinu kolm kõige kallimat asja?

Mina ja Eesti

Minu pere ja lähedased

Minu armas kodu

Minu karjäär ja positsioon

Kodu-linn

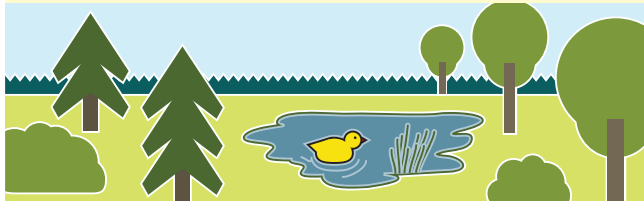
Eesti-maa inimesed

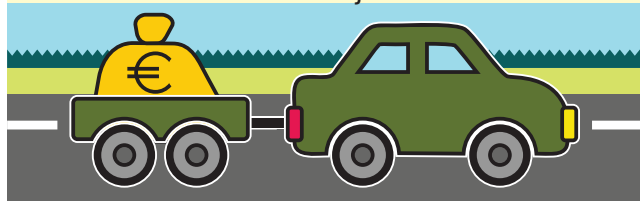
Minu kinnis-vara

Minu lemmik-kohad looduses

Minu auto ja vara

Stabiilne majandus

Sõbrad ja hovid

Eesti, meie regioon ja Euroopa.

2. Aruta paarilisega.

Meie ja ohud

Eesti
riigi-
kaitse
ohud

MIS OHUSTAB EESTIT?

- Eesti geograafiline asend
- Vene Föderatsiooni sõjalised ambitsioonid
- vale-info ja propaganda
- meie riigi-kaitse struktuur ja reserv-armee
- meie inimeste mentaliteet
- muu

KUIDAS ME SAAME END KAITSTA?

Kuidas saab teha turvalisemaks:

- Eestit?
- meie regiooni?
- Euroopat?

3. Märki lause või laused, mis on sinule kõige tähtsamad.

Mina ja Eesti

MIKS MA KAITSEN EESTIT?

- ☐ MUL POLE VALIKUT. Meil on ainult üks Eesti.
- ☐ PERE HINDAB SEDA. Perekonna positiivne suhtumine ja tugi.
- ☐ BOSS HINDAB SEDA. Töö-andja toetab mind.
- ☐ KOHUSTUS. Mul on Eesti kodakondsus. Kodu-maa kaitsmine on iga kodaniku kohustus.
- ☐ MA LUBASIN. Sest ma andsin sõduri-vande.
- ☐ MINU KODU JA INIMESED. Mul on siin kõike palju, mida kaitsta.
- ☐ RIIK TOETAB MEID. Tunnen, et Eesti riik hoolib oma inimestest ja kaitseb meid.
- ☐ Riik toetab sõdurit ja tema peret.
- ☐ MUU: _____

12.2. EUROOPA JA MAA-ILM MUUTUVAD: OHUD JA VASTUTUS

4. Loe intervjuud Eesti presidendi Toomas Hendrik Ilvesega. Arutage paarilisega sõnu.

Euroopa
on meie kodu

- Kas sa tead seda sõna?
- Mida see sõna tähendab?
- Ütle näide.

Lõik 1. EUROOPA ON KODU

vabadused
maandun
täna-päeval
viimastel aastatel
liikuda mööda Euroopat
kuskilt kaugemalt

Lõik 3. NÜÜD ON JUBA 15 AASTAT RASKUSI

rahaline
Euroopa Liit, Liidu, Liitu
mõranema, -da, -b
avastama, -da, -b
ära tapma, ära tappa, tapab ära
lahendusi leidma, lahendusi leida, leiab lahendusi (MILLE? kaudu)

Lõik 2. LA LA LAND ON LÄBI

turu-majandus, -e, -t, -i
raskus, -e, -t, -i
muutuma, -da, -b
nõustuma MILLEGA?
tegelema MILLEGA?
pärast külma sõja lõppu

5. Kuula intervjuud. Kirjuta +, kui kuuled positiivset emotsiooni ja –, kui kuuled negatiivset emotsiooni. Mitu + ja – sa said?

Euroopa
on meie kodu

6. Kuula intervjuud veel üks kord. Kirjuta kõik aasta-arvud, mida kuuled:

Euroopa
on meie kodu

7. Nüüd kuula veel üks kord. Kirjuta, mis igal aastal juhtus?

Euroopa
on meie kodu

8. Loe intervjuud president Ilvesega. Ära tõlgi kõiki sõnu.

Euroopa
on meie kodu

EUROOPA ON MEIE KODU

- Mis on „La La Landi“-periood?
- Millised kriisid on praegu Euroopas?

Euroopa on kodu

Reisenbuk: Öelge, kas te elate täna sellises Euroopas, kuhu te olete tahtnud? On see teie Euroopa?

Ilves: Jah, rohkem kui ma oleksin ette kujutanud. Need vabadused, mis meil on täna-päeval, liikuda mööda Euroopat, on suure-pärased. Ma pean tunnistama et viimastel aastatel on mul tekkinud selline tunne, kui ma tulen koju väljast-poolt Euroopat ..., ma maandun kas Stockholmi või Frankfurti kuskilt kaugemalt. Mul on siis kohe selline tunne juba, et ma olen kodus.

La La Land on läbi

Reisenbuk: Kui aastal 2004 oli Euroopa suuresti vaba turu-majanduse ja liikumise liit, siis täna just-kui selline ühiste kaitse, mure ja kriisidega tegelev organisatsioon. On selline tunne, nagu me oleks sellisest rõõmu-liidust muutunud kriisi-liiduks. Kas nõustute sellega?

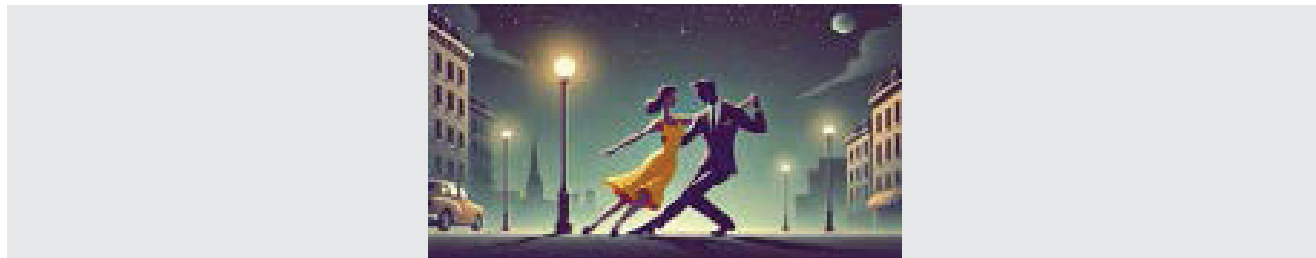
Ilves: Me elasime, Lääne-Euroopa elas 75–80 aastat ilma sõjata. Mis-tõttu oli see eriti pärast külma sõja lõppu (alates 1989–1991) ... Ma olen (seda) nimetanud selliseks „La La Landi“-perioodiks. Kus intressid olid madalad, Vene-maa oli sõber, kõik oli tore ja siis me ei pidanud eriti kriisidega tegelema.

President Toomas Hendrik Ilves,
aasta eurooplane 2024.

Nüüd on juba 15 aastat raskusi

Ilves: Alates finants-kriisist 2009 hakkas olu-kord natuke mõranema. Ja siis tuli COVID ja siis tuli sõda. Me elasime väga õnnelikku elu, isegi siin, Kesk- ja Ida-Euroopas, pärast 1989.–1991. aastat. Need olid rasked aastad, aga meil ei olnud selliseid eksistentsiaalseid muresid nagu rahaline kollaps, pandeemia ja sõda. Need on tulnud kõik viimase 15 aasta jooksul. Olu-kord on muutunud ja nüüd me oleme avastanud, et Euroopa Liit ongi üks mehhanism, mille kaudu tegeleda kriisidega, mis ausalt öeldes, oleks meid suuresti tapnud ära, kui meil ei oleks Euroopa Liitu, mille kaudu lahendusi leida.

„La La Land“ on 2016. aasta romantiline USA muusika-film.

9. Õpi sõnu rühmades: Mis? Mida teeb? Millal?

Euroopa
on meie kodu

EUROOPA ON KODU

Mis? vabadused

Mida teeb? ette kujutama, ette kujutada,
kujutab ette, maandun

Millal? täna-päeval, viimastel aastatel

Reisimine: liikuda mööda Euroopat
tulen koju väljast-poolt Euroopat
kuskilt kaugemalt

Väljendid: pean tunnistama
mul on tekkinud selline tunne

NÜÜD ON JUBA 15 AASTAT RASKUSI

Mis? Kesk- ja Ida-Euroopa, -, -t
eksistentsiaalsed mured
rahaline kollaps
pandeemia
olu-kord = situatsioon
mehhanism, -i, -i, -e
Euroopa Liit, Liidu, Liitu

Mida teeb? mõranema, -da, -b
avastama, -da, -b
ära tapma, ära tappa, tapab ära
lahendusi leidma, lahendusi leida, leiab
lahendusi

LA LA LAND ON LÄBI

Mis? Lääne-Euroopa, -, -t;
turu-majandus, -e, -t, -i; liit, liidu, liitu, liite;
mure, -, -t, -sid; madalad intressid;
raskus, -e, -t, -i

Milline? vaba, -, -, vabu

Mida teeb? kriisidega tegelev;
muutuma, -da, -b; nõustuma MILLEGA?;
olen nimetanud; tegelema MILLEGA?

Väiksed sõnad: just-kui; eriti; alates

Väljendid: ilma sõjata, pärast külma sõja
lõppu

Millal? viimase 15 aasta jooksul

Väiksed sõnad: MILLE? kaudu
suuresti

Väljendid: ausalt öeldes

Arva sõna!

- Vali sõna (ära ütle paarilisele).
- Kirjelda sõna paarilisele või ütle näide.
- Paariline arvab, mis sõna see on.

Lennuk lendab
punktist A punkti B.
Lennuk tuleb punkti B.
Mida ta teeb?

Maandub!

Jah! Maandub!
Sinu kord!

10. Vasta koos paarilisega küsimustele teksti kohta.

Euroopa
on meie kodu

1. Mis on „La La Landi“-periood?

Miks president kasutab sellist nime? Kas olu-kord on muutunud?

2. Millal algasid Euroopas rasked ajad?

Mis juhtus 2009. aastal? Mis kriisid tulid pärast seda?

3. Mida president Ilves tunneb, kui ta tuleb Euroopasse tagasi?

Mis linnades ta lennuk peatub? Miks ta ütleb, et „ma olen kodus“?

4. Mida Euroopa Liit praegu teeb?

Miks on Euroopa Liit tähtis kriiside ajal?

11. Aruta kaaslastega. Räägi rohkem kui üks lause. Too näide, tunne või olukord oma elust.

Euroopa
on meie kodu

Kas sina tunned, et Euroopa on sinu kodu? Miks või miks mitte? _____

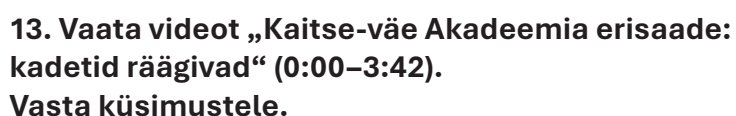
Kas sa tunned, et Eestis on turvaline? Miks? _____

Kas sina tunned, et maailm muutub? Kuidas? _____

Mida sa ise hindad Euroopa juures? Mis sulle meeldib või ei meeldi? _____

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

12.3. KUIDAS ME EESTIT HOIAME?

Kindlus-tunne algab
teadmistest ja
oskustest

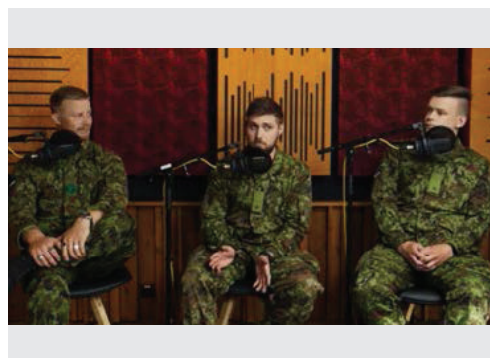
KADETID RÄÄGIVAD

1. Kadett Bamberg on _____

Tema vanus on _____
Ta teenis _____
Ta käis missioonidel _____
Ta läks mere-väkke, sest _____

2. Kadett Pettai on _____
Ta on teeninud _____
Temast saab _____
Ta oli jala-väes _____ ja töötas _____

3. Kadett Vatsfeld on _____
Ta oli aja-teenistuses _____

14. Kaitse-väe Akadeemias saab õppida maa-väe-, mere-väe- ja õhu-väe-ohvitseriks. Kes mida teeb?

Kindlus-tunne algab teadmistest ja oskustest

1. Juhib jala-väe-üksusi	2. Juhib sõja-laevu ja kaitseb Eesti rannikut.	3. Hooldab sõja-laevade masinaid ja laeva-süsteeme.
4. Juhib õhu-tõrje-üksusi. Õpetab kasutama raketi-süsteeme, et kaitsta jala-väge.	5. On mere-operatsioonide spetsialist.	6. Juhib radari-posti tööd ja kaitseb Eesti õhu-ruumi.
7. Juhib tagala- ja logistika-üksusi.	8. Juhendab lennukeid, toetab maa-väe üksusi õhu-tulega.	9. Juhib pioneeri-üksusi, õpetab tegema tõkkeid, sildu ja kindlustusi.

Maa-väe-ohvitser 4.

Mere-väe-ohvitser _____

Õhu-väe-ohvitser _____

15. Arutle kaaslastega: milline on variant õige.

Kindlus-tunne algab teadmistest ja oskustest

1. Kaitse-väe Akadeemia annab

- a) kõrg-hariduse
- b) kutse-hariduse
- c) kesk-hariduse

2. Akadeemiasse astujal peab olema

- a) kõrg-haridus
- b) kutse-haridus
- c) kesk-haridus

3. Kadett peab oskama eesti keelt

- a) A2-tasemel (alg-tase)
- b) B1-tasemel (nõrgem kesk-tase)
- c) B2-tasemel (tugevam kesk-tase)

4. Kadett peab olema

- a) käinud aja-teenistuses
- b) käinud üli-koolis
- c) käinud missioonil

5. Akadeemia kadett saab

- a) tasuta elu-koha, arsti-abi ja huvi-ringid
- b) tasuta välis-maale reisida
- c) tasuta arvuti

6. Akadeemia kadetid saavad palka

- a) alla 500 euro kuus
- b) alates 900 eurost kuus
- c) 0 eurot kuus

16. Kontrollige oma vastuseid veebi-lehelt <https://ohvitser.ee/>. Mida te sellelt lehelt veel teada saite?

Kindlus-tunne algab teadmistest ja oskustest

Kindlus-tunne algab
teadmistest ja
oskustest

1. _____
2. _____
3. _____

- Mida nemad kirjutasid?
- Kas teil on samad vastused?
- Mjs on erinev?

Mina ja Eesti

Vali 1–2 teemat.

- 1) Mis mulle Eestis meeldib või mis on minu jaoks tähtis?
- 2) Millal ja kus olen tundnud end Eestis hästi?
- 3) Kuidas ma mõtlen Eestist, kui maailmas on kriis (sõda, haigus vms)?
- 4) Mida tähendab minu jaoks „Eestit kaitsta“?
- 5) Kas ma tahaksin õppida Kaitse-väe Akadeemias? Miks või miks mitte?

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

VIITED

Põhilised allikad

Ajateenistuse tundide ja testide salvestised 2024. Väeosade materjalide põhjal kohandatud õpikutekstid.
Automaatrelva R-20 õpe [1–4]. Sõdurileht 2021, www.youtube.com/@sodurileht.
Kaitseväge dokumentide ja vormide näidised.
Kaitseväge veebileht ja fotokogu, mil.ee.
Laskuri maastikuraamat: oluliste tegevuste kirjeldused. Koostaja Ivo Peets, KVÜÕA 2018.
R-20, R-20 S ja R-20 L. Automaatrelva tutvustus. Kasutatava laskemoona omadused.
Põhilaskeasendid. Salvevahetusdrillid. Kaitseväge õppeotstarbeline manuaal.
Sidemehe taskuraamatutel I ja V (Kaitsevägi 2019, 2020) põhinev instruktorimaterjal.
Sõduri käsiraamat. Toimetajad Tanel Aldošin ja Anti Arusoo, fotod Andres Lumi, Marina Loštšina ja Kaitseväge pildigalerii, Kaitseväge Akadeemia 2025.

Fotod ja illustratsioonid

Ainult hästi varustatud sõdur on hea sõdur. Taavi Laasik ja Marika Müür. Sõdur 6/2016 (lk 66).
ChatGPT (OpenAI 2025) loodud pildid (lk 40, 201).
Eesti teed. Wikimedia Commons, CC-BY-SA-4.0 (lk 149).
Europe countries map. Wikimedia Commons, CC BY-SA 3.0. Eesti keelde tõlgitud ja kohandatud Vikipeedia artiklis „Euroopa riigid“ (lk 210).
Helena Metslangi fotod (lk 21, 41, 56).
Läänemere kirdeosa füüsiline kaart (Ostsee NO physisch). Ulamm, Wikimedia Commons, CC BY-SA 4.0 (lk 148).
Meie sõjameeste tüüpe vabadussõja algul. Oskar Sädek, 1936. Wikimedia Commons (lk 64).
Murelik. Muretu. Canva, www.canva.com (lk 140).
Raadiojaam Sepura STP8000. Hubert Berberich, 2014. Wikimedia Commons, CC BY-SA 3.0 (lk 186).
Sõdur kannab varustust. Papunet, papunet.net/materiaalia/piktogrammit (lk 158).
Sora (OpenAI 2025) loodud pildid (lk 26, 27, 42, 49, 56, 112, 175, 192–196).
Too ajaleht siia! EKI piltsõnastik. Väljaandja Eesti Keele Instituut, illustratsioonid Kristel Karp ja Anni Piits-Jamnik (lk 192).
Toomas Hendrik Ilves. Jelena Rudi, 2011. Wikimedia Commons, CC BY-SA 3.0 (lk 212).
Õppekogunemiseks Siil pakin seljakoti. Autor Margus Soodla, fotod Asso Puidet. Kaitse Kodu 2/2018 (lk 165–166).

Kuulamismaterjalid ja videod

Esimene päev kaitseväes. Kaitsevägi, Kirde Kaitseringkond 2012, www.youtube.com/@KirdeKRK (lk 74).
Kaitseväge Akadeemia erisaade: Kadetid räägivad. Kaitseväge Akadeemia 2024, www.youtube.com/@kaitsevaeakadeemia679 (lk 215).
Lasketesti 3 tutvustus. Kaitseliit, Toompea malevkond 2018, www.youtube.com/@toompeamalevkond9248 (lk 55).
Toomas Hendrik Ilves. Eesti aasta eurooplane. Intervjuu: Karel Reisenbuk, Kuku pärastlõuna. Raadio Kuku, 9. mai 2025, Duo Media Networks, kuku.pleier.ee/podcast/kuku-parastlou-na/178324 (saatefail ja tekst, lk 212–213).
Vabaduse kaitsjate uus generatsioon. Vankumatu vaim ja füüsis. Kaitseväge Akadeemia 2020, vimeo.com/425445585 (lk 104).
Väljaõpe. Kuidas pakkida seljakotti. Kaitseliit 2018, www.youtube.com/@KaitseliitEesti (lk 164).

Tekstid

E nagu Eesti. Mall Pesti ja Helve Ahi. Kirimari 2023 (kohandatud harjutustüübid, lk 85–86, 116–117).

Elustamise ABC. Naiskodukaitse, www.naiskodukaitse.ee/Elustamise_ABC_3717 (lk 205).

Esmaabi. Terviseamet, www.terviseamet.ee/tervishoiukorraldus/esmaabi (lk 206).

Ligi 980 ajateenijat lõpetasid sõduri baaskursuse ja vandusid Eestile truudust. 18. dets. 2023, mil.ee/uudised (lk 28).

Minu kaheksa kuud. Blogger 2015, tamkanupp.blogspot.com (lk 24, 77, 158–159).

Naljaga pooleks. Mare Kitsnik ja Leelo Kingisepp. Iduleht 2024 (kohandatud harjutustüübid, lk 116–117, 122–126).

Väeüksus. Vikipeedia 2024, et.wikipedia.org (lk 14).

Õpetaja tabeliraamat: metoodiline juhend eesti keele grammatika seinatabelite juurde. Helle Metslang, Silva Tomingas, Silvi Vare ja Jaan Õispuu. TEA Kirjastus 2000 (lk 196).

